

ΚΕΦΑΛΗ ΥΠΟ Π. ΔΕΜΠΕΣΗ

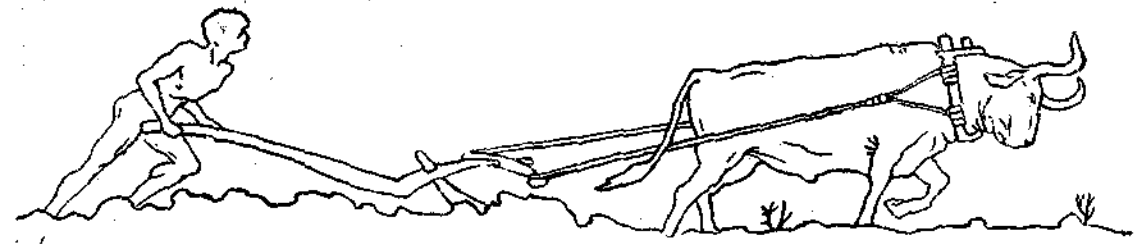
ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ — ΦΩΤ. ΖΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1909-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1909 * ΤΟΜΟΣ ΙΗ'. ❀❀❀❀

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΒΤΟΣ Θ' 15
ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1909

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ

Πρὸς σύνταξιν λεξικοῦ γλώσσης τινὸς ἀπαιτοῦνται τρία τινά, ἤτοι α) νὰ συναχθῇ πανταχόθεν τὸ ὄλικόν αὐτῆς, ἤτοι πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ φράσεις κλπ. β) νὰ μελετηθῇ καὶ νοηθῇ τοῦτο προσηκόντως, καὶ γ) νὰ ἐπεξεργασθῇ λεξικογραφικῶς. Καὶ ἂν μὲν πρόκειται περὶ λεξικοῦ γλώσσης σφισομένης μόνον ἐν γραπτοῖς μνημείοις, ὅπως λ.χ. ἡ ἀρχαία βακτριανή, τότε τὸ πρῶτον στάδιον, ἡ συλλογὴ τοῦ ὄλικου εἶναι ἄφ' ἑαυτῆς δεδομένη καὶ ἀκριβῶς περιορισμένη, εἶναι μόνον τὰ γραπτὰ μνημεία αὐτῆς ὑπολείπονται ἄρα μόνον τὰ δύο ἄλλα, ἡ ἐπιστημονικὴ κατανόησις καὶ ἐρμηγεία καὶ ἡ μεθοδικὴ καταγραφή τῶν ἐν αὐτοῖς λέξεων, φράσεων κλπ. Ἄν δὲ πάλιν πρόκειται περὶ γλώσσης μόνον λαλουμένης, ὅσον περὶ τῆς ἀλβανικῆς, τὸ πρῶτον στάδιον περιορίζεται ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ὄλικου τοῦ ἐν τῷ στόματι τῶν λαλούντων τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος γλώσσαν. Ἄν δὲ τέλος πρόκειται περὶ γλώσσης ἀπὸ μακροῦ χρόνου γραφομένης ἄμα καὶ λαλουμένης, ὅπως λ.χ. περὶ τῆς ἑλληνικῆς, τὸ ἔργον ἀποβαίνει εὐθύς ἐν ἀρχῇ δυσκολώτερον διότι καὶ τὰ γραπτὰ μνημεία ἀποξάπαντα καὶ ἡ ὅπουδήποτε λαλουμένη γλώσσα ὀφείλουσι νὰ συναχθῶσι καὶ μελετηθῶσιν, οὕτω δὲ πᾶς ὁ γλωσσικὸς θησαυρὸς μεθοδικῶς καταχωρισθῇ εἰς τὸ λεξικόν. Προφανές δὲ ὅτι ἐφ' ὅσον καὶ τῶν γραπτῶν μνημείων ἡ ἀνεύρεσις καὶ ἔκδοσις εἶναι ἑλλιπῆς (ὄρα τοὺς καθ' ἕναστον ἔτος ἀνευρισκομένους καὶ δημοσιευομένους πολυαριθμούς παπύρους, τὰς ἐπιγραφάς, τὰ μεσαιωνικά καὶ ἄλλα γλωσσικά μνημεία, ὅσα καθ' ἕναστον ἔτος ἔρχονται εἰς φῶς) καὶ τοῦ ἑνασταγοῦ λαλουμένου λόγου συλλογαὶ πλήρεις, πισταὶ καὶ ἐπιστημονικῶς κατηρητισμέναι δὲν ἔχουσι καθόλου εἰπεῖν γίνεαι, ἡ σύνταξις λεξικοῦ δὲν δύναται νὰ εἶναι τελεία. Καὶ ὁμῶς πρόδηλον ὅτι, ἂν πρό-

κειται νὰ γίνῃ λεξικόν οὐχὶ τῆς ἀρχαίας μόνης ἀλλὰ τῆς συμπάσης ἑλληνικῆς, ἂν πρόκειται νὰ ἔξετασθῇ ἡ ἱστορία ἐκάστης λέξεως καθ' ἅπασαν αὐτῆς τὴν ἱστορικὴν πορείαν, τότε ἀπαραίτητος ἀνάγκη πλὴν τῆς μελέτης τῶν γραπτῶν μνημείων ἀπαξοπάντων νὰ συλλεθῇ καὶ τὸ ἐκ τῆς λαλουμένης ὄλικόν, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ ὁμολογουμένως καὶ τὸ πάλαι μέρος μόνον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης κατεγράφη καὶ τούτου πάλιν μικρὸν μέρος διεσώθη ἡμῖν διὰ τῶν βιβλίων, τῶν ἐπιγραφῶν κλπ., καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα τὸ πλείστον αὐτῆς ἐφέρετο μόνον εἰς τὰ στόματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐγίνετο αὐτῆς χρῆσις καὶ ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ. Δῆλον ἄρα ὅτι πλείστα γνησιώτατα ἑλληνικά στοιχεῖα φέρονται ἀσύλληκτα, ἀγνωστα καὶ ἀνερμηγμένα ἐν τῷ στόματι τῶν ἑλληνιστῶν λαλούντων, μάτην ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου περιμένοντα τοὺς συλλέξοντας καὶ ἐρμηγεύοντας αὐτά. Πρόσθετες τούτοις ὅτι ἐπειδὴ πολλὰ στοιχεῖα τοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον λαλουμένου τούτου λόγου ὑπεισέρχοντο πολλάκις ληληθότως εἰς τὴν γραφομένην τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, τοῦ μέσου αἰῶνος καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων, διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ νοηθῶσι τὰ τῆς γλώσσης αὐτῶν προσηκόντως, ἂν μὴ τυγχάνωσι τῆς ἀναγκαίας ἐπιμελείας παρ' ἡμῶν τῶν λαλούντων καὶ γινωσκόντων, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, δυναμένων νὰ μάθωμεν καὶ γινώσκωμεν πᾶσαν τὴν πανταχοῦ λαλουμένην σήμερον ἑλληνικὴν. Οὕτως ἐκ τῆς νέας γλώσσης κατὰ πρῶτον καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας κατὰ δεύτερον λόγον θέλει ἐπιρροιαθῇ τὸ ἀναγκαῖον φῶς εἰς διαφώτισιν καὶ ἀληθῆ κατανόησιν τῶν μεταγενεστέρων χρόνων καὶ τοῦ σκοτεινοῦ μέσου αἰῶνος.

Καὶ σημειωτέον ὅτι τοῦ φωτός τούτου τοῦ ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ μάλιστα τοῦ ἐκ τῆς νέας εἶναι

ἀπόλυτος και ταχεία ανάγκη διότι ὡς γνωστόν, τοῦτο μὲν τὰ ποικίλα διαλεκτικὰ στοιχεῖα τῆς λαλουμένης γλώσσης καθ' ἑκάστην διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν και παιδείαν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀποβάλλονται και οὕτως ἀπόλλυται ἅμα και τὸ μέγα μέρος τῆς ἐξ αὐτῆς ἐπικουρίας εἰς ὁρθὴν κατανόησιν τῶν παλαιότερων γραπτῶν μνημείων τοῦτο δὲ οὐκ ὄλγα τῶν παλαιότερων τούτων μνημείων ἀκριβῶς διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς νέας, ἐν μέρει δὲ τινι και τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἀτελῶς μέχρι τοῦδε ἐνοήθησαν και πλημμελῶς ἐξεδόθησαν και διη δέονται τῆς παρ' ἡμῶν βοήθειας πρὸς ἐπιστημονικὴν μελέτην και ἐρμησίαν.

Πάντες δέ, φρονῶ, θὰ ὁμολογήσωσι πρῶτον ὅτι προκειμένου περὶ τῆς καλλιεργίας και ὁρθῆς νοήσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης και ἱστορίας ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους, ἔχομεν αὐτόχρομα ἱερὸν καθήκον νὰ ἀναλάβωμεν και πάση δυνάμει ἀγωνισθῶμεν νὰ ἐπιτελέσωμεν κατὰ μικρὸν τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Τὸ καθήκον τοῦτο ἔχομεν και ὀφείλομεν νὰ ἐπιτελέσωμεν πρὸς τε τὴν ἱστορίαν ἡμῶν και πρὸς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, ἂν πράγματι ἔχομεν βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς καταγωγῆς και τῶν πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεων ἡμῶν. Δεύτερον ὅτι ἀκριβῶς τοῦ Λεξικοῦ τούτου ἡ ἐπιχειρήσις θὰ συντελέσῃ, εἴπερ τι και ἄλλο, εἰς τὴν πανταχόθεν συλλογὴν τοῦ ὕλικου, γραπτῶν τε και προφορικῶν, ἡ δὲ κατὰ μικρὸν ἐπιστημονικὴ ἐπιτέλεσις οὐκ ἐλάχιστον θὰ συμβάλῃται εἰς ὁρθὴν κατανόησιν τῶν γλωσσικῶν μνημείων, ὅσα μέχρι τοῦδε ἀτελῶς ἐξεδόθησαν και πλημμελῶς ἐνοήθησαν.

Ἄλλὰ νῦν γεννᾶται τὸ ζήτημα: πῶς πρέπει νὰ ἐπιχειρήσωμεν τῷ ἔργῳ, ἵνα και τὸ ὕλικόν πανταχόθεν συλλέξωμεν και ἐπιτελοῦντες και ἐπιτελέσαντες αὐτὸ βοηθήσωμεν εἰς τὴν ὁρθὴν κατανόησιν τῶν πλημμελῶς ἐχόντων; Φαίνεται ἀνεπίδεκτον ἀντιρροήσεως ὅτι, ἐὰν τὸ πρόγραμμα, ὡς εἶπεν, τῆς μελλούσης ἐργασίας νοηθῇ και ἐπιτεθῇ προσηκόντως, οὐ μόνον ἀπὸ πολλῶν θὰ ἀπαλλαγῶμεν πλανῶν, ἀλλὰ και ἐλπὶς ὑπάρχει νὰ χωρήσωμεν ἐπιτυχῶς εἰς τὸ περιπόθητον ἔργον. Λοιπὸν ἐπειδὴ, καθ' ἃ εἴπομεν, τοῦ ὕλικου τούτου τὸ μὲν εἶναι γεγραμμένον και ὀπωσθήποτε ἐκδομένον και γνωστόν, τὸ δὲ ἄγραφον, ἀπλῶς λαλούμενον, και ὡς τὰ πολλὰ ἄγνωστον, ἀνάγκη τοῦ μὲν γραπτῶς παραδοθέντος νὰ ἀναλάβωμεν τὴν ἐπιστημονικὴν μελέτην και λεξικογραφικὴν ἐπεξεργασίαν, τοῦ δὲ ἀπλῶς λαλούμενον νὰ ἐπιχειρήσωμεν κατὰ πρῶτον τῆ ἀκριβεστάτη συλλογῇ, ὅπως ὁ ἀοιδίμος Κοραΐς πρὸ 100 ἀκριβῶς ἐτῶν συνεβούλευσεν, ἔπειτα δὲ τῆ ἐπιστημονικῆ αὐτοῦ μελέτῃ και λεξικογραφικῇ ἐπεξεργασίᾳ. Ἴδου τοὺς λόγους τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρός.

«Διὰ νὰ συναχθῇ τοιαύτη ὕλη, ἀνάγκη εἶναι

νὰ περιέλθωσι τὴν εὐρωπαϊκὴν και ἀσιατικὴν Ἑλλάδα και τὰς νήσους αὐτῶν δύο νέοι λόγιοι, εἰς τοῦ ἄλλου χωριστά, ἔχοντες δύο λεξικά τῆς κοινῆς γλώσσης μὲ προσκολλημένον φύλλον ἐν ἄγραφον εἰς ἕκαστον φύλλον τυπογραφημένον, και νὰ συναΐξωσι μὲ τὴν ἐσχάτην ἀκριβείαν ὄχι μόνον τὰς λέξεις, ὅσαι λείπουν ἀκόμη ἀπὸ τὰ κοινὰ λεξικά, ἀλλὰ και τὰς φράσεις τῆς γλώσσης, και τὰς παροιμίας, ὅσας ἔχει καθ' ἡμέραν εἰς τὸ στόμα ὁ κοινὸς λαός». (Πλουτάρχου Παραλήλων Βίων, Τόμ. Α'. σ. κδ').

Σήμερον ἀντι δύο ἔχομεν θεῖα χάριτι πολλάκις δύο λόγιους διαμένοντας ἐν ἑκάστη ἑλληνικῇ χώρᾳ οὐδεμία ἄρα νῦν ἀνάγκη ἀποστολῆς νέων πρὸς τοιαύτην συλλογὴν ἀνάγκη δ' ὁμῶς ἐκδόσεως και ταύτης μάλιστα ταχείας τοιούτου λεξικοῦ τῆς νέας γλώσσης και ἀποστολῆς αὐτοῦ πρὸς πάντας τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μετασῶσι τῶν πρὸς συλλογὴν τοῦ θησαυροῦ τῆς λαλουμένης προκηρυσσομένων διαγωνισμῶν. Τὸ λεξικόν τοῦτο ἐκτινωθὲν ἐπιτηδὸς θὰ καταλείπῃ τὴν ἡμίσειαν σελίδα κενὴν, ἵνα ἕκαστος ἀφοῦ πρῶτον ἐπιγράψῃ τὴν χώραν ἢ τὴν διάλεκτον ἐξετάξῃ, σημειοῖ ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου, εἰ μὲν σφίξεται ἢ λέξις ἀπαρραλλάκτως ὅπως φέρεται ἐν τῷ λεξικῷ, σημειῖόν τι, οἷον τὸ τῆς προσθέσεως, εἰ δὲ ἐλλείπει, ἄλλο, οἷον τὸ τῆς ἀφαιρέσεως: εἰ δὲ λέγεται μετὰ διαφόρον τύπου, γένους, σημασίας, συντάξεως, τόνου, κλπ., τότε καταγράφεται αὕτη ἐπὶ τοῦ κενοῦ χώρου, καθὼς και πᾶσα φράσις, πᾶσα μεταφορικὴ χρῆσις, πᾶσα παροιμία ἢ παροιμιώδης φράσις κλπ. Ἐπίσης θὰ καταχωρῶνται εἰς τὴν προσήκουσαν ἀλφαβητικὴν τάξιν και πᾶσα ἐλλείπουσα ἐκ τοῦ λεξικοῦ τούτου λέξις λεγομένη πον, σημειομένου ἅμα τοῦ ἐν ᾧ λέγεται τόπου.

Τὰ λεξικά ταῦτα οὕτω συμπληρωμένα θὰ ἀποστέλλονται εἰς τὴν ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ λεξικοῦ ἐπιτροπείαν, ἣτις κρίνουσα θέλει ἀμείξει τὴν ἐργασίαν ἑκάστου διὰ ἀναλόγων χρηματικῶν βραβείων, δι' εἰαίνων κλπ.

Κατὰ τὸν τρόπον τούτον οὐ μόνον θὰ ἀπαλλαγῶσι και οἱ συλλέγοντες και οἱ μελετῶντες τὰς συλλογὰς ταύτας τῶν αἰώνιων ὀκληρῶν ἐπαναλήψεων, ἀλλὰ και μελετωμένων ὑπὸ τῆς λεξικογραφικῆς ἐπιτροπείας τῶν Λεξικῶν τούτων τοιούτοτρόπως συμπληρωμένων, θὰ γίνῃ ταχέως γνωστὴ ἢ ἔκτασις τῆς χρήσεως ἑκάστης λέξεως, ἑκάστου τύπου, ἑκάστου φθόγγου, ἑκάστης συντάξεως, καθόλου ἐνάστης χρήσεως, και θὰ καταστή ἡμῖν οὕτω δυνατόν και τὴν λαλουμένην σήμερον νὰ διαιρέσωμεν ἀκριβῶς εἰς διαλέκτους και ἰδιώματα, και πόλλας μεταναστεύσεις, ἐποικήσεις και λοιπὰς ἐπιδράσεις ἀλλήλων και τῶν ξένων νὰ παρατηρήσωμεν και καθορίσωμεν και οὕτω πάμπολλα ἱστορικὰ γεγονότα ἡμιτελῶς ἢ ἀτελῶς μόνον γνωστὰ ἐξακριβώσωμεν.

Διὰ τῆς κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον γενησόμενης συλλογῆς τοῦ θησαυροῦ τῆς λαλουμένης θὰ συμβῇ βεβαίως, ὥστε τὰ φαινόμενα ἑνὸς και τοῦ αὐτοῦ τόπου νὰ σημειῶνται ὑπὸ δύο ἢ και πλείονων, ἀλλὰ τοῦτο θὰ εἶναι μᾶλλον ὄφελος ἢ βλάβη, διότι διὰ τῆς ὑπὸ πλείονων καταγραφῆς θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοζῆται ἕλεγχος αὐτῶν, και μάλιστα νὰ συμπληρῶσιν ἀλλήλα.

Ἴνα δὲ οἱ κατὰ τόπους συλλογεῖς ἐπιστημονικῶς και συστηματικῶς προβῶσιν εἰς τὸ ἔργον, θὰ δημοσιευθῶσιν ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Συμπληρωτέου Λεξικοῦ τούτου αἱ κατάλληλοι ὁδηγίαι, ἣτοι περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ γράφονται οἱ ἑκασταχοῦ ἐκφωνούμενοι φθόγγοι, ἐπὶ τίνα σημεία τῆς φωνητικῆς, τῆς κλίσεως, τῆς συντάξεως κλπ. ὀφείλουν νὰ προσέχωσι μάλιστα κτλ. πρὸς δὲ και δείγματα τίνα τοιαύτης ἐρεῦνης.

Καὶ γινώσκω μὲν καλῶς δι τι οὔτε αἱ κατὰ τὸν τρόπον τούτον γενόμεναι συμπληρώσεις τῆς λαλουμένης θέλουσι παραδώσει ἡμῖν πάντα τὸν ἐν τοῖς στόμασι τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνος φερόμενον θησαυρὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης και μάλιστα τοσοῦτον ταχέως, ἀκριβῶς και πλήρως, ἀλλ' ὅτι πολλὰ αὐτοῦ στοιχεῖα θὰ ὑπολειφθῶσι και εἰς δευτέρας και εἰς τρίτας φροντίδας, οὔτε ἡ ἑλληνικὴ γῆ και ἡ Αἴγυπτος θέλουσιν ἐπὶ μακρὸν εἶτι ἀποκάμει παρέχουσαι ἡμῖν ἐπιγραφὰς και παπίρους, οὔτε αἱ πολλαὶ και διάφοροι βιβλιοθήκαι τῆς Ανατολῆς και τῆς Δύσεως και τὰ πολλαχοῦ διατηρούμενα ἀρχεῖα θέλουσι ταχέως παραδώσει πάντας τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν διὰ τοῦ τύπου εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Ἄλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία δι τι ἡμεῖς δρῶμενοι τοῦτο μὲν ἀπὸ τῶν νῦν γνωστῶν γραπτῶν μνημείων, τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον συλλεχθησομένου θησαυροῦ τῆς λαλουμένης γλώσσης, θέλομεν δυνηθῆ νὰ προβῶμεν εἰς τὸ ἔργον μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας. Τὰ δὲ μετὰ τὴν συντέλεσιν και ἐκδοσιν τοῦ ἔργου εὐρεθησόμενα γραπτὰ και συλλεχθησόμενα προφορικὰ λόγου ἄξια στοιχεῖα θὰ δύνανται νὰ περιληφθῶσιν εἰς τόμον ἢ εἰς τόμους δημοσιευθησομένους βραδύτερον ὡς παράρτημα, ἐν ᾧ θὰ περιέχονται πλὴν τῶν προσθηκῶν τούτων και ὅσαι τυχὸν ἐν τῷ μεταξὺ κριθῶσιν ἀναγκαῖαι διορθώσεις. Οὕτω και εἰς ἕκαστον τόμον τοῦ μεγάλου ἐπιτατόμου ἰνδικοῦ λεξικοῦ ἔπονται διορθώσεις και προσθήκαι, και μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ ὁ ἕτερος τῶν συντακτῶν Ο. Böhtlingk ἐξέδωκε νέον ὄλον τόμον, ἐν ᾧ πλείστα τῶν ἐν τῷ μεγάλῳ ἔργῳ ἐπληρώθησαν και συνεπλήρωσεν.

Ἐπειδὴ δὲ και πολλαὶ σημασίαι, κύριαι και μεταφορικαὶ και πολλαὶ λέξεις και πολλοὶ τύποι κτλ. συνήθως και ἐπὶ πλείονα χρόνον διασφίζονται και ἀκριβέστερον πόλλας νοοῦνται ἐν ἄσμοσι, παροιμίας, παροιμιαικῆς φράσεσιν ἢ ἀποφθέγμασιν, ἀνεκδότοις, παραμυθίαις, ἐν το-

πωνυμίας, ἐν κυρίοις ὀνόμασι και ἐπιθέτοις κλπ. διὰ τοῦτο θὰ προκηρυσσονται ἄλλοι διαγωνισμοὶ πρὸς συλλογὴν και τούτων, ἵνα και ταῦτα μελετῶνται και ἀπανθίζηται ἐκ τούτων δι τι δυνατόν εἰς συμπλήρωσιν και διορθώσιν ἑκάστου ἄρθρου.

Ὅτι δὲ και αἱ πολλαχοῦ ἤδη ὑπάρχουσαι συλλογαὶ λέξεων, ῥημάτων, παροιμιῶν, παροιμιαικῶν φράσεων κλπ. θὰ περισυλλεχθῶσι κατὰ δύναμιν πρὸς μελέτην, νοεῖται οἰκοθεν. Τὰ τοῦ Συλλόγου Κοραΐ, πρὸ ἐτῶν ἱκανὰ συναγαγόντος, και τὰ τῆς μέχρι σήμερον λειτουργούσης Γλωσσικῆς ἐν Ἀθήναις Ἐταιρείας θέλουσι προθυμότητα παραχωρηθῆ εὐθὺς ἀπὸ τοῦδε εἰς τοιαύτην μελέτην.

Και περὶ μὲν τῆς συλλογῆς τοῦ θησαυροῦ τῆς λαλουμένης τοσαῦτα φαίνονται ἡμῖν ἀρκούντα πρὸς τὸ παρόν τῶν δὲ γραπτῶν μνημείων ἢ προημῆθεια εἶναι μᾶλλον ἔργον χρημάτων, ἵνα και ὅσα εὐρίσκονται ἐν τῇ ἐμπορίᾳ ἀγορασθῶσι, βιβλία, ἐπιγραφαί, ἐκδομένοι πάπυροι κλπ., και πολὺτίμα χειρόγραφα φωτογραφηθῶσι και ἄνδρες ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένοι σταλῶσι και μελετήσωσι τὰ κατὰ τόπους ἀρχεῖα, συμβόλαια, ἐξετάσωσι τὰς πλουσίας βιβλιοθήκας κλπ. Ὅμοίως θὰ δεῖσιν νὰ προμηθευθῶμεν τοὺς κατὰ καιροὺς ἐκδοθέντας γεωγραφικοὺς χάρτας τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, τοὺς διαφόρους περιηγητὰς, τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους, τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» κλπ., κλπ. Ἐπειτα ἄνδρες ἔμπειροι περὶ τὴν νομισματικὴν θὰ συλλέξωσι πάντα τὸν ἐπὶ τῶν νομισμάτων γλωσσικὸν θησαυρὸν, ἄλλοι ἐπιστάμενοι τὰς ξένας γλώσσας, ὅσαι ποτὲ ἦλθον εἰς σχέσιν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν, και ἔδωκαν ἢ ἔλαβον παρ' αὐτῆς, θὰ ἐξετάσωσι τὰς σχέσεις ταύτας, ἵνα και τῶν εἰς ἐκείνας εἰσαχθέντων ἑλληνικῶν στοιχείων ὁρισθῇ ὁ χρόνος, ὁ τύπος κλπ. (οὐχὶ σπανίως συμβαίνει ὥστε ἑλληνικὴ τις λέξις ἢ τύπος λέξεως νὰ παραδίδεται ἡμῖν πρότερον ἐν ἄλλο γλώσσοις ἔργοις ἢ ἐν ἑλληνικοῖς, ἣτοι νὰ πιστῶται ἢ ὑπαρξῆς ἑλληνικῶν στοιχείων πρῶτον ἐν ξένη γλώσσῃ και βραδύτερον, ἢ και οὐδέποτε ἐν τῇ ἑλληνικῇ), και τῶν ἐξ ἐκείνων εισελασάντων εἰς τὴν ἡμετέραν γνωστῇ και τὸ ἔτιμον και ὁ τύπος και ἡ σημασία και ὁ χρόνος τῆς εἰσαγωγῆς κλπ.

Ὅμοίως θέλουσιν ἄλλοι ἔμπειροι εἰδικῆς τινος ἐπιστήμης μελετήσῃ τὰ τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν συγγράμματα ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον και οὕτως ἐξακριβώσωσι μὲν τὸν χρόνον τῆς γενέσεως και τὴν χρῆσιν ἑκάστου ἐπιστημονικοῦ ὄρου και καταρτίσωσι τὸ λεξικὸν ἑκάστης ἐπιστήμης. Οὕτω λ. χ. ἱατρός τις ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου ἀρχόμενος, θὰ μελετήσῃ τοὺς ἀρχαίους, τοὺς τε ἄλλους και μάλιστα τοὺς ἱατροὺς, θὰ παρακολουθήσῃ διὰ τοῦ μέσου αἰῶνος ἐν τε

τοῖς ἄλλοις ἱατρικοῖς συγγράμμασι καὶ ἐν τοῖς λεγομένοις ἱατροσοφίαις τῇ ἀνελλιξίᾳ τῆς ἱατρικῆς καὶ ταῖς ὀνομασίαις τῶν παθῶν, τῶν μελῶν τοῦ σώματος, τῶν φαρμάκων κλπ. μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καὶ τῆς νεωτέρας ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Τὸ αὐτὸ θὰ πράξῃ καὶ νομικός τις ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων διὰ τῶν ἀττικῶν δητόρων, τῶν ἐπιγραφῶν, τῶν παπύρων, τῶν μεσαιωνικῶν νομικῶν συγγραμμάτων μέχρι τῆς σήμερον. Τὸ αὐτὸ θὰ γίνῃ ὑπὲρ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὑπὲρ τῶν μαθηματικῶν, ὑπὲρ τῆς φιλοσοφίας, ὑπὲρ τῆς θεολογίας, καθόλου ὑπὲρ πάσης ἐπιστήμης καὶ τέχνης, ἀπαιτούσης εἰδικῶς γνώσεις καὶ ἀποτελούσης ἴδιον κεφάλαιον τοῦ ἐθνικοῦ βίου. Τὰ διδάγματα δὲ τῶν εἰδικῶν τούτων ἐρευνητῶν θέλουσι περιληφθῆ, ὡς εἰκός, ἐν τῷ σχετικῷ ἄρθρῳ τοῦ Λεξικοῦ. Ὅτι δὲ ἐκ τῶν εἰδικῶν μελετῶν τούτων πάμπολλα θὰ προκύψωσι χρησιμώτατα καὶ εἰς πρακτικὴν χρῆσιν, ἤτοι εἰς ἐκλογὴν καὶ ἀπαρτισμὸν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν ὄρων, νοεῖται οἰκοθεν.

Περὶ δὲ τῆς μεθόδου φρονῶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν καθολικὴν ἀποδελτίωσιν, ἤτοι τὴν εἰς δελτία καταγραφὴν ἀπαξιαπάντων τῶν χωρίων ἐν οἷς ἀπαντᾷ λέξις τις καὶ τὴν καταχώρισιν αὐτῶν ἔπειτα εἰς τὸ Λεξικόν. Διότι πρόδηλον ὅτι εἴκοσι χωρία καλῶς ἐκλελεγμένα καὶ κατατεταγμένα εἶναι διδακτικώτερα ἑκατὸν εἰκῆ καὶ ὡς ἔτιχε συλλεχθέντων καὶ παρατεθέντων. Ἐπειτα εἶναι ἐπίσης προφανές ὅτι οὕτως οὐδέποτε θὰ ἐπερατοῦτο τὸ ἔργον. Διὰ ταῦτα ἄνδρες ἐπιστήμονες λαβόντες ἕκαστος ἐν στοιχείῳ τοῦ ἀλφαβήτου (ἢ καὶ μέρος αὐτοῦ, λ. χ. ἀπὸ τοῦ Α μέχρι τοῦ ΑΜ, ἄλλος δὲ ἀπὸ τοῦ ΑΜ μέχρι τοῦ ΑΩ) θὰ καταγράψωσιν ἐπὶ δελτίων πᾶσαν λέξιν ἀπαντῶσαν παρ' ἑκάστῳ συγ-

γραφῆ, πρὸς δὲ καὶ πάντας τοὺς τύπους καὶ πάντα τὰ παράγωγα καὶ σύνθετα αὐτῆς. Δύνανται νὰ σημειώσῃ καὶ πάντ' ἀνεξαιρέτως τὰ χωρία ἐν οἷς παρ' ἑκάστῳ δοκίμῳ συγγραφῆς κείται ἕκαστον τούτων, ἀλλὰ τὰ δελτία ταῦτα θὰ φυλάττονται ἐν ἀσφαλεῖ, ἵνα ὁ βουλόμενος νὰ μάθῃ ἂν λέξις τις ἢ τύπος, παράγωγον, σύνθετον κτ. αὐτῆς κείται καὶ ποσῆς παρ' ἑκάστῳ συγγραφῆ, δύναται νὰ συμβουλευθῆται εὐκόλως καὶ ταχέως τὰ ἐν τοῖς δελτίοις τούτοις ἀποτεθησαυρισμένα. Ἄλλ' ἐν τῷ λεξικῷ θὰ καταχωρισθῆ ἐκλογὴ μόνον τῶν χωρίων, τ. ἔ. μόνον ἐκεῖνα ὅσα διδάσκουσι καὶ τὴν κυρίαν σημασίαν καὶ τὴν μεταφορικὴν ἢ τὰς μεταφορικὰς, πρὸς δὲ καὶ πᾶσαν μεταβολὴν περὶ τὸν τύπον, τὴν σύνταξιν, τὸν τόνον, τὴν σημασίαν, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸν βίον τῆς λέξεως.

Ἐπειδὴ δὲ προσέτι ἄλλοι μὲν τῶν συνεργατῶν θὰ εἶναι ἐμπειρότεροι περὶ τὴν ἀρχαίαν φιλολογίαν, ἄλλοι δὲ περὶ τὴν νέαν, διὰ τοῦτο δυνατόν ἄλλοι μὲν κατὰ λόγον τῆς μεγαλυτέρας ἐμπειρίας αὐτῶν ν' ἀσχολῶνται καὶ ἐξετάζωσι τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, συγγραφῆς, ἐπιγραφῆς, παπύρους κλπ., ἄλλοι δὲ ἀρχόμενοι τὸ μὲν ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων τὸ δὲ ἀπὸ τῆς νέας ἑλληνικῆς νὰ μελετῶσι τὰ τοῦ σκοτεινοῦ μέσου αἰῶνος καὶ τὰ τῆς νέας ἑλληνικῆς.

Οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ μέγα ἔργον, καθ' ὅσον βαθμυθὸν θὰ προχωρῆ, θὰ ὀδηγῆ τοὺς διευθυντὰς καὶ συντάκτας αὐτοῦ εἰς συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τῶν ἀνωτέρω μέτρων· ἀλλὰ πέπεισμαι ὅτι, ἂν σήμερον ἢ ἔργασίᾳ ἀρχίσῃ κατὰ τὸν τρόπον τούτον, δὲν θὰ ἀστοχῆσῃ περὶ τὴν μέθοδον, καὶ κατὰ τὴν παροίμιαν.

ἀρχὴ δὲ τε ἡμῶν παντός.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΑΚΙΣ

Ο ΝΕΡΟΜΥΛΟΣ

Ἐκεῖ βαθεῖα ὁ νερόμυλος μὲ τὴ γυρμένη στέγη
Χωμένος μὲς τῇ ῥεματιᾷ τριζολογᾷ καὶ κλαίγει.
Μέρα καὶ νύχτα στὸ γκρεμὸ δουλεύοντας στεναίξει
Καὶ τὸ ψωμὶ ποὺ λαχταρᾷ τριγύρω του μοιράζει.

Περνοδιαβαίνουν ἀπ' ἐκεῖ καὶ τὸν καλοτυχοῦνε
Καὶ τὸ κρυφὸ τὸ δάκρυ του οἱ διαβιάτες δὲν κυττοῦνε.
Γύριζε, μύλε, γύριζε μὲ τὴ γυρμένη στέγη,
Ὅποιος μοιράζει τὴ χαρὰ τοῦναι γραφτὸ νὰ κλαίγη.

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Ο ΓΕΡΟ ΜΟΥΓΑΣ

Ἐἶχαν φθάσει. Ὁ ψαράς ἔπαυε τὴ διήγησί του γιὰ νὰ κυττάξῃ καὶ αὐτὸς τοὺς βράχους, τοὺς ὑφάλους. Ὁ σύντροφός του εἶχε ἀρχίσει νὰ κοπιῆται σιγά. Τὰ κοπιῆτα βυθίζονταν ἥσυχά στὴ θάλασσα, ἢ ὅποια, σὰ νὰ τὰ κατάπινε μὲ γέλιο, ὄντιδονόταν γύρω ἐκεῖ. Ὁ Δαμίδας ἐκύτταζε τοὺς μνιερὸς βράχους, ποὺ μαῦροι, ὅμοιοι μὲ φαντάσματα, φαινόνταν νὰ σηκώνονται καὶ νὰ παρατηροῦνε τὴ βάρκα ποὺ διάβαινε σιγά, ἀθόρυβα, σὰ νὰ φοβότανε μὴ μὲ πειδὸ δυνατό χτύπημα τῶν κοπιῶν ζυπνήσῃ τὸ κοιμισμένο ἄγριο κύμα.

Ἐνας ὑφαλος ἐπρόβαλε σὰ νὰ τοὺς κρυφοκύτταζε, ἔπειτα σὰ νὰ κοινουλῶθηκε μὲ πάλωμα, ποὺ τὸ εἶχε ἀποσύρη γιὰ νὰ δῆ, σκεπάσθηκε ἀπὸ ἕνα ἐλαφρὸ κύμα, ὄνειρο τοῦ κύματος τοῦ ἀγρίου ποὺ κοιμῶταν.

Ὁ νέος ψαράς τραβήξε πειδὸ γρήγορα κοπιῆ. Ὁ βράχος ὁ κρυφός, ὁ ὑφαλος ἐπρόβαλε πάλι. Ἐλαμψε σὰ μάτι στὸ μικρὸ φῶς τῆς ἡμισελήνου καὶ κρύφθηκε μὲ χαμόγελο, γέλιο σιωπηλὸ τρελλοῦ μανιακοῦ! Ὁ ψαράς γύρισε στὸν Δαμίδα.

— Ἐ; Δὲν εἶναι ἄγριο πολὺ;

— Ναί, ναί, ἀγριώτατο.

Ὁ γέρο ψαράς κίνησε τὸ κεφάλι κυττάζοντας τὰ βράχια.

— Σκεφθῆτε, ὅτι αὐτὰ τὰ καταραμένα βράχια, δὲν παύουνε ποτὲ νὰ ἔχουν μέσα στὰ δόντια τοὺς πνιγμένους. Ποτέ. Γιὰ κυττάτε κεῖ. Δὲν σὰς φαίνεται σὰ νᾶναι μασέλες καὶ δύο μπροστινὰ δόντια θηρίου; Τί λέτε; ἀπαράλλαχτα!

— Μὰ γιὰ πὲς μου γιὰ τὸν γέρο Μούγα...

— Ἄ! ναί. Ἐχετε δίκαιο. Τί σὰς ἔλεγα;

— Ἐκεῖ πού...

— Θυμοῦμαι, θυμοῦμαι...

Ὁ γέρο ψαράς τὸν διέκοψε γρήγορα σὰ νὰ φοβόταν μὴν προσβληθῆ ἢ δύναμις τῆς μνήμης του.

— Ἐλεγα, ὅτι κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ μάθῃ ἀπὸ ποῦ κρατοῦσε ἢ σκούφια τοῦ γέρο Μούγα! Αὐτὸς μὲ κανέναν δὲν εἶχε σχέση, μὲ κανέναν δὲν ἔπιανε ὁμιλία, ἀλλὰ μόνος γύριζε, μόνος μιλοῦσε, μόνος. Ὁ παπᾶς μὲ ἑορτὴ θέλησε, ὅπως κάνουν, νὰ ἀγιάσῃ τὸ σπίτι του, ἀλλ' ὁ γέρο Μούγας ἀγρίεψε καθὼς τὸν εἶδε, καὶ δίνει μὴ καὶ τοῦ κλείνει τὴν πόρτα στὰ μοῦτρα. Ἀπὸ τότε τὸν ἔλεγον καὶ Ἐβραῖο! Δὲ σὰς εἶπα καὶ τὸ σπουδαιότερο. Κόντευα νὰ τὸ λησμονήσω. Ὁ γέρο Μούγας μαζί του, ἀπ' ἐκεῖ ποὺ ἦλθε, εἶχε φέρει καὶ ἕνα ἄλογο τρελλό. Ναί, τρελλό. Μὴ σὰς φαίνεται παραξένο, πὼς βρίσκονται καὶ ἄλογα τρελλά, γιὰτί ὅπως τρελλαίνονται οἱ ἄνθρωποι, τρελλαίνονται καὶ τὰ ζῶα!... Δάγκανε, κλωτσούσε, πηδοῦσε, ἀγρίεψε καὶ ἔκανε τέτοια καμώματα, ποὺ ἦταν τρομάρα. Ἀλλὰ, ἕνα περιεργὸ πρᾶμα, στὸν ἀφεντικό του στεκόταν ἡμερο

μὲ μιὰ φωνή, ποὺ τοῦ ἔβγαζε. Ὁ παπᾶς ἔλεγε, ὅτι ὁ Ἐβραῖος ἔξερε καὶ τοῦ ἔβγαζε τὸ δαιμόνιο, ποὺ εἶχε μέσα του τὸ ἄλογο, ὅταν τὸ ἤθελε γιὰ δουλειά του, καὶ πάλι τὸ ἄφινε ἐλεύθερο καὶ γινόταν τὸ ἄλογο τρελλό, γιὰ νὰ μὴ μποροῦν νὰ τοῦ τὸ κλέβουν...

Μιὰ μέρα ἔγινε ἀφαντος αὐτὸς καὶ τὸ τρελλό ἄλογο του. Περνοῦνε μέρες τίποτα, δὲν φάνηκε. Τί ἔγινε ὁ Ἐβραῖος, τί ἔγινε ὁ γέρο Μούγας κανεὶς δὲν ἔξερε. Ἐλεγον πολλοὶ μὴ ψόφησε αὐτὸς καὶ τὸ ἄλογο του μέσα στὸ σπίτι, καὶ οἱ ἔπρεπε νὰ σπάσουνε τὴν πόρτα. Ἄλλοι πάλι συμβούλευαν νὰ βάλουν φωτιά καὶ νὰ κάψουν τὸ σπίτι, γιὰτί, γρήγορα θὰ βρονκολάκιζε ὁ γέρο Μούγας!... Πάνω στὴ συζήτησι αὐτῆ τοῦ κόσμου, νὰ σοῦ ὁ γέρο Μούγας πάνω στὸ τρελλό ἄλογο του. Ἀλλὰ δὲν ἐρχόταν μόνος, ἔφερνε καὶ ἕνα κοριτσάκι μαζί του ἴσαμε δέκα χρόνων. Ποῦ τὸ βρήκε; Μόνον ὁ γέρο Μούγας τὸ ἔξερε. Ὁ παπᾶς τοὺς ἔβγαλε ἀπ' τὴν ἀπορία. Τί ἄλλο τὸ ἤθελε τὸ παιδάκι αὐτὸ, παρὰ νὰ τὸ θρέψῃ καλά καλὰ γιὰ τὸ αἷμα του! καὶ ἅμα θραψῆ, νὰ τὸ βάλουν στὸ βαρέλι μὲ τὰ καρφιά καὶ σιγὰ σιγὰ κουνώντας το νὰ τρέξῃ ὄλο του τὸ αἷμα! Μ' αὐτὸ μεταλαβαίνουν οἱ Ἐβραῖοι!... Θὰ τὸ εἶχαν κλέψῃ, τοὺς ἔλεγε, ἀπὸ κανένα μακρινὸ μέρος καὶ τὸ ἔδωσαν στὸν γέρο Μούγα νὰ τὸ θρέψῃ καὶ νὰ τὸ φυλάξῃ!... Αὐτὸ τοὺς ἔτρωγε πολὺ καιρὸ καὶ ὅσο πήγαινε, αὐτὴ ἡ ἰδέα δυνάμωνε, γιὰτί δὲν τὸ ἔβλεπαν ποτὲ μόνον του τὸ κοριτσάκι, ἀλλὰ πάντα μαζί μὲ τὸν γέρο Μούγα. Ἐπιτέλους ἀποφασίσανε νὰ τὸ ἀρπάξουν, καὶ μάλιστα, καθὼς εἶπε ὁ παπᾶς, ἐπειδὴ πλησίαζε τὸ ἔβραϊκο Πάσχα. Καὶ τὸ κοριτσάκι, ποὺ ἦλθε ἀδύνατο ἀδύνατο, εἶχε ἀρχίσῃ νὰ παχαίνει καὶ νὰ κοκινίζει σὰν κερᾶσι. Φύλαγαν λοιπὸν νὰ δοῦνε πότε θὰ βροῦνε εὐκαιρία νὰ τὸ ἀρπάξουνε καὶ ἐπιτέλους βρῆκαν. Ἦταν μιὰ καλὴ μέρα, ἀνοιξὴ πειά, καὶ τὸ κοριτσάκι βγήκε ἔξω στὰ χόρτα, ποὺ εἶχαν σκεπασμένη τὴ γῆ, καὶ ἔπαιζε κνηγώντας πεταλοῦδες. Αὐτοὶ τὸ εἶδαν, καὶ σιγὰ σιγὰ σὰ γάτα σὲ ποντικό, ὤρμησαν καὶ τὸ ἀρπάξαν. Φώναζε δυνατὰ τὸ κοριτσάκι, ἀλλ' αὐτοὶ τοῦ βούλωσαν τὸ στόμα καὶ κρατώντας το καλὰ τὸ ἔβαλαν στὰ πόδια.

Ὁ γέρο Μούγας δὲν ἀκουσε τὴ φωνή, ἀλλὰ σὲ λίγο φάνηκε στὴν πόρτα καὶ κύτταζε νὰ δῆ, ποῦ ἦταν τὸ κοριτσάκι. Ἐπειδὴ δὲν τὸ εἶδε, κύτταζε τριγύρω. Τίποτα. Τὸ κοριτσάκι εἶχε χαθῆ. Στέρνα ἢ πηγάδι δὲν ἦταν ἐκεῖ κοντὰ γιὰ νὰ φοβηθῆ μὴν ἔπεσε μέσα. Ὁρμᾷ στὴ χώρα γύρω καὶ σὰν τρελλὸς ἀρχίζει νὰ ῥωτᾷ τὸν καθέναν μὴ τὸ εἶδε. Μιλᾷ τοῦ μιανοῦ, τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ κανεὶς δὲν τοῦ δίνει ἀπόκρισι. Τί νὰ κάνη;

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα γυρίζει στὸ σπίτι του καὶ φεύγει πάλι παίροντας μαζί του ἓνα τουφέκι παληό· καὶ πάει ἴσια ἴσια στοῦ παπᾶ τὸ σπίτι.

— Παπᾶ, τοῦ λέγει, μοῦ πήραν τὸ κοριτσάκι μου. Ἐπάνω κάτω ξέρω ὅτι σὺ μοῦ τὸ πήρες, ἢ ξέρεις ποῖς τὸ πήρε...

Ὁ παπᾶς τὸν ἐσπρωξε καὶ τὸν ἔβγαλε ἔξω, ἀλλὰ πρὶν κλείσει τὴν πόρτα, ὁ γέρο Μούγας εἶχε πάρῃ τὸ τουφέκι του, πού τὸ εἶχε ἀφίση ἀπ' ἔξω, καὶ τοῦ τραβᾶ μιά τουφεκιά. Ἡ σφαιρα βρίσκει τὸν παπᾶ στὸ κεφάλι καὶ πάει ὁ παπᾶς. Τότε ὅλο τὸ χωριὸ σηκώθηκε στὸ πόδι καὶ παίροντας ὅτι ὄπλο βρήκε ὁ καθένας πρόχειρο, ὄχιτηκαν ἀπὸ κοντὰ του. Ἄλλ' αὐτὸς εἶχε καθυπόκει τὸ τρελλὸ ἄλογό του καὶ ἐφευγε σὰν ἀστραπή. Ὁμοῦνε τότε πολλοὶ καθάλα καὶ αὐτοὶ ἀπ' ἄλλον δρόμον, καὶ κοντὰ τὰ ξημερώματα, ἐπειδὴ ἦταν γέροικο, σὰν τὸν γέρο Μούγα, τὸ τρελλὸ ἄλογό του, κατόρθωσαν νὰ τοῦ κλείσουν τὸ δρόμο.

Ὁ γέρο Μούγας, μόλις εἶδε ὅτι τὸν ἐφθάναν, χτύπησε καλὰ τὸ ἄλογό του καὶ τοῦ ἔδωσε πρὸς τὴ θάλασσα, καὶ ἴσια ἴσια πρὸς τὸ μέρος, πού ἀρχίζει ὁ μεγάλος γκρεμνός. Οἱ ἄλλοι, ἅμα φθάσανε κοντὰ στὸ γκρεμνὸ, σταθῆκαν. Ὁ γέρο Μούγας ὁμοῦνε δχι. Χτυποῦσε, χτυποῦσε τὸ τρελλὸ ἄλογό του, τρελλὸς καὶ αὐτός, καὶ τὸ ἄλογο ἔτρεχε ἔτρεχε τυφλὰ στὸ γκρεμνὸ... Φθάνει ἐκεῖ, πέφτει σὰν βράχος, πού κυλᾶ ἀπὸ βουνό, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὄρνεται στὴ θάλασσα, πού χτυποῦσε μανισμένη κάτω. Ἐχάθησαν καὶ οἱ δύο... Ἀπὸ τότε ὁμοῦνε ἡ θάλασσα αὐτὴ δὲν ἔπαινε νὰ εἶναι ἀγριεμένη, ποτέ, ἐκτὸς ὅταν θέλῃ νὰ πέσει μεγάλη ἀσθένεια στὴ χώρα. Τότε ἡ θάλασσα παύει νὰ χτυπᾶ ἀγριεμένη τὰ βράχια, καὶ τὸ μέρος, πού πρὶν δὲν μπορούσε κανεὶς νὰ περάσῃ, γίνεται ἡσυχο σὰ λιμανιὸν καλοῦ νερά. Ἀλλὰ στὴ χώρα πέφτει ἀσθένεια μεγάλη καὶ θερίζει κόσμο...

Πρῶτ' πρῶτ', ἢ μετὰ τὰ μεσάνυχτα, πρὶν ἀκόμα φανῆ ἡ ἀρρώστια, ὅσοι εἶναι ξυπνοί, θὰ ἀκούουν ἓνα τρέξιμο ἄλογον μακρυνό, πού ὅσο πάει θὰ πλησιάζῃ, ἀλλὰ μόλις κἀνὴ νὰ πλησιάσῃ, νὰ ἀκουσθῆ κοντὰ, πάλι θὰ μακρυνθῆ, καὶ θὰ χαθῆ, θὰ σβύσῃ σιγὰ σιγὰ. Καὶ καθὼς αὐτὸ θὰ σβύνη, θὰ ἀρχίσουν τὸ οὐρλιασμα τὰ σκυλιὰ τοῦ χωριοῦ... Ὅλοι ξέρουνε, ὅτι ὁ καθάλας αὐτός, πού δὲν φαίνεται, ἀλλὰ ἀκούγεται μόνο, εἶναι ὁ γέρο Μούγας πάνω στὸ τρελλὸ ἄλογό του...

Καὶ ἔπαινε τὴ διήγησί του. Σὲ λίγο πάλι εἶπε:

— Νὰ καὶ τώρα ἡ ἡσυχία κίνησιν... Ἀχ! κύριε, ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν πέσει ἀσθένεια στὴ χώρα, ἀδύνατο. Θὰ δῆτε, ὅτι θὰ ἀκούσωμε τὰ πέταλα τοῦ τρελλοῦ ἄλογου τοῦ γέρο Μούγα.

— Καὶ τὸ κοριτσάκι τί ἔγεινε;

— Δὲν ξέρω. Ἔτσι μοῦ τὸ εἶπαν καὶ μὲνα, ἔτσι σὸς τὸ λέω... Μὰ μὴ νομίζετε, ὅτι εἶναι χθεσινὴ ἱστορία; Εἶναι χρόνια καὶ χρόνια... Ὅλοι ὁμοῦνε ξέρουνε τὴν ἱστορία τοῦ γέρο Μούγα τοῦ Δαίμονα, πού κατοικεῖ στὰ βράχια αὐτὰ τοῦ Σαμαρά, μέσα στοὺς ὑφάλους καὶ στίς σπηλιές... Ἄλλοιμονο ὁμοῦνε σὲ κείνον, πού τὸν δῆ! Χάνει τὴ λαλιά του καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκριθῆ τίποτα σὲ κείνους, πού τὸν ἔρωτουνε τί ἔπαθε καὶ τί τοῦ συνέβηκε.

Ὁ Δαμίδης γύρισε καὶ εἶδε τὸ ἀγριο μέρος, πού περνοῦσαν. Τὰ βράχια σὰ μαγεμένα τέρατα ἀπὸ κάποια ἀόρατη μάγισσα, φαινόταν νὰ τοὺς κυττάζουν χωρὶς νὰ δύνανται νὰ τοὺς βλάψουν, νὰ τοὺς συντριφούν. Ἐκύτταξε ἔπειτα τὴ σελήνη καὶ ἐτρόμαξε καθὼς τὴν εἶδε. Τοῦ φάνηκε νὰ ἔχη σχέση με ὅσα τοῦ εἶχε διηγηθῆ ὁ γέρο ψαρᾶς, γιὰ τὴν ἔξοδο τοῦ γέρο Μούγα ἀπ' τὴ θάλασσα. Ἡ ἡμισέληνος εἶχε χάσῃ τὸ χρώμα της, εἶχε κοκκίνισῃ καὶ ἡ λάμψη της θαμπωθῆ. Κάτω ἀπ' αὐτὴ καὶ γύρω, ἐκεῖ πού ἐνώνεται ἡ θάλασσα με τὸ κῆμα, ἦταν μιά μαυρίλα σὰ βουνό. Ἡ ἡμισέληνος σὲ λίγο ἐφθασε κεῖ. Ἐθάμπωσε περισσότερο καὶ φάνηκε τότε μέσα στὴ μαυρίλα σὰν παράθυρο ἀπεραντῆς οἰκοδομῆς, παραδόξου σχήματος. Ἡ μαυρίλα ἦταν ἡ οἰκοδομῆ. Καὶ νόμισε τότε, ὅτι θὰ ἔβλεπε νὰ παρουσιασθῆ ὅτὸ παράθυρο κείνο μορφὴ μάγου μυθική. Ἐφθασε τὰ μάτια στὸν ψαρᾶ. Αὐτὸς με σκυμμένο τὸ κεφάλι λίγο, διεύθυνε τὴ βάρκα. Ὁ ἄλλος ὁ νέος, τραβοῦσε τὰ κομπὰ σκεπτικώς. Φάνηκαν τὰ φῶτα τῆς χώρας. Κανεὶς θόρυβος. Στὸ ἀναμμα ἐνὸς σπύρτου κύτταξε τὴν ὥρα καὶ τὴν εἶπε καὶ στὸν γέρο ψαρᾶ. Εἶχαν περάσῃ μεσάνυχτα.

Ὁ Δαμίδης ἐκύτταξε πίσω. Σὰ μαῦρο ἀπεραντο φάντασμα φαινόταν τὸ σκοτάδι καὶ ἓνα φῶς, πού ἔλαμψε κίνησιν τὴ στιγμή, φῶς φάρου, σὰ μάτι τοῦ φαντάσματος.

Ἐξαφνα καθὼς ἐμπαιναν στὸ λιμανάκι καὶ ἔβλεπαν τίς μαῦρες γραμμὲς τῶν καταρτιῶν στὸ σκοτάδι, ὁ Δαμίδης σηκώθηκε γεμάτος φρίκη. Μακρυνά, μακρυνά ἐνόμισε ὅτι ἀκούσε ἓνα τρέξιμο μανιακὸ ἄλογον: Εἶδε τὸν γέρο ψαρᾶ νὰ σηκώνεται, τὸν νέο νὰ ἀφίνη τὰ κομπὰ. Τὸ τρέξιμο πλησιάζε, πλησιάζε, καὶ στὴν ἡσυχία μέσα ἀκούγονταν καλὰ τὸ μανισμένο κάλπασμα ἄλογον!... Ἀλλὰ πρὶν ἀκουσθῆ, πρὶν πλησιάσῃ κοντὰ, ἀρχισε νὰ ἀπομακρύνεται, νὰ φεύγῃ, νὰ φεύγῃ, ἔως πού ἔσβυσε. Καὶ τότε καθὼς ἐκλεινε πάλι ἡ σιωπή, ἓνα οὐρλιασμα σκυλῶν ἐτάραξε τὸ χωριό.

— Τ'ἀκούσατε; Ἄλλοιμονο! ὁ γέρο Μούγας!...

Ὁ γέρο ψαρᾶς τρομαγμένος μίλησε, ἀφοῦ εἶχε χαθῆ πειὰ ὁ κρότος τῶν πετάλων τοῦ τρελοῦ ἄλογου καὶ ἀκούγονταν τώρα τὸ οὐρλιασμα τῶν σκυλῶν τοῦ χωριοῦ...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Γ' ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ἀ χάριστον τὸ ἔργον τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρείας, ὅταν κατ' ἀνάγκην φαίνεται ἐνδοτικὴ διὰ νὰ μὴ μείνουν κενοὶ οἱ τοῖχοι.

Ὅλοι: καλλιτέχναι, κοινόν, διοργανωταί, κριτικοί, παλαίονες εἰς τὸ κενόν. Οὔτε μαῦρο μαῦρο, οὔτε ἄσπρο ἄσπρο. Ἐπιτροπή: ἐπιεικῆς μέχρι κουταμάρας. Καλλιτέχναι: θεοί: ἐκάς οἱ βέβηλοι. Κριτικοί (μεταξὺ αὐτῶν καὶ πρῶν προσωπογράφοι ἀγελάδων, καὶ καλὰ θὰ κάμουν νὰ γείνουν καὶ πρῶν κριτικοί): ἓνα ξεφωνητό. Κοινόν: λευκόν ὡς περισσευά.

Μοῦ εἶπαν ὅτι ἓνας ἐκ τῶν ὑπουργῶν σκοπεύει νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Κράτος γενναίαν ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν πρὸς τὴν Καλλιτεχνικὴν Ἐταιρείαν δι' ἀγορᾶν ἔργων, τὰ ὅποια καὶ θὰ σχηματίσουν σιγὰ σιγὰ τὴν νεοελληνικὴν Πινακοθήκην. Τὸ γιγάντιον χέρι τῆς Πολιτείας θὰ δώσῃ τὴν ὄθησιν καὶ θ' ἀνοίξῃ τὸν δρόμον.

Φροντίζομεν διὰ τὴν ὕλην ὑπαρξῆν ἄλλ' ἢ ζωὴ ἢ πνευματικῆ, πού θὰ ἀνυψώσῃ ἐκείνην καὶ θὰ τῆς δώσῃ τίτλον εὐγενείας, αὐτὴ μὲν εἰς τοὺς πέντε δρόμους. Ἡ ἄμιλλα μαζί με τὴν ὕλην βάσιν, θὰ λύσῃ τὴν ἀπογοήτευσιν πού κρατεῖ τώρα τὰ χέρια τῶν περισσοτέρων καλλιτεχνῶν μας δεμένα. Σήμερα ἀναγκαζόμεθα νὰ κάμωμεν ἐκθέσεις ὅπως-ὅπως. Ἔτσι ὁ σκοπὸς τῶν παραγνωρίζεται. Καὶ οἱ ὄλγοι καλοὶ τεχνίται θὰ χάσουν κατ' ἀνάγκην τὴν ὁρμὴν καὶ τὸ σθένος τῶν.

Κάθε ἔργον ὅπου τοῦ ἐδόθη ἐκεῖ μία θέσις καλὴ ἢ κακή, περιμένει μετὰ τὸ δῦνον τῶν μίαν κρίσιν. Ὅμως, εἶμαι βέβαιος, περισσότερο θὰ ὀφελῆθῃ ὁ τεχνίτης ἀν ἀπορριφθῆ τὸ ἔργον του παρὰ ἀν μείνῃ ἐκεῖ κρεμασμένον, ν' ἀποζητῆ ἱκετευτικὰ τὸ βλέμμα καὶ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου. Καὶ τὸ χειρότερον ἀπ' ὅλα, καὶ διὰ τὸν τεχνίτην καὶ διὰ τὸ κοινόν,—ἡ Τέχνη θὰ μείνῃ πάντα ἀνέγγιχτη—εἶναι ὅτι, εἰκόνες πού δὲν ἔπρεπε νὰ κάμουν καμίαν γνωριμίαν ἔξω ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον τοῦ ζωγράφου ἢ τοῦ γλύπτου, εὐρίσκουν ἀγοραστὰς πολὺ περισσότερον προθύμους παρὰ τὰ καλὰ ἔργα.

Τὴν ἐτησίαν ἐκδεδεικὴν τὴν φαντασίαν ἐφάμιλλον πρὸς τὴν ζωγραφίαν πού κατ' ἡμέραν θαυμάζομεν γύρω μας. Νὰ πάρῃ ἡ ζωγραφικὴ μας τὸ χρῶμα τοῦ ἀττικοῦ οὐραίου καὶ κοντὰ σ' αὐτό, ἀδελφωμένον, τὸ πνεῦμα τῆς παραδόσεως, τῆς τέχνης τῆς βυζαντινῆς. Καὶ θὰ χρησιμεύσῃ πρὸς δημιουργίαν τῆς ἀναγεννωμένης ἑλληνικῆς τέχνης. Μέσα εἰς αὐτὸ τὸ περιβάλλον ἔζησε, εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ἔξορῃαν τοῦ Μονάχου, τὸ πνεῦμα τοῦ Γύζη. Ἀφίτων τὴν Ἑλλάδα ἀπέφερε μαζί του τὸ δρῆμα, τὸ ὅποιον βλέπετε καὶ αἰσθάνεσθαι εἰς τὴν σύλληψιν τῶν

ἰδανικῶν του μορφῶν καὶ εἰς τὸν συνδυασμὸν τῶν χρωμάτων. Καὶ τὰ δύο βγαλμένα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς πατρίου γῆς.

ΓΑΥΠΤΙΚΗ

Ἐνα πρόπλασμα τοῦ κ. Θωμοπούλου με σταματᾶ. Εἶναι ἡ «Ἀγγιᾶλος» ὅπου πενθεῖ διὰ τὰ εἰδῶλια τῶν ἐφεστιῶν, τὰ ἐγκαταλειφθέντα στὰ ἔξω. Ἡ σκέψις ἀπλή, τὸ περιγράμμα ἀπλοῦν. Ὅλοι αἱ γραμμαὶ τείνουν νὰ κλείσουν τὴν συγκίνησιν τοῦ ἐργάτου μέσα εἰς τὸ τετραγώνον σχῆμα, πού ἔδωσε εἰς τὴν σύνθεσιν τὸ θλιβερόν πνεῦμα πού περιθίει τὸ ἔργον, ἔχει ἀπαλύνει τὸν πόνον καὶ ἀφομοιώσει τὸ σχῆμα πρὸς τὴν ἰδέαν τὴν ἰδέαν τῆς θλίψεως καὶ μαζί τῆς κρητομένης εἰς τὸ βάθος ἐλπίδος.

Μ' ἐνδιαφέρει ἰδιαίτερος ἡ τέχνη τοῦ κ. Θωμοπούλου. Βγαίνει κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τὴν σφαιρᾶν τὴν πνευματικῆν. Θέλει νὰ συνδυάσῃ τὴν λιτότητα τῆς γραμμῆς μετὰ τὸ σημερινὸν ἀνήσυχον πνεῦμα. Ἡ ἐργασία του ἔως τώρα μᾶς ἔχει δώσει ὠραία δείγματα τῆς ἀριστοκρατικῆς τέχνης του: τὴν «Νύμφην τῆς Ἀβύδου», τὸν «Ἐλεύθερον Θάνατον», τὸ πρόπλασμα τῆς «Προτομῆς τοῦ Σολωμοῦ». Ἡ πάλῃ τοῦ τεχνίτου πρὸς τὴν ὕλην, πού πολλὰ φορὰς μὲν ἀκαμπτη στὰ χέρια του, εἶναι θαυμαστή. Ἐξέρει καλὰ ὅτι τὸ σχῆμα ὀμιλεῖ δχι τὴν γλῶσσαν τὴν συνθηματικὴν ἀλλὰ τὴν ἐμφυτον εἰς ἀνθρωπὸν αἰσθανόμενον. Αὐτὸ ἐπιζητεῖ πρῶτα πρῶτα καί, ὅπως εἶπα, συχνὰ τὸ ἐπιτυχαίνει. Καὶ κάθε ἐπιτυχία του εἶναι ἓνας σταθμὸς ὠραῖος.

Ὁ κ. Γεωργαντῆς ἠλλάξε κατεύθυνσιν. Ἀφῆκε τὰ τολμηρὰ ἐγχειρήματα καὶ παίρνει τὸν ἴσιον δρόμον. Καὶ δὲν ἔκαμε ἀσχημα. Δείχνει μετὰ τὸν «Ἀστεγόν» του—γιατὶ ἀστεγός;—ὅτι γνωρίζει τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Κάτι μικρὰ ἐλλείψεις, ἀλλ' ὄχι πού νὰ μὴ μ' ἀφήσουν νὰ τὸν δνομάσω καλὸν τεχνίτην καὶ ἓνας τεχνίτης καλὸς θὰ ἠμπορέσῃ, μετὰ μίαν ἐπιτυχὴ εὐρεσιν, νὰ παρουσιάσῃ ἔργον ἀριον, ἀφοῦ ἐγκαταλείψῃ κάθε τι πού εἶναι περιττόν.

Κοντὰ του ἡ κ. Γεωργαντῆ με θέλησιν καὶ μελέτην θὰ εὕρῃ τὸν δρόμον της.

Γιατὶ ἀπομονωμένη ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα τῆς γλυπτικῆς, εἰς τὴν τελευταίαν αἴθουσαν, ἡ μαρμαρινὴ ἐκείνη προτομή; Εἶναι ὠραία ἐργασμένη. Βέβαια δὲν εἶναι κανένας ἀρχαῖος ὁ γλύπτης. Ἐπέρασε ἀπαλὰ καὶ τεχνικὰ ἐπάνω στὸ μάρμαρον ἡ σμίλη. Πιστὴ τοῦ Βικέλα ἡ εἰκὼν, ὁμοῦνε παραγνωρισμένη. Λεῖπει ἡ εὐγενικὴ ἡρεμία, τὸ μελίχιον τοῦ χαρακτῆρος πού ἔδινε τόσο συμ-

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΤΟΥ 1897, Γ. ΡΟΪΛΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΗΒΟΥ
Φωτ. Σανθουπόλου

παθητικήν έκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπόν του, καὶ στὰ λόγια του τόσο θερμὸν τόνον. Ἐκεῖνος δὲν εἶχε τὸ ἀγέρωχον καὶ ψυχρὸν αὐτό. Αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ Βικέλας, κύριε Σάχο. Τί χρειάζεται ἡ προτομὴ ὅταν δὲν ἀποδίδει τὸν ἄνθρωπον;

Πολὺ καλὴ ἡ προτομὴ τοῦ Β. Μελά. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι δὲν ἐγνώρισα τὸν ἄνθρωπον ποιὸς εἶναι ἂν δὲν θὰ εἶχα τὰς ἰδίας ἐπιφυλάξεις.

Καὶ ὁ κ. Κ. Κωνσταντινίδης πάντα καίτι ἐκθέτει. Καὶ εἰς τὴν γλυπτικήν καὶ εἰς τὴν ζωγραφικήν δὲν εἶναι ἄμοιρος κάποιας ἰδιοφυΐας. Πού θὰ καταλήξῃ δὲν πολυβλέπω ὡς μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ περιμένω.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ὁ κ. Γεώργιος Ροῖλος ἐπανέρχεται ἀπὸ τὰ ξένα. Πάντα ὁ εὐγενικὸς καὶ ἤρεμος, ὀλίγον ἀθλητικώτερος ἴσως μόνον, ζωγράφος μας. Καὶ πάντα ὁ ἐπιμελὴς τεχνίτης. Δὲν εἶναι ἓνα ἔτος πού ἐπέστρεψε καὶ στολίζει τὴν ἐκθεσὶν μὲ πέντε εἰκόνας του.

Πόσα πράγματα ἔχει νὰ ἰδῇ κανεὶς εἰς τὸν Ροῖλον. Εἶναι πρῶτα-πρῶτα ὁ ἐργάτης, πού σπουδάζει καθεὶ καὶ θέλει διὰ βγῆ ἀπὸ τὸ χέρι του, νὰ εἶναι εὐσυνείδητα ἐργασμένον. Φοβῶμαι μάλιστα ὅτι προσέχων πολὺ εἰς λεπτομερείας, χάνει κάποτε τὸν εἰρμόν, τὴν ἀτμοσφαιραν πού θὰ περιβάλῃ τὸ ὅλον ἔργον του καὶ θὰ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχήν εἰς τὴν κυρίαν ἰδέαν. Αὐτὸ παρατηρῶ εἰς τὴν «Σαλαμινίαν Νύμφην». Τεχνικώτατα καὶ τελείως μελετη-

μένη. Πολλὰ ὅμως πράγματα, ὅπου μὲ ἀπαχολοῦν. Καὶ καθένα χωριστά, καλὰ δουλεμένον, σὰν νὰ διαμφορηθῆ τὰ πρωτεῖα καὶ ὄχι νὰ τείνῃ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ συνόλου.

Ἴσως ἐφοβήθη ὁ κ. Ροῖλος μὴ τοῦ προσάψουν πνεῦμα μιμήσεως καὶ ἐπρόσθεσε τὸ ἀδειασμα τοῦ νεροῦ, διὰ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ γνωστὸν θέμα. Ὅπως δὴποτε αὐτὴ ἡ πρᾶξις τῆς «Σαλαμινίας Νύμφης» ἀδικεῖ πολὺ τὴν εἰκόνα. Πῶς νὰ μὴν ἐξάρω ὅμως τὴν λεπτὴν ἐπεξεργασίαν τῶν πτυχῶν τοῦ φορέματος, τοὺς ἐπιτυχημένους τόνους, τὴν πλαστικότητα τοῦ σώματος; Γεμάτα ἀπὸ ἀλήθειαν μιλοῦν εἰλικρινῆ καὶ τεχνικὴν ἐργασίαν.

Ἀπὸ τοὺς ἀπαλούς καὶ διαφανεῖς χρωματισμούς τῆς «Νύμφης» καὶ τὴν προσήλωσιν εἰς τὴν ἀπόδοσιν ζωῆς ἑλληνικῆς, μὰς καλεῖ εἰς τὴν ἄλλην αἴθουσαν ἡ «Ἀνάμνησις τοῦ 1897» σκοτεινὴ, ὑποβλητικὴ πένθους καὶ σκέψεως. Εἶναι μία ἀπὸ τὰς κατενθύνσεις τοῦ κ. Ροῖλου τὰ στρατιωτικὰ θέματα, ἐμπνευσμένα, ὅλα, ἀπὸ τὸ θλιβερὸν βιβλίον τοῦ τελευταίου πολέμου. Ἄν ἐνθυμοῦμαι καλὰ, ἡ τρίτη ἢ τετάρτη εἰκὼν του ἀπὸ τὸ 97. Αὐτὴν τὴν φορὰν ὅμως μὲ νέαν ἐντύπωσιν καὶ νέαν μορφήν. Ἡ στιγμὴ ἢ περισσότερον τραγικὴ τῆς φυγῆς. Ὅλα ζωγραφὰ. Σὰν ἀνάγλυφον ἐπάνω εἰς χαλκόν. Ὁ ζωγράφος ἐπεξήτησε τὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸ σχῆμα καὶ εἰς τὴν ἑλλειψιν χρώματος. Καὶ ἐπέτυχε. Ἡ ἐνότης τοῦ ἔργου εἶναι πλήρης. Ἡ ἰδιάπνοη διήκει πέρα πέρα ὅλην τὴν εἰκόνα. Ὁ

ὄγκος τῶν ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων πού μόλις διακρίνονται, εἶναι αὐτὸς ὁ ὄγκος τοῦ τρόπου, πού διώχνει ὀλόκληρον πολιτείαν, ὁ ὄγκος τοῦ ἀνθρωπομαζώματος πού κύπτει κάτω ἀπὸ τὴν συμφορὰν χωρὶς νὰ ἡμπορῇ ν' ἀντιτάξῃ τὸ στήθος ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἐγκαταλειπομένους ἐφεστίους. Ἡ εὐρεσις τῆς γραμμῆς εἶναι ζηλευτὴ. Ἄν ἐδῶ κ' ἐκεῖ κατὶ ἐλάχισται ἀδυναμίαι κόβουν τὴν ἐντύπωσιν, δὲν ἀρκοῦν ὅμως νὰ μειώσουν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸ θλιβερὸν συναίσθημα πού γεννᾶται εἰς τὸν θεατὴν.

Τὶ ὄνειρον καὶ ποιήσις καὶ χάρις εἰς τὴν κεφαλὴν πού ἐκδέτει ἓνας παλαιὸς ζωγράφος, ὁ κ. Λεμπέσης. Ποιὸς ἡμπορεῖ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν αἴθουσαν αὐτὴν χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ μίαν ἔξιν ἰσχυρὰν καὶ νὰ σταματήσῃ, ὅπως ἐμπρὸς σὲ καθεὶ πού μιλεῖ τὴν γλῶσσαν τῆς ἐμορφιάς, στολισμένην μὲ τὰ πειδ εὐγενικὰ δῶρα; Ποιῶν λουλουδιῶν τὰ πέταλα ἀπάλυναν τόσον τὸ πινέλο τοῦ ζωγράφου γιὰ νὰ δώσουν τὴν ἔκφρασιν αὐτὴν τῆς λεπτότητος τῆς τέχνης πού δροσιζέται εἰς τὴν πηγὴν τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ εἰς τὴν ἀπωτέραν ἀκόμη πηγὴν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος;

Θὰ παρατρέξω μερικὰ ἔργα τὰ ὁποῖα θεωρῶ κατώτερα τῆς ἀναγνωρισμένης ἀξίας τῶν ἐκθετῶν καὶ τὰ ὁποῖα ποιὸς ἤξευρε ἂν ἀπὸ στιγμιαίαν στοργὴν πρὸς αὐτὰ ἢ ἄλλο τι ἠθέλησαν νὰ ἐκδέσων. Μ' ἐνδιαφέρουν τὰ ἔργα πού κατὶ μοῦ λέγουν. Καὶ αὐτὸ τὸ παραγέμισμα τῆς Ἐκθέσεως — καὶ μάλιστα μὲ εἰκόνας ἐρασιτεχνῶν πού δύο καὶ τρεῖς φορὲς ἕως τώρα ἀπερριφθῆσαν — δὲν συντελεῖ βέβαια καθόλου εἰς τὴν ἐπιτυξίαν τοῦ σκοποῦ τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρείας. Ἄλλοι πάλιν ἐκδέτουν μόνον σκίτσα. Καλὰ μὲν καὶ αὐτὰ, ἀλλὰ νὰ συνοδεύονται τοῦλάχιστον καὶ ἀπὸ ἓν ἢ δύο ἔργα.

Σκίτσα μόνον, ἐκθεσὶν οὐ ποιοῦν.

Ἡ δυὰς τῶν Κερκυραίων ζωγράφων κ. Γαλλινᾶ καὶ Μποκατσιάμπη πάντα τιμᾶ τὰς ἐτησίας ἐκθέσεις. Καὶ ὁ μὲν κ. Γαλλινᾶς ἐξακολουθεῖ τὰ ἴδια θέματα καὶ τὴν ἴδιαν τεχνουργίαν, τόσον, πού ὅταν εὐρίσκει ἐμπρὸς εἰς μίαν εἰκόνα του νὰ λές: μὰ, αὐτὸ τὸ εἶδα καὶ ἄλλοτε. Ὁ δὲ κ. Μποκατσιάμπης, μὲ τὰ παλαιὰ θέματα ἀρχίζει ν' ἀλλάξῃ τρόπον ἐργασίας, νὰ βλέπῃ τὰ πράγματα πειδ ἐλεύθερα καὶ πειδ φυσικά. Μία θαλασσογραφία του, ἡ ὁποία βγαίνει ἀπὸ τὸ παλαιὸν του σύστημα, ἔχει πολλὰ προτερήματα τὰ ὁποῖα μὲ κάποιαν ποιικιλίαν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ θέματος θ' ἀνα-

δείξουν πολὺ τὰ ἀγαπητὰ ἄλλως τε ἔργα τοῦ συμπαθοῦς καλλιτέχνου.

Εἶναι ἓνα ἢ δύο χρόνια πού δὲν εἶδαμεν τὸν κ. Παρθένην. Γιατὶ ἀπρηνήθη τὰς Ἀθήνας; Ἡ Καλλιτεχνικὴ Ἐταιρεία καὶ ἡ ὑποστηρίξις τοῦ Κράτους δὲν θ' ἀρκέσουν διὰ τὴν πρόδοον τῆς τέχνης. Χρειάζεται καὶ κάποια ἀγάπη ἐκ μέρους τῶν καλλιτεχνῶν. Ἡ τέχνη τοῦ κ. Παρθένη (εἰς τὴν ὁποίαν ἀφιέρωσα ἄλλοτε ἐνθουσιαστικὰς γραμμὰς), μολονότι εἶχε ξενίσει εἰς τὴν ἀρχὴν τοὺς Ἀθηναίους, κατέκτησε ὅμως γρήγορα τὴν ἐκτίμησιν των. Ἄς μὴ φαίνεται ἄστοργος πρὸς τὴν μικρὰν αὐτὴν γωνίαν, πού ἀγωνίζεται τιμημένα καὶ εὐγενικὰ κατὰ τόσων ἀντιδράσεων.

Ἄδελφὴ τῆς τέχνης τοῦ κ. Παρθένη, ἀπὸ τὴν ἴδιαν ἀρχὴν τῆς διαίρεσεως τῶν τόνων ἐπάνω εἰς τὴν ὁδόνην, ὥστε τὸ χρῶμα νὰ διατηρῇ ὅλην τὴν φυσικὴν του δροσιὰ καὶ νὰ μὴ γίνεταί ἐκείνη ἢ κατὰ συνθήκην ἀνάμειξις ἐπάνω εἰς τὴν παλέταν, εἶναι ἡ τέχνη τοῦ κ. Max Fröhlich. Εἶναι λίγοι μῆνες πού ἦλθε ἀπὸ τὸ Βερολίνον, νὰ ἐφαρμοσῇ τὴν τεχνουργίαν του εἰς τὸ ἄττικόν

ΑΡΧΗ ΒΙΟΠΑΛΗΣ, Ε. ΘΟΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΗΒΟΥ
Φωτ. Σανθουπόλου

τοπίον. Ἄν δὲν ἀπέδωσε τελείως τοὺς τόνους τῆς ἑλληνικῆς φύσεως, ὅπως εἰς τὴν «Σελήνοφώτιστον Νύκτα», μᾶς δίδει ὁμως δείγματα ὄρατα τῆς ἐργασίας του. Ἀπὸ τὴν λεπτὴν αἰσθησὶν τοῦ ζωγράφου τὴν ὁποῖαν ὀδηγεῖ πνεῦμα διακοσμητικόν, ἔχομεν ἀρκετάς εἰκόνας, ὅπου μολονότι ἡ ξενότροπη ἐκτέλεσις εἶναι τόσο καταφανής, ἀφίνουν ὁμως μίαν ἐντύπωσιν εὐγενικὴν ἢ ὁποῖα κρύβει μέσα της καὶ ἀντίληψιν καὶ αἰσθημα.

Τὸν ἴδιον τρόπον ἐργασίας ἐφαρμόζει ὁ κ. Ε. Θωμόπουλος ἐκ Πατρῶν. Δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε ἰδιαίτερον εἰς ὅ,τι ἄλλοτε ἔγραψα δι' αὐτόν. Ἄς μὴν εἶναι τόσο νεωτεριστής, ὡς προσπαθῆσιν νὰ εὕρῃ τὸν καθαντὸ δρόμον τῆς σχολῆς αὐτῆς. Περιμένω ἀνυπόμονα τὴν στιγμὴν πού θὰ ἀφήσω κάθε ἐπιφύλαξιν τεχνικὴν διὰ νὰ γράψω ἐλεύθερα καὶ με ἐνθουσιασμόν διὰ τὸ ἔργον του. Οἱ «Ἀθάνατοι» του ἔχουν καλοὺς καὶ θερμοὺς τόνους.

Πολὺ μοῦ ἀρέσει ἓνα «Τοπίον» τοῦ κ. Φερικύδη. Ἀρμονία χρωμάτων χύνεται γύρω καὶ ἐπαναλαμβάνεται πάλιν ἐπανερχομένη εἰς ἄλλους τόνους σάν συμφωνία μουσικὴ πού διαθέτει εὐχάριστα καὶ καταλείπει τὴν θωπεῖαν ὄρατας ἀναμνήσεως.

Ἀπὸ τὸ Παρίσι ἐκδέτεται ὁ κ. Κ. Γκέσκος μίαν αὐτοπροσωπογραφίαν του καλὰ σχεδιασμένην καὶ ἁρμονισμένην. Τὸ «Μαγικόπαιδον» του ἐπίσης ἔχει τὴν αἰσθησὶν τοῦ χρώματος εἰς ἀπλοὺς τόνους καθὼς καὶ ἡ «Φιλανθής», ἂν καὶ τὸ σχέδιον τῆς τελευταίας εἶναι ὄχι πολὺ ἐπιμελημένον.

ΣΠΟΥΔΗ, Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ ΒΚΘΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

ΟΙ ΝΕΟΙ

Εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τὸ νέον συγκινεῖ, καὶ παρακολουθοῦμεν προσεκτικὰ τὴν ἐξέλιξιν μιᾶς ἰδιοφυίας:

Ποῖος ξέρει τί μπορεῖ αὐριο νὰ μᾶς δεῖξῃ.

Καὶ εἰς τὸ ἔργον τῶν νέων—ὡς ἦναι κάποτε καὶ ἀτεχνώτερον—ζητῶ πάντα ν' ἀνεύρω κατὰ πού δὲν ἐτόλμησε ἀκόμα ὁ ἄλλος ἢ πού δὲν αἰσθάνθηκε εἴτε ἐξ ἰδιοσυγκρασίας εἴτε δι' ἄλλους λόγους.

Σήμερα δύο ὀνόματα με σταματοῦν: ἡ Δ^α Φ. Τσίλλερ καὶ ὁ κ. Α. Κογεβίνας.

Εἶναι τρία ἔτη πού πρωτοεξέθεσαν ἡ Δ^α Τσίλλερ εἰς τὸν «Παρνασσόν». Τὸ ἔργον της ἔκτοτε γίνεται ὀλοένα πειὸ ἐνδιαφέρον. Προσπαθεῖ νὰ ἀποδώσῃ μίαν πτυχὴν τῆς ζωῆς, με θέματα ἀπλᾶ, με σπουδὰς μᾶλλον ἄλλ' αἱ σπουδαὶ αὐταὶ ἔχουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν διὰ τὴν ἀλήθειαν πού ἡ ζωγράφος προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ καὶ νὰ τῆς δώσῃ μίαν ἔκφρασιν, νὰ τὴν προσαρμόσῃ πρὸς τὰ ἀντικείμενα ὥστε νὰ τὰ παρουσιάσῃ με μίαν ἐντύπωσιν αἰσθητικὴν πρὸς τὴν ὁποῖαν βαδίζει ὀλοένα πειὸ γεμάτα, καὶ ὅπου ἡμπορεῖ νὰ καταλήξῃ, καὶ θὰ καταλήξῃ, εἰς ἓνα ἔργον ἀτομικόν.

Γιατὶ ἐπιτέλους εἰς τὴν τέχνην δὲν πρέπει νὰ ζητοῦμεν πράγματα ὀρισμένα ἐκ τῶν προτέρων.

Νὰ προσπαθοῦμεν μόνον νὰ εὕρωμεν τί ἔχει καλὸν τὸ ἔργον καθενὸς τεχνίτου.

Τὴν Δ^α Τσίλλερ ἀπασχολεῖ ἰδιαίτερος τὸ χρῶμα. Αἰσθάνεται ὅ,τι κρύβει μέσα του καὶ θέλει με χίλιους τρόπους νὰ τὸ κάμῃ αἰσθητὸν καὶ εἰς τὸν ἄλλον: ὀροσιά, θερμότητα, χαρᾶν. Ἐντυπώσεις, πῶς νὰ εἰπῶ; ἀπλᾶ, πού δὲν ἐπέρασε δίπλα τους ἡ σκέψις. Τίποτε τὸ σύνθετον, τὸ βαδύτερα κρυμμένον εἰς τὴν ζωὴν τέχνην καθαρῶς ζωγραφικῆ, ἀπλῆ, ἢ ὁποῖα βέβαια—εἶναι νεωτάτη ἡ Δ^α Τσίλλερ—μόνη της θὰ προσλάβῃ, ἐνόσω προχωρεῖ, τὸν χαρακτήρα της, συνθετοποιουμένη ἀφ' ἑαυτῆς.

Ἄλλα πράγματα, βαθειά, αἰσθαντικά, μᾶς μιλεῖ ὁ κ. Κογεβίνας. Τελείως νέα γνωριμιά. Υἱὸς τοῦ Γλαύκου Πόντιου, τοῦ λογίου ὁ ὁποῖος ἐπέρασε χωρὶς πολὺ νὰ τὸν προσέξουν εἰς τὸ μεταφραστικὸν ἔργον του τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ Σίλλερ.

Εἰς τὰς εἰκόνας πού ἐκθέτει, δὲν ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν ἐμορφιὰ τοῦ τοπίου: «Κερκυραϊκὴ Βραδεία», «Τοπία». Τοὺς δίνει μίαν ἰδικὴν του αἰσθησὶν, κατὰ πού πέρασε ἀπὸ τὴν ζωὴν του καὶ τὸ ὅποιον αἰσθητοποιεῖ μέσα εἰς τὸ τοπίον. Ἡ εἰκὼν, μολονότι πλήρης, χρησιμεύει μᾶλλον ὡς θέμα, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον περνεῖ ἀόρατη ἀλλ' αἰσθητὴ ἢ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ ζωγράφου. Ἴσως γι' αὐτὸ νὰ μὴν ἔδωκε καὶ παραπολλὴν προσοχὴν εἰς τὴν καθαντὸ ζωγραφικὴν ἀπόδο-

ΦΙΛΑΝΘΗΣ, Κ. ΓΚΕΣΚΟΥ

ΒΚΘΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ
Φωτ. Σανθοπούλου

σιν καὶ εἰς τὴν διαφορὰν πού παρουσιάζουν στὸ μάτι τὰ ἀντικείμενα πού εὐρίσκονται κοντὰ μας καὶ πού τὰ βλέπει φυσικὰ κανεὶς περισσότερο πραγματικά, ὅπως εἶναι ἔξαρτα οἱ κορμοὶ τῶν ἐληῶν. Ἄλλὰ προχωρῶ γρηγορὰ διὰ νὰ δεῖξω ὅ,τι οὔτε ἐγὼ δίδω εἰς αὐτὸ σημασίαν—ἐπιτέλους μπορεῖ νὰ ἔγεινε καὶ ἐν γνώσει—καὶ ἡ ἐντύπωσις μου μένει ἡ ἴδια ἀπὸ τὴν εἰκόνα αὐτῆν, πλασμένην με αἰσθημα καὶ ψυχὴν καὶ παλμὸν ζωῆς ἐσωτερικῆς.

Εἶναι ζηλευτὰ πολὺ τὰ προσόντα, με τὰ ὁποῖα ἔρχεται προικισμένος νὰ μᾶς δεῖξῃ ὁ κ. Κογεβίνας ἓνα ἐγὼ καλλιτεχνικόν.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Γνωρίζετε τὸν κ. Ζάχον. Ἐγγράφη εἰς τὰ «Παναθήναια» πρὸ ὀλίγων μηνῶν—15 Νοεμβρίου 1908—μελέτη ὑπὸ τοῦ κ. Θωμοπούλου παρουσιάζουσα τὸ ἔργον του. Σήμερα ὅπου ὁ κ. Ζάχος ἐκδέτει τὰ δύο σχέδια «Ἐπισκοπεῖου τῆς Σπάρτης» εἶμαι εὐχαριστημένος πολὺ νὰ γράψω δύο λέξεις δι' αὐτόν.

Τὸ ἓνα σχέδιον κλείει μέσα στὰς γραμμάς του τὴν βυζαντινὴν παράδοσιν με τὸν πλοῦτον τῶν καμπυλῶν καὶ τόξων, τεχνικώτατα ἁρμονισμένων πρὸς τὴν εὐθείαν γραμμὴν, με πλήρη γνώσιν τῆς αἰσθητικῆς ἐντυπώσεως τὴν ὁποῖαν θὰ δώσῃ εἰς τὸν θεατῆν. Βέβαια ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ της, τελείως πρακτικῆς, καὶ τῆς γεωμετρικῆς ἀρχῆς ἀπὸ τὴν ὁποῖαν δὲν εἴμπορεῖ νὰ παρεκκλίνῃ, εἶναι ἡ

περισσότερον ἀπρόσωπος τέχνη, ἐκείνη εἰς τὴν ὁποῖαν εἶναι δύσκολον νὰ δώσῃ ὁ καλλιτέχνης ἀτομικὴν σφραγίδα. Ὁ κ. Ζάχος ἠμπόρεσε, κατέχων τὰ στοιχεῖα πού τοῦ παρέχει ἡ παράδοσις καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα ἀντλεῖ ἀπὸ ἀνάγκης συγχρόνους, τοπικὰς ἢ γενικὰς καὶ ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν του ἰδιοφυίαν, νὰ μᾶς δώσῃ ἐργασίαν ἢ ὁποῖα δειχνεῖ τὸν τεχνίτην πού ἐμελέτησε τὰς λεπτομερείας καὶ ἐπεξήτησε τὴν ἐκ τοῦ ὄλου ἐντύπωσιν, τὴν χάριν, τὴν μεγαλοπρέπειαν, συνδυάζων εὐφυῶς γραμμὰς, κενά, θόλους, γωνίας καὶ ὅλα τὰ ὅλα μέσα τὰ ὁποῖα διαθέτει.

Τὸ δεύτερον σχέδιον, ἀπλούστερον, εἶναι σάν ἀδελφωμα τοῦ πνεύματος τοῦ βυζαντινοῦ με τὴν λεπτιότητα τοῦ ἀρχαίου, τόσο ὄραϊον καὶ ἐπιτυχημένον ὥστε ἡ ἐντύπωσις ν' ἀποτελῇ ἐν ὄλον τελείως ἁρμονικόν, προσαρμοσμένον μᾶλλον πρὸς τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ ἐλαφρὸν τοῦ αἰτιοῦ τοπίου.

Εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν του ἐν γένει ὁ κ. Ζάχος δείχνει σπάνια προσόντα ζωγραφικὰ. Οἱ τόνοι τοὺς ὁποῖους δίνει εἰς τὰ σκίτσα τοῦ Μυστρα—ἀψίδες, ἐσωτερικά, ἀπόψεις κλπ.—εἶναι τόσο ἐπιτυχημένοι, τόσο θερμοὶ καὶ ποικίλοι καὶ ἐνέχουν τόσο αἰσθημα, ὅπου θὰ τοὺς ἐξήλεγε καὶ ὁ καλύτερος ζωγράφος. Καὶ ἀρχιτεκτονικὸν-ζωγράφος εἶναι τίτλος πού πρέπει κανεὶς νὰ σεμνυνεταί.

Παραπλεύρως τοῦ κ. Ζάχου βαδίζει ὁ κ. Θεοδωρακάκης, με τόλμην ἐπίσης καὶ με λεπτὴν ἀντίληψιν, μακρὰν ἀπὸ τὰς δουλικὰς μιμήσεις ἢ

τὰς ἀντισταθμικὰς συνθέσεις πού φυτρώνουν τώρα τελευταία εἰς κάθε δρόμον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀσχημίζουν τὴν πρωτεύουσαν.

Δὲν ἤξεύρω ἂν εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ «Ἑπαιλιὰ διὰ μουσουργῶν» θὰ παρουσιάσῃ τὰ ἴδια προτερήματα πού δείχνει τώρα ζωγραφισμένη ἐπάνω εἰς τὸ χαρτί. Γιατί καθεὶ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν πρέπει νὰ ἔχη τὸν λόγον τοῦ τὸν πρακτικόν. Ἐκεῖνος ἔξαφνα ὁ μακρὸς διάδρομος ὁ κατάκλειστος, ὁ ὁποῖος ἐνώνει τὰς δύο πτέρυγας τοῦ κυρίου οἰκοδομήματος, μοῦ ἀρέσει ζωγραφικῶς, ἀλλὰ διστάζω πολὺ νὰ δεχθῶ ὅτι κάθε φορά πού ὁ μουσουργὸς θὰ θελήσῃ νὰ περάσῃ ὅλην αὐτὴν τὴν κλειστὴν ἀπόστασιν, ὅσον καὶ ἂν ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος ὑποτεθῇ ἐλαστικὸς, δὲν θὰ προτιμοῦσε ἓνα διάδρομον ἀπὸ κολόνες μόνον, γιὰ νὰ δικαιολογητῆ ἐπὶ τέλους καὶ ἀρχι-

τεκτονικῶς. Αὐτὴν τὴν ἐπιφύλαξιν ἔχω ὡς πρὸς τὸ ὀφραιοτάτον ἄλλως τε σχέδιον τῆς «Ἑπαιλιᾶς».

Ἀπὸ τὸ «Δικαστικὸν Μέγαρον» ἔχω ἐπίσης πολὺ καλὰς ἐντυπώσεις. Τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἐγκλείεται μέσα εἰς τὴν ἱεροτελεστίαν τῆς Δικαιοσύνης — ὅχι ὅπως τὸ ἐννοῦν ἐδῶ κάποτε, ὅπου λείπει καὶ σεβασμὸς καὶ εὐλάβεια — ἀπεδόθη μὲ τὴν λιτότητα τῶν γραμμῶν τοῦ οἰκοδομήματος εἰς τὸ πρῶτον σχέδιον — διότι ὑπάρχει καὶ δεύτερον. — Μία εὐγενικὴ καὶ αὐστηρὰ ἰδέα τὸ περιβάλλει ὁλόκληρον, μὲ θαυμαστὴν εὐρεσιν ἀναλογιῶν. Τὸν συγκαίρω θερμότητα.

Εἶναι πολὺ ἐνθαρρυντικὴ ἡ ἐργασία τῶν δύο αὐτῶν ἀρχιτεκτόνων, οἱ ὁποῖοι ἤμποροῦν νὰ μᾶς ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰ τερατοεργήματα τῆς νέας ἀρχιτεκτονικῆς τῶν Ἀθηνῶν.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ*

Β'

Ὡς γνωστὸν τῷ 1828 ὁ Ποιητὴς μας ἀνεχώρησεν εἰς Κέρκυραν ἀφοῦ κατέστησε γενικὸς ἐπιτρόπος, τῇ 19 Νοεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους 1828, τὸν Ἰωάννην Γαλβάνην καὶ τὸν Ἐμμανουὴλ Λεονταράκη. Ἐπειτα ἐπανῆλθεν εἰς Ζάκυνθον καὶ τῇ 29 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1831 καθιστᾷ γενικὸς πληρεξουσίους τὸν ἀδελφόν του Δημήτριον καὶ τὸν Ἰωάννην Γαλβάνην, καὶ ἐκ νέου μετέβη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν Νήσων.

Σημειωτέον ὅτι τῇ 5/17 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1828 διενεμήθη ἡ περιουσία τῶν δύο ἀδελφῶν κατόπιν ἐκτιμήσεως τῶν πραγματογνωμόνων, γενομένης τῇ 14/26 Ἰουνίου. Τῆς πατρικῆς οὐσίας — ἡ, ὡς κοινῶς λέγεται ἐν Ἑβραϊσῶ τῆς ντομενικᾶλε — τῆς κειμένης ἐν τῇ Πλατεῖᾳ Σολωμοῦ ἀρ. 18 ὑπὸ τῶν σεισμῶν τοῦ 1893 δυστυχῶς καταστραφείσης, ὁ ποιητὴς ἔλαβε τὸ ἄνω μέρος καὶ ὁ ἀδελφὸς του τὸ κάτω.

Κατὰ καιρὸν ὅμως ὁ Ποιητὴς μετέβαινεν εἰς τὴν γενέτειραν νῆσον ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ἀλλ' ἡ τακτικὴ διαμονὴ του ἦτο ἡ Κέρκυρα. Καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν χάριν ἡσυχίας, ἐπὶ μῆνας ἔμενεν εἰς τὴν ἔξοχην.

Ὁ γνωστὸς λόγιος Μάριος Πιέρης ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ αὐτοῦ γράφει:

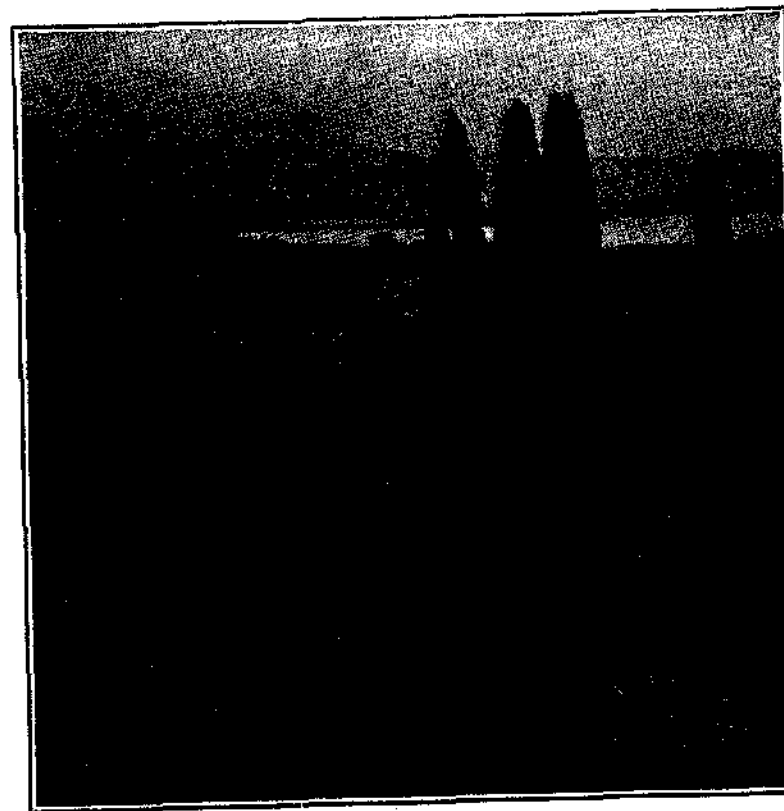
«..... διὸ εὐρισκόμεν τοιουτοτρόπως ἀναί-
»σθητος καὶ ἐκτός τοῦ ἑαυτοῦ μου, ὥστε ἡμέ-
»λησα καὶ λυποῦμαι, τοῦ νὰ σχετισθῶ μετὰ τοῦ
»κυρίου Σολωμοῦ, ἐκείνου τοῦ ἐνδόξου ποιητοῦ
»Ἑλλήνος καὶ Ἰονίου, δηλαδὴ τῆς Ζακύνθου,

»συγγραφέως τοῦ ὑψίστου ὕμνου εἰς τὴν Ἑλευ-
»θερίαν καὶ — ὡς μοὶ λέγουσι — ἄλλων ὀφραιο-
»τάτων ποιήσεων εἰς τὴν νεοελληνικὴν, αἱ ὁποῖαι
»εἰς τὸ μέλλον θὰ τὸν ἀναδείξουν διὰ ἀληθῆ
»δημουργὸν τῆς γλώσσης μας, — ὡς ὁ Δάντης ἢ
»ὁ Πετράρχης — τῆς νεοελληνικῆς, ὅστις ἀκόμη
»περιμένει μίαν μεγίστην διάνοιαν διὰ νὰ τὴν
»φέρῃ εἰς τὴν ὀφραιοτάτην καὶ στερεωσῇ τὸν
»ἀληθῆ αὐτῆς χαρακτῆρα. Κατὰ τοὺς πρώτους
»μῆνας τῆς ἐπανόδου μου εἰς τὴν Κέρκυραν αὐ-
»τὸς εὐρίσκειτο εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ ἐπήγαγε
»καὶ ἤρχετο ἀπὸ τῆς Ζακύνθου εἰς Κέρκυραν,
»ἐπασχολούμενος μὲ μίαν πολὺ ἐνδιαφέρουσαν
»δίαν. Ἀφοῦ τὴν ἐκέρδησεν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν
»συνήθη διαμονήν, δηλαδὴ εἰς τὴν Κέρκυραν,
»τὴν ὁποῖαν ἐξέλεξε διὰ νὰ διαμείνῃ, ἴσως διότι
»αὐτὴ παρέχει εἰς τοὺς μελετητὰς περισσοτέρας
»εὐκολίας. Εἶναι νέος ὑψηλῆς διανοίας καὶ θερ-
»μῆς θελήσεως, ὑπερβολικὰ προικισμένος ἀπὸ τὰ
»δῶρα τῆς τύχης. Εὐτυχῆς οὗτος, ὅστις ζῆ ἐλεύ-
»θερος καὶ μόνος καὶ ὅπως ἀφιερωμένος εἰς τὴν
»τέχνην ἐκείνην, ἥτις τὸν ἀνθρώπον ἀφαιρεῖ ἀπὸ
»τὸν τάφον καὶ τὸν διατηρεῖ εἰς τὴν ζωὴν».

***

Ὁ Σολωμὸς πάντοτε βοήθειαν εἶδεν εἰς τοὺς ἀπόρους λογίους καὶ εἰς τοὺς ἐν γένει ἀνθρώ-
»πους τῶν γραμμάτων. Ὅταν τις τοῦ ἐξήτει βοή-
»θειαν καὶ δὲν εἶχεν τὴν στιγμὴν ἐκείνην χρή-
»ματα, πολὺ ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἐλυπεῖτο.

Οἱ τακτικοὶ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων» θὰ ἐνθυμοῦνται ὅτι εἰς τὸ τεῦχος 56 ὁ ἀγαπητὸς

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΒΡΑΔΕΙΑ, Α. ΚΟΓΕΒΙΝΑ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΗΒΙΟΥ
Φωτ. Σανθοπούλου

φίλος καὶ λόγιος ἐπιστήμων κ. Ἄντ. Μάτεσις ἐδημοσίευσεν ἐπιστολὴν τοῦ Σολωμοῦ γραφεῖσαν τῇ 1 Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1833 πρὸς τὸν γνωστὸν ποιητὴν καὶ πατριώτην Γεώργιον Τερτσέτην, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναγινώσκεται καὶ ἡ ἑξῆς περιγραφή:

«..... Ἄλλ' ἂν κ' ἐγὼ ἀκόμη ἦμουν τόσον
»παυχός, ὅπως ἦμουν τότε ὅταν ἔστειλε καὶ μοῦ
»ἐξήτησεν ἐκεῖνα τὰ δέκα ὄβολα, πού δὲν τὰ
»εἶχα — καὶ ὁ Γαλβάνης τὸ γνωρίζει — πού δὲν
»τὰ εἶχα οὐδὲ ἂν ἤθελα νὰ τὰ στερηθῶ...».

Τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Σολωμοῦ ἔχει dieci oboli δέκα ὄβολα καὶ ὁ κ. Μάτεσις μετέφρασεν ὀλίγα χρήματα, νομίζων ὅτι ἦτο φράσις καὶ ὅχι πραγματικὴ ἐκφρασις. Ὁ Τερτσέτης διὰ ἐπιστολῆς του, ἥτις σώζεται μεταξὺ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Σολωμοῦ, ἐξήτησε δέκα τάλληρα¹ ἀλλὰ δυστυχῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ποιητὴς μας δὲν τὰ εἶχε. Ὁ Σολωμὸς ὑπενθυμίζων εἰς τὸν φίλον του τὸ γεγονὸς εἶπε δέκα ὄβολα, διὰ νὰ δεῖξῃ τὸ μικρὸν ποσόν, διότι πράγματι διὰ τὸν Σολωμὸν τὸ τάλληρον εἶναι ὄβολον. Τὴν ἐπιστολὴν

¹ Τὸ τάλληρον ἦτο ἑξ δραχμαί, διὸ ἐξήτει ἐξήκοντα δραχμάς.

ταύτην τοῦ Τερτσέτη τὴν δημοσιεύομεν διότι ἔχει τὴν ἀξίαν της. Εἶναι γραμμένη Ἰταλιστῶ καὶ δημοσιεύομεν μόνον τὴν μετάφρασιν.

«Πάτρας 28 Σεπτεμβρίου 1830

Ἐξοτίμη φίλε,

«Ἀπὸ ἐνὸς περίπου μηνὸς λείπω ἀπὸ τὴν
»Ζάκυνθον καὶ εὐρίσκομαι εἰς Πάτρας. Εἶναι
»σχεδὸν εἴκοσι ἡμέραι, ὅπου ἐσκέφθην νὰ σᾶς
»γράψω, παρακινηθεὶς, ὡς δοκίμομαι, ἀπὸ τὴν
»ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ διασκεδάσω μέρος τῆς ἐνο-
»χλήσεως ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν σᾶς ἔδωκα μετὰ τὴν
»ἐπιστολὴν μου, ἥτις φυσικὰ πολὺ μὲ διετά-
»ραξεν, ὡς διέκρινα ἀπὸ τὰς γραμμάς, αἱ ὁποῖαι
»μὲ ἀφεώρουν εἰς τὴν ἐπιστολὴν, τὴν ὁποῖαν
»ἐγράψατε εἰς τὸν Γαλβάνην, καὶ ἤθελον ὡς
»κοινῶς λέγεται ν' ἀλλάξω ἄλλο βαρέλι, καὶ τὸ
»ἀντικείμενον τῆς ἐπιστολῆς μου θὰ ἦτο νὰ σᾶς
»τέρψω μετὰ τὴν περιγραφὴν ἐνὸς σχολαστικοῦ
»λογωπαίου, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα ἐδῶ καὶ πι-
»στεύω νὰ μὴ ὑπάρχῃ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ὅμοιος
»πρὸς αὐτόν. Μόλις ἡ Μοῖρα μὲ ἔφερε διὰ νὰ
»τὸν ἀκούσω ἐνόμιζα ὅτι ἔβλεπα ὄνειρον ἀλη-

* Συνέχεια «Παναθηναίων» 31 Μαρτίου.

ὅστις εὐηρεστήθη γὰ μᾶς παραχώρησι τὰς ἐπι-
στολάς, ἄς δημοσιεύομεν. Ὁ Ροβέρτος ἦτο ἐτε-
ρομήτριος ἀδελφός του, λαβὼν διὰ σύζυγον τὴν
Στέλλαν Μακρῆ καὶ ἐτέκνωσε πολλὰ παιδιά, τὰ
ὅποια ἀπέθανον καὶ μόνον ἐπέζησεν ἡ Μπετίνα,
ἣτις ἐγένετο σύζυγος τοῦ Νικολάου Κυβετοῦ
τῆς ὁποίας οἱ ἀπόγονοι ζῶσιν.

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης μανθάνομεν ποιοί
ἦσαν οἱ καλλίτεροι αὐτοῦ φίλοι οἵτινες ἔμειναν
εἰς τὸν νοῦν του. Ὁ Ματεσάκης εἶναι ὁ γνω-
στός Ἀντώνιος Μάτεσης ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βα-
ουλικοῦ καὶ ἄλλων ἔργων.

Ὁ ἀναφερόμενος Παπᾶς δὲν εἶναι ἄνθρωπος,
ἀλλὰ ἔργον, ὡς εἰς τὰς κατωτέρας ἐπιστολάς
δηλοῦται.

Ἡ ἐπομένη ἐπιστολὴ δὲν φέρει ἡμερομηνίαν.
Ἄλλ' ἐκ τῆς σφραγίδος τοῦ ταχυδρομείου φαίνε-
ται ὅτι ἐστάλη τῇ 1 Δεκεμβρίου τοῦ 1831.

Ἐγαπητὲ Δημήτριε

Κέρκυρα

Ἐλαβα τὴν ἀγαπητὴ σου καὶ χαίρομαι ὅτι
ἔσθις εἰσαθε καλὰ καὶ σὺ καὶ ἡ κοινιάδα μου καὶ
τὰ κορίτσια. Ὁ Παπᾶς ἐτοιμάζεται καὶ ἡ κόρη
θὰ τὸν δεχθῆ μετὰ τὸν κ. Ἀνδρέαν Γαῖταν' στείλε
μου τὰ δύο χειροκτιάκια διὰ τὸ μέτρο, διατὶ μία
ἀπ' αὐταῖς ταῖς ἡμέραις θὰ εἶναι εὐκαιρία διὰ
τὴ Νεάπολι. Εἶμαι εἰς τὸ νέο σπίτι καὶ εἶμαι
εὐχαριστημένος. Ἐκαμα ἔξοδα διὰ κουρτίνες
καὶ θὰ κάμω καὶ ἄλλα διὰ ἄλλα. Ἐπῆρα πε-
νήνια κολονάτα ἀπὸ τὸν κ. Στέφανον.

Με ὠραῖο τρόπο μάθε ἀπὸ τὴν Ἑλένην πόσο
ἔστοίχισε ἐκεῖ τὸ χτένι, πού μοῦ ἀγόρασε
πλήρωσέ το καὶ βάλλτο στὸ λογαριασμὸ λέγον-

Ἡ ὑποδοχὴ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Γερμανίας ἐν Κερκύρᾳ

» τας εἰς αὐτὴν ὅτι ἔλαβες τὰ χρήματα ἀπὸ τὸν
» Γαλβάνη, πού θὰ φανῆ πού τὰ ἔλαβε ἀπὸ ἐμέ.
» Στείλε ὅσο μπορείς γληγορότερα ἓνα βαρελάκι
» ἀπὸ πολὺ καλὴ βερδέα καὶ βάλ' τη στὸ λογαρια-
» σμό, ἄλλοιῶς, μοῦ ἀφαιρεῖς τὴν ἐλευθερίαν νὰ
» ὠφελῆθῶ ἀπὸ σὲ καὶ θὰ ἀποτανθῶ εἰς ξένο
» πρόσωπο. Χαιρέτα μου τὴν Ἑλένην, τὴν Ἀν-
» νέττα, τὴν Ἀγγελικὴν, τὸν κ. Ἀρβανιτάκη καὶ
» ὄσους ἄλλους νομίζεις. Σοῦ συσταίνω τὰ πρᾶ-
» ματά μου.

Ὁ ἀφωσιωμένος ἀδελφός σου
Δ.

Ἐ. Γ. Ἡ κυρία Ἑλένη θὰ κάμῃ πολὺ καλὰ
» ἂν διορίσῃ νὰ μοῦ κάμουν δύο-τρὶα ζευγάρια
» σετόνια χειμωνιάτικα καὶ ἐξὶ ντεμένες»¹.

[Συνέχεια]

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

¹ Αἱ δύο αὗται λέξεις εἶναι εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἑλλη-
νικὰ γραμμέναι.

ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥ 1844-1854*

Αἱ ἐπανειλημμένα ἀπέπειροι καὶ ἀποτυχίαι τοῦ Κα-
πέλλα.—Ὁ γαλακτοπώλης θεατρῶνης.—Οἱ noble ca-
paille.—Αἱ ἐλευθερωμένοι Ἀθηναῖοι.—Νέοι ἠθοποιοί.
—Ἡ ἐπιτυχία θεατρικῆς πομπῆς.—Ὁ «Πουρσονιακός»
καὶ τὰ καθήματα του.—Τέσσαρα πρωτότυπα ἔργα.

Ἀποτυχῶς αἱ ἀμαρτίαι τοῦ κυρίου δὲ Πουρ-
σονιάκ ἦσαν πολλαὶ καὶ ἔπρεπε πρὸς ἐξίλα-
σμόν νὰ ὑποστῆ καὶ ἄλλας τιμωρίας, ἄς χάριν
τῆς συνοχῆς τῆς ὑποθέσεως δ' ἀναφέρωμεν
ἐνταῦθα, καίτοι ἐπεβλήθησαν αὐτῷ εἰς μετα-
γενεστέραν τῆς ἐξιστορουμένης τοῦ θεάτρου
περίοδον.

Ἡ «διασκευὴ» τοῦ Κούγκουλη δὲν ἤρρεσε,
φαίνεται, εἰς τὸν μετέπειτα «διασάκην» Παντε-
λῆν Σούτσαν, ὅστις καὶ διὰ τοῦτο ἐπεχείρησε νὰ

διορθώσῃ τὸν «Σκαμπαρόνιον» καὶ νὰ τὸν
μεταφέρῃ «εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ἤθη καὶ ἔθιμα».
Πρὸ τούτου ἐν τούτοις αὐτὸς ὁ Σούτσας ἐπαιξε
τὸν «Σκαμπαρόνιον» τοῦ Κούγκουλη ὑπὸ τὸν
τίτλον ὁ «Σκαπετουράκις».

Ἡ μεταφορὰ «εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς» τοῦ Σκαμ-
παρόνιον ἐγένετο ἀπὸ... τὸ κείμενον τοῦ Κούγ-
κουλη, ὃν μιμούμενος ὁ Σούτσας ἤρξατο τῶν
μεταρρυθμιστικῶν του ἐργασιῶν διὰ τῆς μετα-
βαπτίσεως τοῦ Σκαμπαρόνιον εἰς Ἀγαθόπου-
λον Σηροχωρίτην. Τοιοῦτοτρόπος ὁ ἀμαρτωλὸς
δὲ Πουρσονιάκ, περιφερόμενος ἀνὰ τὰ διάφορα
τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς θέατρα, ἠλλάξε
καὶ διάφορα ὀνόματα ὡς ληστοφυγόδικος!

Ἄλλ' ὁ Σούτσας δὲν περιορίσθη ὡς ἐδῶ.
Μεταρρυθμιστὴς καὶ αὐτὸς ὡς ὁ πρόδρομός του,
ἀφῆρρεν ἀπὸ τῆς «διασκευῆς» τοῦ Κούγκουλη

πάν ὅ,τι ἐθεώρησε περιττὸν καὶ προσέθεσεν ὅσα
ἄσπετα... δὲν ἐγνώριζεν ὁ Μολιέρου! Ἴνα μὴ
ὑπολειφθῆ δὲ καὶ αὐτὸς τοῦ Κούγκουλη, δὲν
ἐκάθισεν μὲν τὸν Ἀγαθόπουλον ἐπὶ πώλου ὄνου,
τοῦ ἐκάθισεν ὁμοῦ εἰς τὴν ῥαχὴν δλοκλήρους
σκηνᾶς περὶ τὸ τέλος, διὰ τὰς ὁποίας ἀφευκτως
θὰ δώσῃ λόγον, ἐὰν ἐμφανισθῆ ποτὲ εἰς τὸν
ἄλλον κόσμον πρὸ τοῦ Μολιέρου!

Ἀμφοτέρωι οἱ διασκευασταὶ τοῦ ἀμαρτωλοῦ,
ὡς φαίνεται, καὶ πολυπαθοῦς δὲ Πουρσονιάκ,
ἀφοῦ ἐσαταποποίησαν δλοκλήρον τὴν κωμωδίαν,
ἐπέπεσαν λάβροι κατὰ τῆς τελευταίας σκηνῆς, ἣν
προσεπάθησαν ὄλαις δυνάμεσι νὰ μεταβάλουν
μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν αὐτῆς,
διὰ νὰ δώσουν ἓνα καλὸ μαθηματάκι εἰς τὸν

Ἡ ὑποδοχὴ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Γερμανίας ἐν Κερκύρᾳ.
Ὁ Κάιζερ.—Ἀριστερὰ ὁ κ. Θεοτόκης

ἠλίθιον Μολιέρου περὶ τοῦ πῶς δεῖ λύειν τὰς
κωμωδίας!

Ποῖον εἶναι τὸ πραγματικὸν τέλος τῆς κωμω-
δίας τοῦ Μολιέρου, γνωρίζουν ὅσοι ἀνέγνωσαν
τὸν Monsieur de Pourceaugnac,

Ἄλλ' εἰς τὸν μακαρίτην Σούτσαν
φαίνεται, ὅτι δὲν ἤρρεσεν ἡ τοιαύτη
λύσις, οὐδ' ἡ ἄλλη τοῦ Κούγκουλη,
ἀνευ δὲ πολλῶν διατυπώσεων καὶ
ἐλαφρᾶ τῆ συνειδήσει ἀντικατέστη-
σεν αὐτὴν δι' ἑτέρας μετὰ τὴν προσ-
θήκην σκηνῶν φορτικῶν ἅμα καὶ
παιδαριωδῶν. Ἐφερε τουτέστιν εἰς
ἀντιπαράστασιν τὸν Ἀγαθόπουλον
μετὰ τὸν Κουτεντιάδην, παρεισηγάγε
τὴν ψευδοσύζυγον καὶ ψευδοπεν-
θεράν τοῦ Ἀγαθόπουλου ζητού-
σας νὰ πληρωθοῦν διὰ τὸ παιγνίδι
πού ἔπαιξαν εἰς τὸν Ἀγαθόπουλον
καὶ ἐπὶ τέλους ἠνάγκασε τὸν Κου-
τεντιάδην νὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα
του εἰς τὸν Ἀγαθόπουλον, ὅστις
ἀρνεῖται νὰ τὴν δεχθῆ διότι, ὡς λέ-
γει, «μὲ τὰ φουστάνια πού φορεῖ
τώρα, εἶναι γυναῖκα πλέον καὶ δὲν

συμβιβάζεται γάμος μεταξὺ δύο γυναικῶν!».
Διὰ νὰ εὐρίσκηται δὲ εἰς καθ' ὀλοκλήριαν ἐμπό-
λεμον κατάστασιν ἡ λύσις αὐτὴ μετὰ τὴν τοῦ Μο-
λιέρου, προσέθεσε καὶ τὴν ἐξῆς ἀκροτελεύτιον
σκηνήν:

ΘΑΝΑΣΗΣ¹. — Ἀφέντη.

ΚΟΥΤΕΝΤΙΑΔΗΣ. — Τ' εἶναι, βρέ;

ΘΑΝΑΣΗΣ. — Ὁ τραπεζίτης σας μοῦ εἶπεν, ὅτι
ὁ ἀνεψιός σας ἐκέρδισεν εἰς τὸ Ἐφετεῖον καὶ
ἐξεδόθη ἀπόφασις νὰ τοῦ πληρώσετε 300,000
δραχμῶν· σᾶς κατέσχε λοιπὸν ὄλα τὰ χρήματα
καὶ τὰ κτήματά σας, κατὰ συνέπειαν δὲν μορεῖ
νὰ σᾶς δώσῃ τὰ χρήματα πού σᾶς ὑπεσχέθη.

ΚΟΥΤΕΝΤΙΑΔΗΣ. — Ἀχ! βρωμόστομο! Πάντα
κακὰς ἀγγελίας θὰ μοῦ φέρῃς.

ΘΑΝΑΣΗΣ. — Τί νὰ σοῦ κάνω ἐγώ! Ἔτσι μοῦ
εἶπε καὶ ἔτσι σᾶς λέω.

ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ. — Κύριε Κουτεντιάδη, ἂν νομί-
ζετε ὅτι σᾶς ἠπάτησα, διαλύομεν τὸ συμβόλαιον.

ΙΟΥΛΙΑ. — Πῶς! Αὐτὴ εἶναι ἡ πρὸς με ἀγάπη
σου, ἄπιστε;

ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ. — Ἡ πρὸς σὲ ἀγάπη μου εἶναι
ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ, ἀγάπη μου,
τί βγαίνει μετὰ μόνον τὴν ἀγάπην;

ΑΓΑΘΟΠΟΥΛΟΣ (σύρων τὸν Κουτεντιάδην κρυφίως).
Νὰ σὲ ἰδῶ, ἂν κάμῃς κ' αὐτὴν τὴν παλληκαριά,
θὰ σὲ εἰπῶ Ζευσεκο-Κουτεντέ.

ΚΟΥΤΕΝΤΙΑΔΗΣ. — Ὅχι, δὲν κάμνω τίποτα
(τῷ Δημητράκῃ) εἰσαὶ κατὰ τὸ συμβόλαιον κλη-
ρονόμος μου, λοιπὸν κληρονόμησέ με.

ΑΓΑΘΟΠΟΥΛΟΣ. — Ἐ! Νὰ τώρα εἶπες ἓνα λόγο
φρόνιμο καὶ γνωστικό. (Τῷ Δημητράκῃ). Νὰ ζή-

¹ Ὁ Θανάσης, ὑπηρέτης τοῦ Κουτεντιάδην κατὰ τὴν
διασκευὴν τοῦ Σούτσα, εἶναι ἀνύπαρκτον πρόσωπον
ἐν τῇ κωμωδίᾳ τοῦ Μολιέρου!

Ἡ ὑποδοχὴ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Γερμανίας ἐν Κερκύρᾳ

* Τέλος. Ἰδὲ «Παναθήναια» 31 Μαρτίου.

σης, παιδί μου, και να γεράσης και να κάμης και μια μεγάλη σακκούλα να βάλης την κληρονομιά που θα πάρης. Ο Άγαθόπουλος φεύγει για το Ξηροχώρι, να πάρη παπούτσι από τον τόπο του. Πολλά είδε κ' έπαθε εδώ εις μίαν ημέραν. Θα ξέρω όμως τί σύντροφον πρέπει να εκλέξω. Ήλθα το πρωί εδώ άνδρας και φεύγω γυναίκα! (Τῷ Δημητράκη). Που είσαι, παιδί μου; Αΐ! Καλά τέκνα και μη ξεχνᾶς την παροιμία: ὅποιος λάκκον ἄλλου σκάπτει, μέσα τὸ κορμί του θάπτει!

Υπὸ τὴν νέαν αὐτὴν μεταμόρφωσιν και καθ' ὀλοκλήριαν διαφορετικῶς ἀπὸ τὸν Κύριον δὲ Πουρσονία παίζεται ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς σκηνης ὁ «Άγαθόπουλος», χωρὶς νὰ δίδῃ οὐδὲ τὴν παραμικρὴν ἰδέαν τῆς κωμωδίας τοῦ μεγάλου τῆς Γαλλίας κωμωδιογράφου! Μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας ἐξέδωκε πλήρη και ἀπηλλαγμένην τῶν νεοελληνικῶν προσθηκῶν τὴν κωμωδία τοῦ Μολιέρου¹, ἀλλ' οὐδεὶς ποτε ἑλληνικὸς θίασος ἐδίδαξεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς σκηνης διὰ τὸν λόγον ὅτι εἶναι, λέγουσιν, ὅπως διαφορετικῶς ἐκείνης ἦν μέχρι τοῦδε παίζουσι! Καὶ ὁμως αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπρόκειτο νὰ δειχθῆ, καθόσον ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν ζωὴν ὁ Μολιέρου και παρενόσκειτο μεταξὺ τῶν χιλιάδων ἑλληνικῶν τῶν χειροκροτούντων ἐπὶ τόσας δεκάδας ἐτῶν τὸ δῆθεν ἔργον του, ὠρισμένως, ὄχι μόνον δὲν θὰ τὸ ἀνεγνώριζεν, ἀλλὰ και τὴν χειριστὴν θὰ ἐσημαίριζε περὶ τῆς νεοελληνικῆς εὐφυΐας ἰδέαν!

***

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ὡς ἐλέχθη, ἐδόθησαν και τέσσαρα πρωτότυπα ἔργα, τὸ πρῶτον ἤδη ἀπὸ σκηνης ἐμφανιζόμενα: «Ἡ ἑλευθέρωσις τῶν Ἀθηνῶν» τοῦ Γιαννοπούλου, «ὁ Μάρκος Μπότσαρης» τοῦ Ἀλκαίου, «ὁ Ἄγνωστος» τοῦ Σούτσου και «ἡ Δουκρητρία Κολλατινίου» τοῦ Καπέλλα. Καὶ περὶ μὲν τῶν τριῶν τελευταίων ἀλλαγῶν ἐγένετο λόγος, ἤδη δὲ προκειμένου περὶ τοῦ «Μάρκου Μπότσαρη» προσθετέον και τὸ ἐξῆς: Κατὰ τινὰ τῶν παραστάσεων αὐτοῦ τῆς περιόδου ταύτης, ὁ Μπίλλερ, ὅστις εἶχε φήμην φαρσέρου μᾶλλον ἢ ἠθοποιου, ἐγένετο ἦρωσ τοῦ ἐξῆς ἐπεισοδίου:

Εἰς τὴν δευτέραν τοῦ δράματος πράξιν οἱ Κουτσονικαῖοι μετὰ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν παρακάθηται εἰς γεῦμα διαμελλόντες καλοψημένον ὀβελίαν και ἄδοντες. Ὁ Μπίλλερ, ὅστις ὑπεκρίνεται τότε τὸν γραμματέα τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, δὲν εἶχε μέρος κατὰ τὴν δευτέραν

πράξιν, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ σκηνης γεῦμα τῶν συναδέλφων του τὸν ἐγαργάριζε τόσο, ὥστε, κύπτιον ἀπὸ τῶν παρασκηνίων, ἐξίτηι μὲ σιγατὴν φωνὴν νὰ τὸν ῥίψουν κανένα μεζέ² πλην ἐκείνου διὰ νὰ τὸν πειράξουν ἕκαμναν τὸν κουφὸ! Ἄφου μάλιστα ἐπανειλημμένως ἐπανάλαβε τὴν παρὰκλήσιν του ὁ Μπίλλερ, ἐξέρχεται μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τῆς σκηνης, και ἀποτεινόμενος μὲ στόμφον πρὸς τοὺς συνευωχουμένους τοὺς λέγει:

Μὲ ἐστειλεν ὁ ἀρχηγὸς μαζί σας νὰ συμπάγω
Και ὕστερα ὅ τὸ ἱερόν καθήκον νὰ ὑπάγω.

Μεθ' ὃ ἐκάθησε και ἔφαγεν ὀρεκτικώτατα μέχρι τέλους τῆς πράξεως!

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν «ἑλευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν», τὸ δράμα τοῦτο, ὑπόθεσιν ἔχον τὴν ἐπὶ Καποδιστριαῖον κατὰ τὸ 1828 ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Λέκα, ἀπωλέσθη ἐν χειρογράφῳ, μηδέποτε δημοσιευθὲν διὰ τοῦ τύπου. Τοῦ δράματος τοῦτου, οὐδ' ἔχνος κἂν θὰ διεσώζετο ἄνευ τῆς τεραστίας μνήμης τοῦ τότε ἐνωμοτάρχου και νῦν μοιράρχου κ. Χρυσάφη, ὅστις παρακολουθήσας λόγῳ ὑπηρεσίας τὰς δύο πρώτας παραστάσεις τῆς «ἑλευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν», ἀπεμνημόνευσεν ἐξ αὐτῶν σειρὰν στίχων ὅπως μετὰ παρέλευσιν πενήκοντα και πλέον ἐτῶν εὐμειῶς μοι ἀνεκοίνωσεν. Οἱ στίχοι οὗτοι, ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Λέκα Πηγῆν, ὑπὸ τοῦ ἀκολούθου τοῦ Λέκα Δανιήλ, εἶναι οἱ ἐξῆς:

Πάσχεις ματαίως νὰ στρέψης τὴν ὀργὴν μας.

Ἡ Ἑλλάς πρώτη μᾶς ἤναψε τὴν φλόγα
κι' ὁ Κυβερνήτης κατόπιν ῥίπτει ὄλην.
Πηγῆ, δὲν βλέπεις πὼς ὄλ' ἡ οἰκουμένη
σπασμοδικῶς κινεῖται; Πὼς ἔς τὸν αἰῶνα
ποῦ ζῶμεν ἡμεῖς ἦδη, μορφὴν ἄλλοίαν
ἔλαβε τῆς γῆς ὁ ἄστατος πλανήτης;
Δὲν βλέπεις, δὲν ἀκούεις τόνους βροντῶδεις
και ταραχὰς και κρότους, κύμβαλα νίκης
και πένθη και θανάτου ἐλεγεια;
Τὸ δὲ ἡ ὄχρα ὁμάς τῶν τυραννίσκων
μέλανας ἀφροὺς πετᾷ ἀπὸ τὸ στόμα
φρενητιῶσα και σπαιρούσα συνάμα.
Εἰς δὲ τὰ ὄρη ὁ Ἕλλησιν στρατιώτης
βροντοφωνεῖ και κράζει εἰς τοὺς αἰῶνας:
Λαοὶ τῆς οἰκουμένης, συντρίψατε τοὺς θεόνους
τῶν βδελυρῶν τυραννῶν και τὸν λαμπρὸν μανδύαν
πολίτου ἑλευθέρου ἔλατε ἐνδύθητε!
Πηγῆ, δειλιᾶς; Ὡ σὺ γυνὴ τοῦ Λέκα,
ὡς φάντασμα κατόπιν φέρεις τὸν φόβον
τῆς γυναικείας ὄφραϊας φύσεώς σου!

Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίσω ἂν ὁ χρόνος ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς μνήμης τοῦ κ. Χρυσάφη και ἠλωιώθησαν ὡς ἐκ τούτου κατὰ τι οἱ στίχοι τοῦ μακαρίτου Γιαννοπούλου, ἀλλὰ και ἂν ἐπῆλθε μεταβολὴ τις εἰς αὐτοὺς δὲν νομίζω ὅτι δικαιούται νὰ παραπονεθῆ ἡ μακαρία τοῦ συγγραφέως σκιά, καθόσον οἱ στίχοι του εἶναι τοιοῦτοι, ὥστε νὰ μὴ φόβωνται οὔτε κέρδος, οὔτε ζημίαν ἐκ τῆς μεταλλαγῆς δύο ἢ τριῶν λέξεων ἢ και φράσεων!

Ἐν τούτοις, τὸ ἀτελέστατον αὐτὸ ἔργον τοῦ Γιαννοπούλου κατενθουσίασεν ἐπὶ τινὰς ἐσπέρας τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες και διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τῆς ἀνασυστάσεως τῆς ἑλληνικῆς σκηνης εἶδον κατὰ τὰς παραστάσεις αὐτοῦ σκηνογραφίας ἐπίτηδες κατασκευασθείσας δι' ἑλληνικὸν ἔργον. Μία τούτων παρίστανε τὸ καφενεῖον τῆς «Ὠραίας Ἑλλάδος», μακρὰν δὲ εἰς τὸ βάθος αὐτῆς τὴν Ἀκρόπολιν. Τὰ κυριώτερα τοῦ ἔργου πρόσωπα ὑπεκρίθησαν κατὰ τι διασωθὲν σημείωμα οἱ ἐξῆς: Τὸν στρατηγὸν Λέκαν ὁ Κούγκουλης, ἐμφανισθεὶς ἐπὶ σκηνης περιβεβλημένος τὴν ἰδίαν τοῦ ἥρωος στολήν, τὴν σύζυγον τοῦ Λέκα Πηγῆν ἢ Καλλιόπην Χρήστου, φέρουσα ἐπίσης τὰ πραγματικὰ τῆς ἡρωίδος φορέματα, τὸν ἀκόλουθον τοῦ στρατηγοῦ Δανιήλ ὁ Σίσσυφος, τὸν Λάζαρον (ι) ὁ Ζαήμης και τὸν Ὁμέρ Πασσᾶν ὁ Μπίλλερ.

Ἐκ τῶν παλαιῶν ἔργων ἐπανελήφθησαν πολ-

ΣΗΜ. — Εἰς τὸ τελευταῖον φυλλάδιον, (σελὶς 354 φρουσεν οὐσιώδεις τυπογραφικὸν λάθος. Ἄντι τοῦ: «Τί εἶμαι βρέ, καμπούρης ἢ κουλὸς κ.τ.λ.» ἀναγνωστέον: «Τί εἶμαι βρέ, καμπούρης ἢ κανένας ὑπουργός» κ.τ.λ.

ΛΕΥΚΕΣ ΝΥΧΤΕΣ *

ΔΕΥΤΕΡΗ ΝΥΧΤΑ

Λοιπόν, νὰ ποῦ ζῆτε ἀκόμα! εἶπε γελῶντας
Και σφίγγοντάς μου και τὰ δύο χέρια.

— Δυὸ ὥρες τώρα εἶμαι ἐδῶ. Ξέρετε τί ἔκανα ὅλον αὐτὸ τὸν καιρὸ;

— Ναί, ναί, τὸ ξέρω... Μά, ξέρετε και σεις, γατὶ ἦρθα; Δὲν θὰ φλυαρήσωμε σὰν χθές. Τώρα χρειάζεται περισσότερη φρόνηση. Τὰ σκέφθηκα πολὺ αὐτὰ ὅλα.

— Σὲ τί, περισσότερη φρόνηση; Ὅ,τι θέλετε θὰ κάνω μὰ δοκίξομαι πὼς ποτέ μου δὲν ἦμουν τόσο φρόνιμος.

— Καλὰ. Μά, πρῶτα πρῶτα, σὰς παρακαλῶ, μὴ μου σφίγγετε τόσο δυνατὰ τὰ χέρια! ἔπειτα... ἔπειτα, πολὺ σὰς συλλογίσθηκα.

— Καί;...

— Νά. Ἐφθασα στὸ συμπέρασμα πὼς, πρὶν ἀκόμα σὰς γνωρίσω, ἐφέρθηκα μαζί σας σὰν παιδί. Εἶδα λοιπὸν πὼς εἶμαι πολὺ ἀγαθὴ, και ἐπαίνεσα τὸν ἑαυτὸ μου, ὅπως μᾶς συμβαίνει κάθε φορὰ ποῦ κυττάζομε μέσα μας; και, γὰ νὰ διορθώσω τὸ λάθος μου, θέλω νὰ μάθω ποιὸς

* Συνέχεια: «Παναθήναια» 31 Μαρτίου.

«Λευκὲς Νύχτες» ὀνομάζεται εἰς τὴν Πετρούπολιν ἢ ἐποχὴ τοῦ θέρους, ὅπου ὁ ἥλιος δύο κατὰ τὰς 9 και ἀνατέλλει περὶ τὴν 11ν πρωινήν ὥραν.

λάκας ὁ «Μανιώδης», εἰς δὲν κατεχειροκροτεῖτο πάντοτε ὁ Καπέλλας, «ὁ Ἀριστόδημος» εἰς δὲν ὑπεκρίνεται τὸν μὲν Γόνιππον ὁ Μπίλλερ, τὴν δὲ Κισσύραν ἢ Καλλιόπην Χρήστου και «ὁ Ἐξηνταβελώνης» τοῦ Μολιέρου¹.

Ἄτυχῶς και αἱ παραστάσεις τῆς ἐπιτυχῶς δύνανται τις εἰπεῖν, θεατρικῆς ταύτης περιόδου, διεκόπησαν τῷ 1854, οὐχὶ ἑλλείψει θεατῶν ὡς ἐγένετο ἄλλοτε, ἀλλὰ δι' ἑλληνικῶν ἠθοποιῶν, καθόσον ἀμφοτέραι αἱ κυρίαὶ τοῦ θιάσου ὑπανδρεύθησαν, ἢ μὲν Ἀθηνᾶ Φιλιππάκη ταγματάρχην τινὰ, ἢ δὲ Καλλιόπην Χρήστου τὸν κ. Κοτζιάν.

ΝΙΚ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

¹ Τὴν πρώτην Κυριακὴν τινος, καθ' ἣν ἐπρόκειτο τὸ ἐσπέρας νὰ δοθῆ «ὁ Ἐξηνταβελώνης», ἐθεάθη ὁ Καρτέσιος μελετῶν τὸ μέρος του ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἣς ἦτο ἐπίτροπος!

στήλη δευτέρα, ὑποσημείωσις 1, στίχος 15) παρεσιέ-
εἶμαι βρέ, καμπούρης ἢ κουλὸς κ.τ.λ.» ἀναγνωστέον:

εἶσθε, και τί εἶσθε. Μὰ ἐπειδὴ δὲν ἤμπορῶ νὰ ρωτήσω κανέναν ἄλλον ἐκτὸς ἀπὸ σὰς, θὰ μοῦ πῆτε ἐσεῖς. Ἐσεῖς θὰ μοῦ διηγηθῆτε τὴν ἱστορία σας.

— Τὴν ἱστορία μου! Δὲν ἔχω ἱστορία.

— Μοῦ τὸ ὑποσχεθήκατε χθές. Ἐπειτα, πάντα κατὰ τὰ ἔχη κανεῖς νὰ πῆ ἀπ' τὴ ζωὴ του. Ἐξήσατε ἔτσι χωρὶς καμιά ἱστορία; Πὼς μπορέσατε;

— Λοιπόν, ναί, ἔτσι ἔξησα, μὲ τὸν ἑαυτὸ μου, μονάχος. Μονάχος, καταμόναχος. Καταλαβαίνετε τί θὰ πῆ μονάχος;

— Πὼς; Ποτέ, κανέναν δὲν εἶδατε;

— Πολλοὺς, —νὰ: πάντα μονάχος.

— Λοιπὸν, σὲ κανένα δὲν μιλεῖτε.

— Σὲ κανέναν, τέλεια.

— Τί ἄνθρωπος! Πῆτε μου! Ἄ, καταλαβαίνω: θάχεται ἴσως καμιά γαγιά ὅπως ἐγὼ εἶναι ἀόμματη, και ὡς τώρα τελευταία δὲν μ' ἄφινε νὰ περάσω τὸ κατῶφλι. Ἐχана ἔτσι ἀπὸ μέρα σὲ μέρα τὴν ὀμιλία μου. Ἐδῶ και δύο χρόνια ἔκανα τρέλλες, και τὸτ' ἐσκέφθηκα νὰ καρφισώσω τὸ φουστάνι μου ἀπάνω στὸ δικὸ της φουστάνι, και... αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ μας... Ἐκεῖνη πλέκει κάλτσα, ἄς εἶναι και τυφλὴ, κ' ἐγὼ τῆς διαβάζω. Ἐμείνα ἔτσι καρφισωμένη δύο χρόνια σχεδόν.

— Θεέ μου, τί κοῖμα! Μὰ ἐγὼ, ὄχι, δὲν ἔχω γαγιά.

¹ Θεατρικὴ Βιβλιοθήκη ἐκδομένη ἐπιμελείᾳ Ν. Ι. Λάσκαρη: «Άγαθόπουλος ὁ Ξηροχωρίτης», σελ. 4073-4142, ἐκδ. Γ. Φέξη, 1903. — Ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ διευρηθῆ ὁ τίτλος: «Άγαθόπουλος ὁ Ξηροχωρίτης» καθόσον ἐπεκράτησε πλέον ἐν τῷ ἑλληνικῷ θεάτρῳ.

— Μὰ τότε, ἂν δὲν ἔχετε γιαγιά, γιατί μένετε στο σπίτι;

— Νὰ λοιπόν. Θέτε νὰ μάθετε ποιὸς εἶμαι;

— Ναί, θέλω.

— Ἀληθινὰ ποιὸς εἶμαι;

— Ἀληθινά.

— Λοιπόν, εἶμαι ἕνας τύπος.

— Τύπος! τί τύπος; (Καὶ ἄρχισε τέτοιο γέλιο, σὰν νὰ μὴν εἶχε γελάσει ἕναν δλόκληρο χρόνο). Μὰ εἶναι πολὺ ἀστεῖο αὐτό! Ἄς καθήσωμε ὅμως νὰ, ἐκεῖ, ἕνας πάγκος. Κανείς δὲν περνᾷ κανείς δὲν μᾶς ἀκούει. Ἀρχίστε τὴν ἱστορίαν σας, γιατί βλέπω πὼς με γελάσατε ἔχετε ἱστορία! Καὶ πρῶτα πρῶτα, πῆτε μου, τύπος τί σημαίνει;

— Τύπος θὰ πῆ ἄνθρωπος γελοῖος, εἶπα καὶ ἄρχισα κ' ἐγὼ νὰ γελῶ. θὰ πῆ χαρακτηριστὸ, νά... Ζέρετε ἐπιτέλους τί θὰ πῆ ὄνειροπόλος;

— Ὀνειροπόλος; Μά, ἐγὼ εἶμαι ὄνειροπόλος. Πόσα πράγματα περνοῦσαν ἀπ' τὸ νοῦ μου τίς ἀτέλειωτες αὐτὲς μέρες πού ἐξοῦσα στο πλάι τῆς γιαγιάς μου! Τί μακρινὰ πού ταξίδευα! Μιὰ φορά φαντάσθηκα πὼς παντρεύομαι ἕναν κινέζον πρίγκιπα! Εἶναι ἔμορφα τέτοια ὄνειρα.

— Ἐξοχα! Ἀφοῦ ἠμπορεῖτε νὰ παντρευθῆτε ἕνα κινέζον πρίγκιπα, θὰ μ' ἐνοήσετε πολὺ καλά... Ἀλήθεια, ἀκόμα οὔτε ξέρω τὸ ὄνομά σας.

— Ἐπιτέλους; πὼς τὸ πᾶτατε;

— Ἄ, δὲν μοῦ ἤρθε στο νοῦ. Ἦμουν τόσο εὐχαριστημένος...

— Νάστεγκα, με λένε.

— Μονάχα;

— Μονάχα. Δὲν σᾶς φτάνει;

— Πολύ, πολὺ μάλιστα, Νάστεγκα.

— Λοιπόν;...

— Λοιπόν, Νάστεγκα, ἀκούστε τὴ γελοία μου ζωή.

Ἐκάθησα δίπλα τῆς, καὶ σοβαρὸς, σχολαστικὸς, ἄρχισα, σὰν νὰ ἐδιάβαζα μέσα σὲ βιβλίο.

— Εἶναι, Νάστεγκα, στὴν Πετρούπολι— ἴσως νὰ μὴν τὸ ξέρετε— κάτι πολὺ παράξενα μέρη. Ὁ ἥλιος πού λάμπει παντοῦ, δὲν τὰ φωτίζει. Φαίνεται σὰν ἕνας δεύτερος ἥλιος, φτειασμένος ἐπιτηδες γιὰ τὰ μέρη αὐτά. Ἐκεῖ, ἀγαπητὴ μου Νάστεγκα, ζοῦν οἱ ἄνθρωποι μιὰ ζωὴ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἰδική σας, πού δὲν μοιάζει καθόλου με τὴ ζωὴ πού βράζει γύρω μας, πού μόλις θὰ μπορούσε κανείς νὰ τὴν φαντασθῆ σὲ καμιά μακρινὴ χώρα, ἄλλη παρὰ τὴν κανονικὴ ζωὴ τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδική μου. Νάστεγκα, μιὰ ἀτμοσφαῖρα φανταστικὴ καὶ ἰδεώδης καὶ μαζὶ, ἀλλοίμονον, κατιτὶ χονδρὸ καὶ πεζὸ καὶ κοινόν.

— Θεέ μου, τί πρόλογος! Τί θ' ἀκούσω λοιπόν;

— Θ' ἀκούσετε, Νάστεγκα, —παρῶ πὼς ποτὲ δὲ θὰ παύσω νὰ σᾶς λέω Νάστεγκα— πὼς στὴ

γωνιὰν αὐτὴ ζοῦν ἄνθρωποι παράξενοι: ὄνειροπόλοι. Ἐνας ὄνειροπόλος δὲν εἶναι ἄνθρωπος σὰν τοὺς ἄλλους, εἶναι ἕνα ὄν οὐδέτερον περὶ ἡ ζωὴ του μέσα σὲ μιὰν ἀτέλειωτη σιὰ, σὰν νὰ θέλη νὰ κρυφτῆ ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Χώνεται στο κενὸ του σὰν τὸν σάλιαγκα ἢ, ἀκόμα καλύτερα, μοιάζει με χελώνα. Γιατί, νομίζετε, ἀγαπᾷ τόσο πολὺ τοὺς τέσσερις τοίχους του, πού τὸ πολὺ πολὺ, θὰ εἶναι βαμμένοι πρασινωποί, κινρινισμένοι ἀπὸ τὸν καπνὸ, καὶ μελαγχολικοί; Γιατί ὁ γελοῖος αὐτὸς ἄνθρωπος, κάθε φορά πού ἔρθη στο σπίτι του ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους του φίλους, (καὶ στο τέλος δὲν τοῦ μένει κανένας) τὸν δέχεται με τόση στενοχώρια, με πρόσωπο ἀλλαγμένο, σὰν νὰ εἶχε κάμει κάτι κακό, σὰν νὰ τὸν εἶχαν πιάσει νὰ κατασκευάζη ψεύτικα χαρτονομίσματα ἢ νὰ ἐτοιμάζεται νὰ στείλῃ στίχους σὲ καμὴν ἐφημερίδα, γράφοντας ἀνόνημως ὅτι ὁ ποιητὴς ἔχει πεθάνει καὶ ὅτι ἕνας του φίλος νομίζει χρέος ἱερὸν νὰ δημοσιεύσῃ τὰ ἔργα του; Γιατί, Νάστεγκα, ὅσοι πηγαίνουν στο σπίτι τοῦ ὄνειροπόλου αὐτοῦ, δὲν κατορθώνουν ν' ἀρχίσουν μιὰν ὁμιλία; Γιατί νὰ μὴ γελᾷ οὔτε νὰ κάμνῃ ἕνα ἀστεῖο; Καὶ ὅμως ἄλλοῦ, σὲ ἄλλες περιστάσεις, δέχεται καὶ τὰ γέλια καὶ τὰ ἀστεῖα δταν μιλοῦν διὰ γυναῖκες ἢ διὰ τίποτε ἄλλο. Γιατί, ἐπιτέλους, ὁ φίλος του, ἀπὸ τὴν πρώτη του ἐπίσκεψι— ἀγκαλὰ δὲν θὰ γείνη καὶ δεύτερη— στενοχωριέται τόσο, ἔπειτα ἀπὸ τὰ πρῶτα λόγια, βλέποντας τὸ ἀλλαγμένο πρόσωπο τοῦ νοικοκύρη, πού κ' αὐτὸς στο τέλος τὰ χάνει ὀλωσδιόλου ἕστερα ἀπὸ χίλιες προσπάθειες νὰ ζωηρέψῃ τὴν κουβέντα, γιὰ νὰ μὴ φανῆ χωριάτης, νὰ μιλήσῃ διὰ γυναῖκες καὶ νὰ μὴ δυσανεξίση τὸν κακομῶρη αὐτὸν πού ἤρθε νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ, ἔτσι, κατὰ λάθος; Καὶ γιατί ὁ φίλος του σηκώνεται ξαφνικὰ γιὰ μιὰ βιαστικὴ δουλειὰ πού θυμήθηκε αὐτὴ τὴ στιγμὴ, χαιρετᾷ με κάποια δυσανεξία καὶ μόλις μπορεῖ νὰ τραβήξῃ τὸ χέρι του ἀπὸ τὸ πολὺ σφιγμένο πού με αὐτὸ προσπαθεῖ ὁ νοικοκύρης νὰ τοῦ ζητήσῃ συχώρησι; Γιατί μόλις φύγῃ, ὁ φίλος του ἀρχίζει νὰ γελᾷ καὶ νὰ ὀρκίζεται πὼς δὲν θὰ ξαναγυρίσῃ σὲ τέτοιο παράξενο, ἀγαθὸν ὅμως ἄνθρωπο, πού ἡ φναιογνωμία του λὲς καὶ μοιάζει με τῆς δυστυχισμένης ἐκείνης γάτας, πού γιὰ νὰ φύγῃ τὰ παιδιά πού τὴν τυραννοῦσαν, ἤρθε καὶ χώθηκε κάτω ἀπὸ τὴν καρέκλα του καὶ ἤσυχα ἐκεῖ καθαριζότανε φέρνοντας τὸ μπροστινὸ χέρι μιὰ στὴ γλώσσα τῆς καὶ μιὰ στὴ πρόσωπό τῆς καὶ ἀκόμα πολὺ ἔπειτα ἐκάνταζε με κάποια κάκια τὴν φύσι καὶ τὴ ζωή...

— Ἀλήθεια, εἶπε ἡ Νάστεγκα, πού ἀκούε με στόμα ἀνοικτὸ τὴ διήγησί του. Γιατί με ρωτᾶτε αὐτὰ τὰ παράξενα πράγματα; Βέβαια θὰ εἶναι παρμένα ἀπ' τὴ δική σας ζωή.

— Βέβαια, ἀποκριθῆκα σοβαρὰ.

— Τότε σᾶς ἀκούω θέλω νὰ μάθω τὸ τέλος...

— Θέλετε νὰ μάθετε, Νάστεγκα, τί ἀπόγεινε ἡ γατούλα πού χώθηκε κάτω ἀπὸ τὴν καρέκλα, δηλ. τί ἀπόγεινα ἐγὼ ὁ ταπεινὸς ἥρωας αὐτῶν τῶν πρῶματων. Θέλετε νὰ μάθετε γιατί ὅλη μου ἡ μέρα νὰ ταραχθῆ ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψι ἑνὸς φίλου, γιατί νὰ εἶμαι ἔτσι στενοχωρημένος μ' αὐτόν, γιατί τὸν δέχθηκα με τέτοιον τρόπο, πὼς αἰσθάνθηκα τόση ταπεινώσι με τὴν ἀφιλοξενία μου.

— Ναί, ναί, θέλω νὰ τὰ μάθω. Ἀλήθεια, τὸ διηγείσθε τόσο ἔμορφα. Μά, δὲν θὰ μπορούσατε νὰ τὰ πῆτε πειδ ἁπλᾶ; Θαρρεῖ κανείς πὼς τὰ διαβάζετε μέσα σὲ βιβλίο.

— Ὁχι, ἀποκριθῆκα, αὐστηρὰ καὶ ἐπιβλητικὰ. Ἀγαπητὴ μου Νάστεγκα, τὸ ξέρω πὼς διηγούμαι ἔμορφα, μὰ, δὲν ἠμπορῶ διαφορετικὰ. Μοιάζω, ἀγαπητὴ μου Νάστεγκα, με τὸ πνεῦμα τοῦ τσάρου Σολομώντος πού ἔζησε χίλια χρόνια μέσα σ' ἕνα ἀσπί σφραγισμένο με ἑπτὰ σφραγίδες. Τώρα, ἀγαπητὴ μου Νάστεγκα, ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού ἀνταμωθήκαμε καὶ πάλι, ἔπειτα ἀπὸ τόσο μακρινὸ χωρισμὸ, — γιατί σᾶς γνωρίζω χρόνια τώρα, Νάστεγκα— εἶναι καιρὸς πού ζητοῦσα κάποιον, ἐδᾶς ἀκριβῶς, καὶ ἦτον μοιραῖο νὰ ἰδωθοῦμε — με χίλια μάτια σᾶς κυττάζω, καὶ σὰν ποτάμι ξεχειλίζουν τὰ λόγια ἀλλοιώτικα θὰ μ' ἐπνιγαν. Σᾶς παρακαλῶ λοιπόν, Νάστεγκα, μὴ με σταματᾶτε: ἀκούστε ὑποταχτικὰ, εἰδεμὴ νὰ παύσω.

— Ὁχι, ὄχι, ὄχι, ποτέ. Λέγετε: δὲν μιλῶ πειδ λέξι.

— Ἐξακολουθῶ. Εἶναι, ἀγαπητὴ μου Νάστεγκα, μιὰ ὥρα τῆς ἡμέρας πού πολὺ τὴν ἀγαπᾷ. Ἡ ὥρα πού κάθε ἐργασία τελειώνει, καὶ ὅλοι πηγαίνουν στο σπίτι τους νὰ φάγουν καὶ ν' ἀναπαυθοῦν καὶ ὅπου πηγαίνοντας συλλογίζονται πὼς νὰ περάσουν καλύτερα τὴ βραδεῖα, καὶ τὸν καιρὸ πού τοὺς μένει ἐλεύθερος. Τὴν ὥρα ἐκείνη, ὁ ἥρωας μας— ἀφήστε, Νάστεγκα, νὰ σᾶς διηγούμαι στο τρίτο πρόσωπο: εἶναι δύσκολο πολὺ νὰ μιλή κανείς γιὰ τὸν ἑαυτὸ του— τὴν ὥρα ἐκείνη λοιπόν, ὁ ἥρωας μας, πού δὲν εἶναι κανένας χασομέρης, πηγαίνει κ' αὐτὸς μαζί με τοὺς ἄλλους. Ὅμως ἕνα παράξενο συναίσθημα, χαρούμενο, φαίνεται στο χλωμὸ καὶ κούρασμένο του πρόσωπο. Παρατηρεῖ με προσοχὴ τὴ βραδυνὴν αἰγὴ πού σβύνεται σιγὰ σιγὰ στὸν οὐρανὸ τῆς Πετροπόλεως. Παρατηρεῖ ὅπου εἶπα, λέω ψέμα: δὲν παρατηρεῖ κυττάει στο κενὸν σὰν ἄνθρωπος ἀποκαμωμένος ἢ ἀπορροφημένος ἀπὸ ἄλλα πειδ σοβαρὰ. Ἐτσι, ἐδᾶ κ' ἐκεῖ μονάχα καὶ σχεδὸν ἄθελα, προφθάνει νὰ ριξῆ καὶ γύρω του μιὰ μυτιὰ. Εἶναι εὐχαριστημένος πού ἔχει ξεμπερδέψει με τὴν ἐργασία του ὡς κῆρυ, χαρούμενος σὰν τὸν μαθητὴ πού φεύγει ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ τρέχει στὰ ἀγαπημένα

του παιχνίδια καὶ στὴς τρέλλες του. Κυττάει τον, Νάστεγκα, καὶ θὰ ἴδῃτε πὼς ἡ χαρὰ ἐπέρασε εὐεργετικὴ ἀπάνω στὰ νεῦρα του τὰ εὐαίσθητα καὶ στὴν ταραγμένη φαντασία του. Σκέπτεται. Νομίζετε ἴσως ὅτι συλλογίζεται τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ ἢ τὴν τελευταία βραδεῖα; Τί κυττάει ἔτσι δά; Αὐτὸν ἄραγε πού ἐχαιρέτησε τόσο «καλλιτεχνικὰ» ἐκείνη τὴν κυρία, δταν πέρασε κοντὰ του μέσα στο ὄραιο ἀμάξι πού εἶχε ζεμένα τόσο ὄραια ἄλογα; ὄχι, Νάστεγκα, δὲν τὸν ἀπασχολοῦν αὐτὰ τὰ μικροπράματα. Ἡ ζωὴ του ἡ ἐσωτερικὴ εἶναι γεμάτη τώρα. Γεμάτη καὶ γεννᾷ μέσα του χίλια συναισθήματα. Προσέχει σὲ καθετὶ πού εἶναι στο δρόμο του ἢ θεὰ Φαντασία — ἐδιαβάσετε τὸν Ζουκόβσκυ, ἀγαπητὴ μου Νάστεγκα; — ἔπλεξε με τὰ θαυματοργὰ τῆς χέρια τὸ χρυσὸ τῆς πέπλο καὶ ἀρχίζει νὰ χύνη στολίδια ζωῆς φανταστικῆς. Ἐφερε τὸν ἥρωά μας στὸν ἕβδομο οὐρανὸ «τὸν κρυστάλλινο», μακριὰ πολὺ ἀπὸ τὸ ὄραιο πελοδρόμο τὸ στρωμένο με γρανίτη πού κατεῖ ἀπόψε πηγαίνοντας στο σπίτι του. Κάνετε πὼς τὸν σταματᾶτε, ρωτήστε τον ἔξαφνα πού βρίσκεται, τί δρόμους ἐπέρασε: τίποτε δὲν θυμάται, οὔτε πού πῆγε, οὔτε πού βρίσκεται ἔξω, καὶ ἀπὸ τὴ ντροπὴ του θὰ σᾶς πῆ κανένα ψέμα. Γι' αὐτὸ καὶ τινάχτηκε, καὶ μόνο πού δὲν ἔβαλε τίς φωνές, δταν μιὰ σεβάσμια γρηοῦλα τὸν σταμάτησε νὰ τὸν ρωτήσῃ ἀπὸ πού πηγαίνουν στο τάδε μέρος. Σκεπτικὸς ἐξακολουθεῖ τὸ δρόμο του καὶ οὔτε ἀντιλαμβάνεται ὅτι κολλοὶ γυρίζουν καὶ τὸν βλέπουν χαμογελῶντας καὶ ὅτι τὰ μικρὰ κοριτσάκια φεύγουν φοβισμένα καὶ πάλι ξαναγυρίζουν νὰ ἰδοῦν τὸ χαμόγελο καὶ τὰ κινήματά του. Γρήγορὰ ὅμως καὶ ἡ γρηοῦλα καὶ οἱ περαστικοὶ οἱ περίεργοι καὶ τὰ μικρὰ κοριτσάκια πού τὸν περιγελοῦν, σβύνονται μέσα στο ὄνειροπόλημά του καὶ ὁ παράξενος ἄνθρωπος ἐπιστρέφει στο δουλὸν του χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, τρώγει χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ καὶ μόνον τότε ἀνοίγει τὰ μάτια, δταν ἡ Ματρένα, ἡ ὑπέρτερη, σηκώνει τὸ τραπέζι καὶ τοῦ φέρνει τὴν πῖπα του. Ἀρχίζει νὰ νυχτώνῃ καὶ αἰσθάνεται μονάχος καὶ μελαγχολικός. Ὅλο του τὸ βασίλειο γκρεμίζεται χωρὶ θόρυβο καὶ οὔτε ἀφίνει πίσω του τίποτε... σὰν βασίλειο ἀπὸ ὄνειρα. Ὅμως γρήγορα ἕνα συναισθημα σκοτεινὸ γεννιέται μέσα του, ἄγνωστο συναισθημα, ἕνας καινούριος πόθος, καὶ ἄλλα ὄνειρα ἀρχίζουν νὰ τὸν τριγυρίζουν. Καὶ τότε ζωηρεύει καὶ βράζει, ὅπως τὸ νερὸ στὴν κατσαρόλα τῆς κερά-Ματρένας. Παίρνει ἕνα βιβλίο, ὅπου τύχη, τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ ἀφίνει ἔπειτα ἀπὸ λίγα λεπτά. Ἡ φαντασία του εἶναι ταραγμένη: μιὰ νέα εὐτυχία ἀνατέλλει: με ἄλλα λόγια, ἐπῆρε καινούρια δόσι ἀπὸ τὸ λεπτὸ αὐτὸ δηλητήριο πού κρύβει μέσα του

τὸ σκληρὸ μεθύσι τῆς ἐλπίδος. Τί σημαίνει ἡ ζωὴ ἢ πραγματικὴ ὅπου καθεὶ σ' αὐτὴν εἶναι ψυχρὸ, θλιβερό!... Δυστυχισμένοι ἔσείς, σκέπτεται ὁ ὄνειροπόλος, οἱ ἄνθρωποι τῆς πραγματικότητος!—Μὴ παραξενεύεσθε γι' αὐτὴν τὴν σκέψιν. Ὡ, νὰ ἐβλέπατε τὰ μαγικά ὄραματα πού τὸν τριγυρίζουν, τὰ θανατοῦ χρώματα τῆς εἰκόνης τῆς ζωῆς! Καὶ πόσα ἐπεισόδια! Τί ἀτελείωτη σειρὰ εἰκόνων! Μά, τί σκέπτεται; Καθεὶ. Τὸν ποιητὴ, παραγνωρισμένον στὴν ἀρχὴ καὶ ἔπειτα στεφανωμένον μὲ δάφνινον στεφάνι, τὴν προτίμησιν πού ἔχει πρὸς τὸν Ὀφμαν, τὴ νύκτα τοῦ Ἁγίου-Βαρθολομαίου, τὰς ἡρωϊκὰς πράξεις τοῦ Ἰβάν Βασιλιέβιτς ὅταν ἐκυρίευσεν τὸ Καζάν, τὸν Ἰωάννην Ὀδς παρουσιαζόμενον στὴ συνδιάσκεψιν τῶν καρδιναλίων, τὴν ἐπίκλησιν τῶν νεκρῶν εἰς τὸν «Ροβέρτον Διάβολον» — ἔξερετε αὐτὸ τὸ κομμάτι πού θυμίζει νεκροταφεῖο—στὴ διάβασιν τῆς Βερεζίνας, τὸ διάβασμα ἐνὸς ποιήματος στὸ σπῆτι τῆς κοντέσσας Δ., τὸν Δαντόν, τὴν Κλεοπάτρα καὶ τοὺς ἐρωμένους τῆς, τὸ μικρὸ σπατάκι στὴν Κολόμνα, τὴν ἀγαπημένη ψυχούλα πού μποροῦσε νὰ βροῖσκειτο στὸ πλάι του, στὸ μικρὸ τοῦ ἀσπλο, κατὰ τὶς ἀτελείωτες χειμωνιάτικες νύχτες, νὰ τὸν ἀκούῃ προσεκτικῶς καὶ γλυκῶς ὅπως εἶσθε ἔσείς, Νάστεγκα... Ὁχι, Νάστεγκα, τί τὴν θέλει τὴν πραγματικὴ ζωὴ ὁ ἀδιόρθωτος αὐτὸς τεμπέλης, τὴν κακομοιρασμένη αὐτὴ ζωὴ πού θὰ τὴν ἐχάρει δλόκληρη γιὰ μιὰν ὥρα τοῦ δικοῦ του φανταστικοῦ κόσμου; Εἶναι ἀλήθεια πὼς ἔχει καὶ ὄρες κανέες μὰ περιμένοντας νὰ περάσουν δὲν ἐπιθυμῶν τίποτε, γιὰ τίποτε δὲν τὸν μέλει, εἶναι παντοδύναμος, ἀρχοντας, εἶναι δημιουργὸς τῆς ζωῆς του, πού τὴν πλάττει σὲ κάθε στιγμὴ ὅπως αὐτὸς θέλει. Εἶναι τόσο εὐκόλο νὰ φτειάσῃ ἕναν κόσμον φανταστικῶ! Καὶ ποιὸς ξέρει; Ἴσως νὰ εἶναι καὶ παιδὶ ἀληθινὸς ἀπὸ τὸν ἀληθινὸν κόσμον. Γιατί λοιπόν, πῆτε μου, Νάστεγκα, γιατί λοιπόν τὴ στιγμὴ αὐτὴ τὰ δάκρυα ἀνεβαίνουν στὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, πού δὲν ἔχει καμιά λύπη στὴν ψυχὴ του; Γιατί νύχτες δλόκληρες νὰ περνοῦν σάν νὰ ἦταν λίγες ὄρες; Καὶ ὅταν ἡ ρόδινη αἰγὴ ἀρχίζει νὰ χύνεται ἀπάνω στὰ παράθυρα, ὁ ὄνειροπόλος μας κουρασμένος σηκώνεται ἀπὸ τὸ ντιβάνι καὶ πέφτει στὸ κρεβάτι του. Ὁάλεγε κανεὶς, Νάστεγκα, πὼς εἶναι ἐρωτευμένος! Κνττάξτε τον μονάχα, καὶ θὰ πεισθῆτε. Μά, μπορεῖτε νὰ πιστέψετε πὼς ποτὲ δὲν ἐγνωρίσεν τὴ ζωὴ πού ἀγκάλιαζε μέσα στὴν παραφορὰ τοῦ ὄνειρου του; Τί! Ἐρρέμβαζε λοιπόν στὸ κενόν; Εἶναι δυνατόν νὰ μὴν ἐπῆραν τὸν ἴδιο δρόμον τῆς ζωῆς χέρι-χέρι, γιὰ χρόνια πολλά, μὲ μιὰ ψυχὴ; Καὶ τὴν ἀργὴν ὥρα τοῦ χωρισμοῦ, δὲν ἔσκυψε ἐκείνη στὸ στήθος του κλαίοντας, ἐνῶ ἡ τρικυμία τῆς χαμένης ἀγάπης τὸν τὴν ἔκαμε νὰ μὴν ἀκούῃ τὴν θύελλα

πού μαινότανε ἔξω; Ὅλα αὐτὰ λοιπόν ἦταν ὄνειρο; ὁ μελαγχολικὸς κῆπος, ὁ μοναχικὸς, ὁ ἄγιος, τὰ μονοπάτια τὰ καταπράσινα ὅπου ἐπεριπάτησαν τόσες φορὲς μαζί «ἀτελείωτες ὄρες καὶ τρυφερές;» Καὶ τὸ παράξενον αὐτὸ σπῆτι τῶν προγόνων τῆς, ὅπου ἔζησε τόσον καιρὸ μονάχη καὶ μελαγχολικῶς μὲ τὸν ἄνδρα τῆς τὸν αἰώνια σκεπτικῶς, ἕνα γέρον ψωριάχη πού τὸν φοβότανε οἱ δύο ἐρωτευμένοι! Τί μαρτύριο γι' αὐτὴν καὶ τί μαρτύριο καὶ γιὰ τοὺς δύο ἐρωτευμένους! Θεέ μου! Ἀργότερα δὲν τὴν εἶδε κάτω ἀπὸ ξένον οὐρανόν, στοὺς τροπικούς, σὲ μιὰ αἰώνιος θανατοῦ πόλι, μιὰ λαμπρὴ χορευτικὴ νύχτα, πού ἔπαιζε ἡ μουσικὴ, σ' ἕνα παλάτι—σὰς τ' ὀρκίζομαι, Νάστεγκα, σ' ἕνα παλάτι—στὸν ἐξώστη τὸν στολισμένον μὲ μωρτιές καὶ τριαντάφυλλα, ὅπου, ἀναγνωρίζοντας τὸν ἐκείνη φανερώθηκε γρήγορα καὶ τοῦ εἶπε σ' αὐτὴ: «Εἶμαι ἐλεύθερη» καὶ ἔπεσε στὴν ἀγκάλῃ του λησιμονῶντας ὅλα; Καὶ τὸ σπῆτι τὸ σιωπηλόν, καὶ ὁ γέρον ὁ δύσκολος καὶ ἡ μελαγχολικὴ κατοικία στὴ χώρα τῆ μακρινῆ, καὶ ὁ πάγκος ὅπου ἔπεσε ἀπελπισμένος ἔπειτα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φιλήματα τοῦ ἀποχωρισμοῦ;... Δὲν εἶναι ἀρκετό, Νάστεγκα, γιὰ νὰ ταραχθῆ κανεὶς καὶ νὰ κοκκινίσῃ σάν τὸν μαθητὴ πού πιάστηκε νὰ κόβῃ τὰ μῆλα τοῦ γείτονα, ἂν, ἔπειτα ἀπὸ τόσα πράγματα τραγικὰ, ἕνας φίλος ἀπροσδόκητος ἀνοιγὲς ξαφνικὰ χαρούμενος τὴν πόρτα σας καὶ ἐφώναζε, σάν νὰ μὴν εἶχε τίποτε συμβῆ: «Ἀγαπητέ μου, ἐπιστρέφω ἀπὸ τὸ Παυλόβσκι» ὁ γέρον κόντες ἀπέθανε! Τί χαρὰ γιὰ τοὺς δύο ἐρωτευμένους...

Ἐσιώπησα. Θυμοῦμαι πού πολὺ ἐπροσπάθησα νὰ γελάσω. Μὲ κατεῖχαν κάτι ἰδέες διαβολικῆς. Αἰσθανόμουν τὰ μάτια μου νὰ δακρῶζον καὶ κάτι μου ἔπνιγε τὴ φωνή... Περιμένα νὰ ἰδῶ τὴ Νάστεγκα νὰ γελᾷ πρῶτῃ μὲ τὸ ἀνοιχτό καὶ παιδικὸ γέλιο τῆς καὶ ἀρχισα νὰ μετανοῶν πού προχώρησα τόσο πολὺ καὶ διηγῆθηκα ὅτι τόσον καιρὸ ἔκρυβα μέσα στὸ στήθος μου. Γι' αὐτὸ ἤθελα νὰ μποροῦσα νὰ γελάσω πρῶτος ἐγώ. Ὁμως ἔμεινε σιωπηλὴ, σφιγγοντάς μου ἐλαφρὰ τὰ χέρια καὶ μὲ ρώτησε μὲ σιγανὴ φωνή:

— Ἀλήθεια, πάντα ἔτσι ἐξήσατε;

— Πάντα Νάστεγκα, πάντα, καὶ ἔτσι νομίζω πὼς θὰ ζήσω ὡς τὸ τέλος.

— Ὁχι, δὲν εἶναι δυνατόν, εἶπε συγκινημένη. Μήπως θὰ μποροῦσα ἐγὼ νὰ περάσω ὅλη μου τὴ ζωὴ στὸ πλάι τῆς γαγιᾶς μου; Δὲν ἀξίζει νὰ ζῆ κανεὶς ἔτσι.

— Τὸ ξέρω, Νάστεγκα, τὸ ξέρω. Καὶ τὸ ξέρω ἀκόμα περισσότερο ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού σὰς μίλησα· γιατί ὁ θεὸς σὰς ἔστειλε, ἀγγελε ἀγαπημένε, νὰ μοῦ τὸ πῆτε καὶ νὰ μοῦ τὸ ἀποδείξετε. Ὅταν εἶμαι κοντὰ σας, ὅταν σὰς μιλάω, μοῦ φαί-

νεται πὼς δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα οὔτε μέλλον, οὔτε τίποτε. Τί νὰ ὄνειροπολήσω τώρα πού εἶμαι εὐτυχισμένος κοντὰ σας, ἀληθινά; Ἐδλογημένη νὰ εἶσθε σεῖς πού δὲν με ἀποφύγατε καὶ πού θὰ σὰς χρεωστῶ μιὰ βραδεῖα εὐτυχισμένη.

— Ὁχι, ὄχι, εἶπε ἡ Νάστεγκα. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χωρισθοῦμε ἔτσι, ἔπειτα ἀπὸ δύο βραδεῖες.

Τὰ μάτια τῆς ἦσαν δακρυσομένα.

Ὡ Νάστεγκα, Νάστεγκα! ἔξερετε πόσο μακρινὴ θὰ ἦναι ἡ χαρὰ πού μοῦ δώσατε; ἔξερετε πὼς τώρα ἔχω καλύτερην ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό μου; ἔχω λιγώτερη τύχη τώρα γιὰ τὴν προσητερινὴ μου ζωὴ. Τέτοια ζωὴ εἶναι ἀμάχημα. Καὶ μὴ νομίζετε πὼς μεγάλωσα τίποτε ἀπ' αὐτὰ πού σὰς εἶπα. Ὁχι, τίποτε δὲν εἶναι ἐξογκωμένον. Εἶναι στιγμὲς πού με πιάνει τέτοια μελαγχολία... Μοῦ φαίνεται πὼς δὲν ἔμπορῶ πειὰ νὰ ζήσω καὶ καταριέμαι τὸν ἑαυτό μου. Ὑστερα ἀπὸ τὶς γεμάτες ἀπὸ φαντάσματα νύχτες μου, ἔρχονται φοβερὲς στιγμὲς πραγματικότητος. Καὶ γύρω μου ἡ ζωὴ γυρίζει ὀλοένα, ἡ ζωὴ πού δὲν εἶναι κατὰ παραγγελίαν... Καὶ ὅμως καὶ αὐτὴ θὰ σβύσῃ ὅπως τὸ δικό μου τὸ ὄνειρο. Γρήγορα θὰ εἶναι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὅτι θὰ εἶναι τὰ ὄραματά μου. Ὁμως ἐκείνοι εἶναι σειρά φαντασμάτων, πού ἔρχονται τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο· κανένας ἄνθρωπος δὲν μοιάζει μὲ τὸν ἄλλον, ἐνῶ οἱ φοβισμένοι ρεμβασμοὶ μου, τὰ ὄνειρά μου τὰ σκλαβωμένα ἀπὸ μιὰ σκιά, εἶναι συνηθισμένα, μονότονα· γεννιῶνται ἀπὸ τὸ πρῶτον σύννεφο πού σκιάζει τὸν ἥλιον ὄραματα μελαγχολικά, θλιβερά φαντάσματα. Καὶ ἀποκάνει ἀπὸ τὴν παντοτεινὴ αὐτὴ ἀτένισιν, ἀποκάνει ἡ ἀκουραστὴ φαντασία. Τὰ ἰδεώδη ἔρχονται τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο· περνοῦν, γυριεῖνται, καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει ἄλλο τίποτε, ἀπάνω σ' αὐτὰ τὰ ἐρείπια χτίζει κανεὶς ἕνα νέο ἰδανικόν.

Καὶ ὅμως ἡ ζωὴ τὸ ζητεῖ αἰώνια τὸ ἰδανικόν αὐτό, καὶ μάταια ψάχνει ὁ ὄνειροπόλος στὴ στάχτη τῶν παλαιῶν ρεμβασμῶν του, ζητῶντας μιὰ σπῆτι γιὰ νὰ βγάλῃ μ' αὐτὴν τὴ φλόγα πού θὰ ξαναθερμάνῃ τὴ νεκρωμένη καρδιά του καὶ θὰ τοῦ ἀποδώσῃ τὴς παλῆς του ἀγάπης, τὰ ὄραματά του σφάλματα, καθεὶ πού τοῦ ἔδινε ζωὴ. Θὰ τὸ πιστέψετε πὼς χαίρομαι γιὰ πράγματα πού δὲν ἔγιναν, μὰ πού θὰ μοῦ ἦταν ἀγαπητά;... Καὶ τὸ νὰ χαίρεται κανεὶς γιὰ τέτοια πράγματα, γιατί ἔφυγαν πειὰ τὰ κουτά μου ὄνειρα καὶ δὲν ἔμπορῶ πειὰ νὰ ρεμβάσω, καταλαβαίνετε, ἀγαπημένη μου, πὼς αὐτὸ εἶναι σάν ν' ἀνοιγῇ κανεὶς τὸν τάφο του. Θὰ τὸ πιστέψετε πὼς κατορθώνω νὰ περιγράψω τὰ χρώματα τοῦ τοπίου ὅπου ἐπέφθηκα πὼς ἔμπορῶσα γιὰ ἡμουν εὐτυχῆς; Καὶ τὰ ξαναβλέπω

αὐτὰ τὰ τοπία, σταματῶ, ξεχνῶ τὸ παρόν, τὸ συνυφαίνομαι μὲ τὸ παρελθόν, καὶ πλανιέμαι σάν σμὰ χωρὶς πόθον, χωρὶς σκοπόν. Πόσα πράγματα θυμοῦμαι, ἄδεια, πὼς ἐδῶ, πρὶν ἕνα ἔτος, αὐτὴ τὴν ὥρα, σ' αὐτὸ τὸ πεζοδρόμιον, ἐγυρίζα μονάχος, ὅπως· σήμερα μελαγχολικὸς. Τότε ὅμως δὲν ρωτοῦσα ἀκόμα τὸν ἑαυτό μου: Πού εἶναι τὰ ὄνειρα; Καὶ νὰ, σηκώνω τὸ κεφάλι καὶ λέω: Τί γρήγορα πού περνοῦν τὰ χρόνια! Τί ἔκαρες; Ἐξήσατε; Κύτταξε πὼς καθεὶ εἶναι νεκρωμένο! Τὰ χρόνια θὰ περάσουν. Ὅλοένα περισσότερο θὰ σὲ θλίβῃ ἡ μοναξιά σου καὶ θὰ φθάσουν τὰ γηραιὰ ἀκουμπώντας σ' ἕνα πάλῃ ὄξυλον· ὁ κόσμος τῶν ὄνειρων σου θὰ σβύσῃ... Νοέμβριος... Δεκέμβριος... Τὰ δέντρα θὰ εἶναι χωρὶς φύλλα... Ὡ Νάστεγκα, εἶναι μελαγχολικὸ νὰ γεράσῃ κανεὶς χωρὶς νὰ ζήσῃ, χωρὶς νὰ ἔχη οὔτε τὴν ἀνάμνησιν τῆς εὐτυχίας! Γιατί τίποτε δὲν ἔχω ὅπου νὰ μοῦ μείνῃ ἡ ἀνάμνησις; ἡ ζωὴ μου εἶναι ἕνα μηδενικόν, ἕνα ὄνειρο...

— Μὴ με κάνετε λοιπόν νὰ κλαίω, εἶπε ἡ Νάστεγκα, σφογγίζοντας τὰ δάκρυα. Τώρα, ἐτελείωσέ ἡ διήγησίς σας; Ἐγὼ εἶμαι μιὰ κόρη πού δὲν ἔξερω πολλὰ γράμματα, μολονότι ἡ γαγιά μου ἐφρόντισε νὰ μὲ σπουδάσῃ. Ὁμως, σὰς βεβαιώνω πὼς σὰς ἐννοῶ. Πῆτε πὼς πάντα θὰ ἦμαι κοντὰ σας. Εἶχα κ' ἐγώ, ὄχι τίς ἴδιες, ὁμοιες σχεδὸν θλίψεις μὲ τίς δικές σας ὅταν ἡ γαγιά μου μὲ εἶχε κερρατωμένη στὸ φουστάνι τῆς. Βέβαια δὲν ἔξερω νὰ διηγῆθῶ τόσο ἔμορφα, ὅπως ἔσείς. Δὲν ἐσπούδασα ἀρκετά,— εἶναι φανερό πὼς τὰ λόγια μου τὰ γεμάτα πάθος καὶ ὁ τρόπος πού διηγούμην τῆς εἶχαν ἐμπνεύσει σεβασμὸ— εἶμαι ὅμως πολὺ εὐχαριστημένη πού μοῦ ἐμπιστευθήκατε τὴ ζωὴ σας. Τώρα σὰς γνωρίζω, καὶ θὰ μὲ γνωρίσετε καὶ σεῖς. Θὰ σὰς τὰ εἰπῶ κ' ἐγὼ ὅλα. Εἶσθε πολὺ ἔξυπνος ἄνθρωπος καὶ θὰ μὲ συμβουλεύσετε.

— Ἄ, Νάστεγκα, ἀποκρίθηκα, δὲν ἔξερω νὰ δίνω συμβουλές. Μοῦ φαίνεται ὅμως πὼς θὰ μποροῦσατε καὶ σεῖς, καθὼς κ' ἐγώ, νὰ μοῦ δώσατε πολὺ ἔξυπνες συμβουλές. Λοιπόν, τί θέλετε νὰ σὰς συμβουλεύσω; Τώρα εἶμαι χαρούμενος, εὐτυχισμένος καὶ εὐκόλο θὰ σὰς πῶ ὅτι θελήσατε.

— Τὸ ξέρω, εἶπε γελῶντας ἡ Νάστεγκα· μὰ ἡ συμβουλή πού θὰ μοῦ δώσατε πρέπει νὰ εἶναι ὄχι μόνον ἔξυπνη μὰ καὶ καρδιακῆ, σάν ἀπὸ φίλον παλαιόν.

— Σύμφωνοι, Νάστεγκα, εἶπα πρόθυμος. Νὰ ἔξερετε πὼς καὶ χίλια χρόνια ἂν σὰς ἀγαποῦσα, δὲν θὰ ἦταν τόσο μεγάλη ἡ ἀγάπη μου.

— Τὸ χέρι σας, εἶπε ἡ Νάστεγκα.

— Σὰς τὸ δίνω.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Αί ήδοναι της νυκτός.

Ο κ. ΑΣΟΦΟΣ. — Έγώ που ήπηρεξα ξενύχτης όλην μου την ζωήν, χαιρετώ την άνοιξιν με διπλήν χαράν κ' εύχομαι ναόρηση το καλοκαίρι άκόμη.

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ. — Δεν έννοώ διατί περιορίζετε την άπόλαυσίν σας αυτήν εις την άνοιξιν. Αί νύκτες του καλοκαιριού μās καλούν εις το ύπαιθρον με όλα τα δέληγτρα τους.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Φαίνεται ότι έχετε άκόμη πολύ άτελή και περιωρισμένην ιδέαν των ήδονών της νυκτερινής ζωής. Θά ήθελα πολύ να σας κάμω ένα μάθημα...

Ο ΜΑΘ. — Το δέχομαι ευχαριστώ. Είστε ένας μεγάλος διδάσκαλος της ήδονής και τα μαθήματά σας μου είναι πολύτιμα.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Διδάσκαλος της ήδονής! Να ένας τίτλος δια τον όποιον ειμπορεί να είναι κανείς υπερήφανος. Και όμως ή τέχνη της ήδονής, μία μεγάλη τέχνη και έπιστήμη μαζί, δεν διδάσκειται από καμίαν έδραν, διότι καθένας νομίζει ότι την γνωρίζει, ένθ οι περισσότεροι φθάνουν εις το γήρας χωρίς να μαντεύσωμεν καν τον νόμμά της. Είς κανένα πανεπιστήμιον δεν διδάσκειται ή άνωτέρα θεωρία της και εις κανένα σχολειόν ή παρθεναγωγείον δεν μεταδίδονται τα πρώτα στοιχεία της εις τους έφήβους και τās νεάνιδας, αί όποιαί έρχονται να ζήσουν εις τον κόσμον αυτόν. Και έν τούτοις ή έπιστήμη της ήδονής και αί πολλαπλαϊ έφαρμογαί της είναι μια τόσοσν πολύπλοκος και δύσκολος έπιστήμη, όσον και ή Αστρονομία ή ή Τατρική. Άλλά δεν πρόκειται να κάμωμεν τώρα εισαγωγήν εις την Ήδονολογίαν, την μεγάλην αυτήν έπιστήμη, της όποιας την πρόοδον άνεχαίτισεν ή αιδώς και ή σεμνοτιμία.

Ο ΜΑΘ. — Άς κρατήσωμεν την δρεξίν μας δι' άλλοτε και άς ξαναγυρίσωμεν εις τās λεπτομερείας του έδιξάτε. Μου έλέγατε ειδικώς δια την ήδονήν του ξενυκτισματος.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Και ειδικώτερον δια τα ύπαιθρια έαρινά ξενύχτια, δηλαδή δι' ένα κλάδον της ήδονής, δια τον όποιον ειμπορούμεν να όμιλήσωμεν έλευθέρως, κ' έμπρός εις τα άνήλικα κοράσια άκόμη, χωρίς να προσβάλλωμεν την αιδώ.

Ο ΜΑΘ. — Επιμένετε βλέπω εις τα έαρινά.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Βεβαίως επιμένω. Η νύκτα έχει όλα τα δέληγτρα της τον χειμώνα και την άνοιξιν. Άλλ' έπειδή δεν ειμπορούμεν όλοι να ξενυκτούμεν τον χειμώνα εις το ύπαιθρον, μās άπομένει ή άνοιξιν. Αί νύκτες του καλοκαιριού είναι φορτικά.

Ο ΜΑΘ. — Αυτό άκριβός δεν έννοώ.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Θά τό έννοήσετε άμέσως. Η ήδονή του νυκτερινού ύπαιθρου δεν έγκειται τόσοσν ούτε εις τό ότι τα άστρα λάμπουν εις τό στερέωμα, ούτε εις τό ότι ό φλογερός ήλιος δεν πυρπολεί τās κεφαλάς μας. Αί ήδοναι της νύκτας είναι άριστοκρατικώτεροι. Οί έλεκτικοί που πλανώνται τās νύκτας εις τό ύπαιθρον εύρισκουν άλλου την χαράν των. Τα άνθάδη και άπατηλά χρώματα, τα όποια παίρνουν τα πράγματα με τό φώς του ήλιου, δια να μās άπατήσουν, σβύνουν έντελώς. Το προσωπειον της φύσεως πέφτει. Και όλα τα πράγματα μās όμιλούν με την ψυχήν των. Τα άνθη με την εσώδιαν των, τα νερά με την υγρότητά των, τα βουνά με τό σχήμα των, τα δένδρα με τās μουσικας

προσπαθείας των κλάδων των. Η ζωή της νύκτας είναι μία ζωή ψυχική.

Ο ΜΑΘ. — Άλλο τότε όλαί αί νύκτες είναι όμοια.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Μή βιάζεσθε! Δεν έτελείωσα άκόμη. Το σπουδαιότερον είναι ότι όλαί αί άσχημιαί της ζωής μηδενίζονται την νύκτα. Οί ταπεινοί άγώνες των ανθρώπων κοπαίζουν. Η έργασία, με την όποιαν ό Θεός κατηράσθη τον πρωτόπλαστον να κερδίξη τον άρτον του και την όποιαν ό άνθρωπος, «ποιούμενος την άνάγκην φιλοτιμίαν», έδόξασεν ως άρετήν, σταματά. Και ό παραδείσος της άργίας, τον όποιον άνωρεύθη ό Πλάστης δια τον Άδάμ και την Έδαν, αναζη δι' όλίγα στιγμάς. Το έμπόριον άποσύεται κατηρχυμένον. Η συναλλαγή σιωπά. Αί μηχαναί σταματούν τό μονότονον γύρισμά των. Κάθε άσχημος ήχος και κάθε χυδαία κίνησις κοπάει. Και οι άνθρωποι που κινούνται ως νευρόσπαστα όλην την ήμέραν με τās πρόσωπα κατηφή, διότι δεν τους μένει μία στιγμή να κινάξουν τον ούρανόν, πηγαίνουν ναναπαυθούν εις τās κρεβάτια των, τα χυδαία κρεβάτια, τα όποια ποτέ δεν είναι στρωμένα με άνθη. Είς τό ύπαιθρον άπομένουν οι έλεκτικοί, όσοι δεν εκουράσθησαν την ήμέραν και όσοι έρχονται να ζήσουν εις ένα κόσμον ήσυχον, άριστοκρατικόν και ώραιον. Άντοι πλανώνται κάτω από τās άστρα, όνειροπολούν, συγκοινωνούν με τās μυστήρια του ούρανού και επιθυμούν τās ώραίας γυναίκας, τās όποιας δεν έχουν άκόμη άποκτήσει. Η κοινωνία της νύκτας είναι ή κατ' έξοχήν άριστοκρατική κοινωνία.

Ο ΜΑΘ. — Έάν έξαιρέση κανείς τούς μεθύσους που διαλαλούν τον έρωτά των υπό την σελήνην.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Διατί να τούς έξαιρέσετε; Ένας μεθυσμένος που τραγουδεί την νύκτα τον έρωτά του άνυψώνεται εις ενγένειαν κ' έξιλαιώνεται δι' όλας τās άλλας άσχημιαί της ψυχής του. Οί άνθρωποι έπρεπε να τραγουδούν κ' έπρεπε να διαλαλούν τον έρωτά τους ήμέραν και νύκτα, χωρίς να έντρέπονται κανένα. Άλλά ποίος τολμά να τραγουδήση υπό τό φώς του ήλιου, την στιγμήν που τό ηλεκτρικόν τράμ μεταφέρει τούς ειλωτας της έργασίας εις τās έργα των; Δεν άπομένει παρά ή νύκτα δια να λάβη κανένας τό θάρρος των ώραιωτέρων του πράξεων. Απαράλλακτα οι ποιηταί, μέσα εις τās πεζάς κοινωνίας, έγγιζούν κρυφά τās λύρας των, φοβούμενοι μήπως ένοχλήσουν τον παχύν κύριον, που σπεύδει εις τό χρηματιστήριον. Σας βεβαιώνω ότι όλοι οι άνθρωποι, που ζούν εις τούς δρόμους μετά τās μεσάνυκτα, είναι έλεκτικοί και ειμπορείτε να τούς έμπιστευσεθε άπολύτως.

Ο ΜΑΘ. — Και τούς λαποδύτας άκόμη;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Και τούς λαποδύτας. Άυτοί τουλάχιστον εκτελούν τās τραπεζιτικάς των έργασίας με ήρωισμόν άντιμετωπίζοντα πολλούς κινδύνους. Ένθ οι λαποδύται της ήμέρας, οι εργαζόμενοι υπό την προστασίαν των νόμων, αυτοί είναι οι άποτρέπαιοι και οι διπλασίως επικίνδυνοι.

Ο ΜΑΘ. — Το παραδέχομαι προς χάριν σας και θα προσπαθήσω να μηθώ εις τās ήδονάς της νυκτερινής ζωής. Μην επιμένετε όμως να μου άποκλείσετε την ώραιότητα των καλοκαιρινών νυκτών.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Όταν γίνετε πλέον ραφιέ εις την ήδονήν αυτήν, θάποκλείσετε μόνοσν σας τās καλοκαιρινάς νύκτας. Αί καλοκαιριναί νύκτες δεν διαφέρουν από τās ήμέρας. Οί άνθρωποι που τās πλημμυρουν δεν είναι οι έλεκτικοί έρασται του σκότους και της ήσυχίας. Είναι οι φυγάδες των σπιτιών, τούς όποιους κυνηγούν

ή ζέστη και τα έντομα. Άντοι έρχονται εις τό ύπαιθρον είτε δια να συνεχίσουν την άσχημην ζωήν της ήμέρας είτε δια να κοιμηθούν, χωρίς κουνουπιέραν, εις τās καθίσματα των καφερείων ή των θεάτρων.

Ο ΜΑΘ. — Άφίνω επιτέλους την πόλιν και πηγαίνω εις την έξοχήν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Σας βεβαιώνω ότι ούτ' εκεί θα εύρετε την ήσυχιάν σας. Η πλημμύρα της άσχημίας φθάνει έως τās κορυφάς των βουνών. Έγώ έπάνω εις την κορυφήν της Πάρνηθος, όπου έξήγησα να καταφύγω ένα καλοκαίρι, συνήτησα δύο άνθρώπους οι όποιοι, υπό τό φώς της πανσελήνου, όμιλούσαν δια την έκπτώσιν των μετοχών της Ήπερωθεσσαλίας. Τον χειμώνα και την άνοιξιν δεν θα συναντήσετε κανένα άνθρώπον του είδους αυτού μετά τās μεσάνυκτα. Διότι συνήθως οι άνθρωποι αυτοί είναι εύπαθείς προς τό ψύχος και την υγρασίαν και μολοντί φοροούν χονδρά έπανωφόρια, φοβούνται την νυκτερινήν δροσόν.

Ο ΜΑΘ. — Και πώς θα περάσωμεν τās καλοκαιρινάς νύκτας;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Υπάρχει ένας τρόπος, δλίγον όμως πολυέξοδος. Να πάρετε την φίλην σας, να διαλέξετε ένα άμαξάν κουφόν, ό όποιος να έχη ταυτοχρόνος κ' ένα δοτήγια μεγάλον εις τον τραχήλον, και να πλανηθήτε εις τās έξοχικας λεωφόρους. Δια κάθε ένδεχόμενον ειμπορείτε να πάρετε και δλίγον μπαμπάκι μαζί σας δια να βουλώνατε τ' αυτιά σας, όσάκις περνάτε από τās ανθρώπινα κέντρα και από κανένα έξοχικόν θέατρον.

Ο ΜΑΘ. — Έάν όμως δεν έχω ούτε φίλην ούτε χρήματα δια τό άμαξάν;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Τότε να κοιμάσθε από τās δακτώ και να κάμνετε τον περιπατόν σας υπό τον Ήλιον από τό μεσημέρι έως τās τρεΐς. Αυτό κάμνω κ' έγώ.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Διαφωνία

ΠΟΣΟΥΣ αιώνας ζούν οι άνθρωποι επί του πλανήτου και δεν κατώρθωσαν άκόμη να συμφωνήσουν εις πολλά ζητήματα. Άφήνω εκείνα που σήμερα μās φαίνονται άμφισβητήσιμα, ως λόγου χάριν: ή χειραφεσία της γυναικός, ό σοσιαλισμός κλπ. Άλλά και εις θέματα που νομίζομεν ότι ή άνθρωπότης έχει μίαν γνώμη, βλέπομεν ξαφνικά να συμβαίνει τό εναντίον. Έξαξέδουσα πρό ήμερών εις την Χαλκίδα με συντροφιά. Ο σιδηρόδρομος διασχίζει άληθινά ώραίας έκτάσεις και έχει κανείς να θαυμάσει πυκνούς πευκάνας, πλατύν και άνθισμένον κάμπον, βουνά με όρειοειδείς χαμηλούς και τό μακρυνόν όραμα της θαλάσσης, την όποιαν όλονεν πλησιάζομεν, και τέλος έγγιζομεν σύρριζα, περιτρέχοντες την άκρογιαλιάν του γραφικού κολλήσιου της Χαλκίδος. Έκάρταξα λοιπόν από τό παραθύρον μακαρίως, όταν άκουσα μία φωνή έρεθισμένη.

— Τι κάνεις εκεί; Χάνεις τον καιρό σου; Έλα να σου ειπώ την ιδέα μου για τό έγκλημα του Τρύφου.

— Μ' άρέσει να βλέπω.

— Την φύσιν; Έξηκολούθησε. Μα την άλήθειαν περιμένο να ιδώ ποτέ οι άνθρωποι θα παύσουν να χάνουν έμπρός στο ήλιθιο θέαμα της φύσεως. Και τί βλέπεις τώρα παρακαλώ; Δένδρα, βουνά, ούρανόν και άνοήσιες. Μία φορά να τās ίδη στη ζωήν του κανείς, νομίζω πως φθάνει και περισσεύει.

Η παραδοξολογία με ήνάγκασε να προσέξω.

— Χειρότερη πρόληψις από τη φυσιολατρεία δεν γίνεται. Ποιοί ζούν πραγματι με την φύσιν; Γιατί σου θαρρώ πως δεν την λατρεύεις άληθινά. Τα ζώα, και οι άνθρωποι που πλησιάζουν περισσότερο σ' αυτά. Δεν θά μ' έμελε καθόλου γι' αυτήν την πρόληψιν, και θά όδιαφορούσα τελείως προς τās κουτόδενδρα, άν δεν έβλεπα ένα σωρό κόσμο να χάνουν τον καιρό τους

άδικα σε τέτοιες επιπολαιότητες. Λοιπόν που λές, ό Τρύφος...

— Μ' ενδιαφέρει περισσότερο εκείνο τό πεύκο από τον Τρύφο.

— Έγώ τό μισώ τό πεύκο σου. Κάθε δένδρο είναι κ' ένας έχθρός μου.

— Οί έχθροι μās περιστοιχισαν. Διαρκώς αυξάνουν. Έλα να ιδής. Έννοια σου, δεν θά σε πειράξουν καθόλου.

— Όχι, δεν έρχομαι.

— Έλα να ιδής τον άρχηγό των έχθρων σου. Μία πανήφλη λεύκα. Ο άνεμος φυσά κ' ό άρχηγός σε χαιρετά.

Ο συντροφός μου έθύμωσε περισσότερο και ειπε τās εξ άμάξης δια την φύσιν. Και ίσως να μ' έπειθε άν δεν ειχε την άτυχίαν να περνούμε από τās γραφικώτερα μέρη της Άττικής και της Βοιωτίας.

ΣΑΝΤΕΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Άγγελου Σικελιανού, «Άλαφροΐσκιωτος», Άθήναι, τόποις Σακελλαρίου, μέγα 8ον, σελ. 143.

ΜΕΓΑΛΟ βιβλίον, σε όλλανδικό χαρτί, με ώραία στοιχεία, με τούς τίτλους 'τρό περιθώριον, με πέτσινο κάλυμμα, με χρυσές επιγραφές, με πέτσινα δέματα... Ποτέ συλλογή στίχων δεν ένπλώθη στην Έλλάδα με τόσο λούσο. Και όταν τό έξωτερικόν εινε τόσο πλούσιο, εύμορφο, καλαισθητό, χαρακτηριστικό, μπορεί κανείς να πη ότι αποτελεί και μέρος της οδοσίας. Νομίζεις ότι ό ποιητής, για να διαλέξη αυτό τό σχήμα, αυτά τās ώραία, αυτούς τούς συνδυασμούς, ειργάσθη προσεκτικά και φιλόστοργα με την ίδια ψυχή, που λάμπει και μέσα τούς στίχους του. Διαλέγει ένα χρώμα όπως και μία λέξι, ένα σχήμα όπως κ' ένα ρυθμό.

Πολύς θόρυβος έγινε γι' αυτό τό βιβλίον από τούς φίλους του ποιητού. — Ένας θόρυβος που τον έβλαψε σημαντικά. Διότι οι νεαροί θιασώται της πρωτόβγαλτης αυτής βουκολικής ποιήσεως έκήρυξαν, — ούτε πολύ ούτε λίγο, — πως έφάνηκε τέλος πάντων ό Μεσσίας, ή Μεγάλος Ποιητής που πρό αιώνων περιμένει τό Έθνος! Και φυσικά, οι περισσότεροι άνοιξαν τό βιβλίον με ύπερβολικά μεγάλες έπιτιδες, και τό έκλεισαν με άπαρηγορησία... Όσοι όμως έξέρουν να δυσπιστούν προς τās φιλικά εγκώμια και ειμπορούν να διαβάσουν άνεπηξέαστοι, άνεγνωρίσαν ότι ό κ. Σικελιανός, άν δεν εινε ό Μεσσίας, πάντα ειν Ένας ποιητής πρωτόποτος, ιδιότροπος, άφθονος, πλούσιος, άρμονικώτατος, παραστατικώτατος, μεγαλόστομος σε πολλά, θαυμάσιος σε μερικά, και σε όλα του άξιος προσοχής μεγάλης.

Μας άρέσει να έχωμεν έπάνω στο τραπέζι μας αυτό τό βιβλίον, και κάθε τόσο να διαβάζομεν από δύο τρεΐς σελίδας. Εινε πραγματικώς μία σπανία χαρά. Συχνά, έπίμονα, οι μουσικοί στίχοι ξαναγυρίζουν στη μνήμη μας. Και τότε βλέπομεν ολοζώντανη την εικόνα που μās ζωγραφίζουν, και ποτέ άκούμε μόνον των λέξεων την ύποβλητική μουσική. Ειν Ένας στίχος έξαφνα που λέγει:

Στη χλιδή μεσημεριάνη γαλήνη του έλαιώνα...

Κ' ένας άλλος παρακάτω:

Άν ή κορφή δεν ήταν ή τεράφλη
Σφιχτά που με ειχε όσει και παγώσει.

Ο πρώτος εινε καθάυτον «ή χλιδή μεσημεριάνη γαλήνη του έλαιώνα» τίποτε παραπάνω, άλλα και τίποτε δλιγώτερο. Μέγα πράγμα! Μία γαλήνη άληθινά θεία! Ο δεύτερος όμως δεν λέγει τίποτε. Είναι άπλως μία ώραία μουσική.

Άμετρητοι εινε οι στίχοι τς αυτό τό βιβλίον, που

θέλγουν μόνο με τη μουσική τους. Και 'επὶ σύνολον —γιατί σύνολον ἀποτελεῖ ὁ Ἀλαφροσκοπιωτός, —δύσκολα μπορεῖ κανεὶς νὰ παρακολουθήσῃ τὴν κεντρικὴν ἰδέαν μέσα 'ς ἓνα λαβύρινθον ἀπὸ εἰκόνες καὶ σκέψεις, ποὺ δὲν ἔχουν κανένα φανερόν ἐνθρονόν. Γι' αὐτὸ εἶπαν πολλοὶ πῶς τὸ ποίημα εἶνε ἀσυνάρτητον. Ναί, ἀσυνάρτητον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσυνάρτησις ἐδῶ καταντᾷ ἀρετὴν. Εἶνε ἡ ἀσυνάρτησις ποὺ ἔχει ὁ μεγάλος καταφράκτης, ἡ τρικυμισμένη θάλασσα, ἡ βροχὴ ἡ ἀτελείωτη, ποὺ περνᾷ σὲ μᾶ σιγῆς ἀπὸ τῆ σιγαλῆ ψυχάλα ὡς τὸν πολύκροτον ὄμβρον.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σικελιανῶς εἶνε καὶ γλωσσικὸς θαυμάσιος. Τὴν πλοῦσον λεξιλόγιον καὶ τὴν θαυμάσιον μεταχειρισίαν τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ! Τέτοιος ποιητὴς δὲν μποροῦσε νὰ μὴ εἶνε καὶ γλωσσοπλάστης. Τίποτε δὲν πλάθει τῆ γλώσσα «τελειότερ» ἀπὸ τοὺς ρυθμούς. Καὶ γὰρ ρυθμὸς ὁ κ. Σικελιανῶς εἶνε γεννημένος. Ὅπως καὶ ὁ ποιητὴς τῆς «Μεγάλῃς Ἀδρας», ὁ κ. Σικελιανῶς. Αὐτοὶ οἱ δύο, κατὰ τὴ γνώμη μας, διακρίνονται ἀνάμεσα 'ς τοὺς νέους. Στέκονται πολὺ-πολὺ ψηλότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Δὲ θέλομε νὰ ποῦμε πὸς ἡ «Ἠγησά» δὲν μᾶς παρουσιάσει πολλὰ νέα τάλεντα, ποὺ μᾶς ἐγέμισαν χαρὲς καὶ ἐλπίδες. Ὅμως αὐτοὶ οἱ δύο ἔχουν καὶ παραπάνω: Ἐγγίζου ἀπὸ τώρα τὸ Μεγάλο.

ΚΑΠΟΙΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἡ «Διδῶ»

ΔΕΝ θὰ γράψω πολλά. Ὅτε ὁ χρόνος οὐτε ὁ χρόνος μού τὸ ἐπιτρέπουν. Ἀλλὰ νομίζω συγχρόνως ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός ὁμιλεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ τόσο ἐνθρονόν ὥστε νὰ περιτεῖν ἡ μακρολογία. Εἶπα ὁμιλεῖ, ἀλλ' ὁμιλεῖ εἰς τοὺς μεμνημένους οἱ ὁποῖοι τώρα ὅπως καὶ πάντοτε ἠπέρσαν καὶ θὰ ὑπάρξουν ὀλίγοι. Ἐάν εἰς τὴν πρώτην παραστάσιν τῆς «Διδῶς» οἱ ἀκροαταὶ ἦσαν ὀλίγοι, δὲν σημαίνει. Ἦσαν αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἐπρεπε, οἱ κλασικοὶ «ὀλίγοι», οἱ ἐκλεκτοί, οἱ ἀληθινοὶ φιλότεχνοι, οἱ ὁποῖοι ἐξετίμησαν, ἐχειροκρότησαν, ἐνεθάρρουν τὸν διακεστὴ συνθέτην μας κ. Λαυράκιαν, τοὺς μακροχρόνιους μύθους τοῦ ὁποῖου πολὺ ἀφελῶς περιεφρόνησαν ἢ χορεία τῶν λεγομένων ἐπισήμων, ἐλκυσθεῖσα ἀπὸ τὸν μαγνήτην τῆς ἐπιδείξεως εἰς μίαν ἄλλην αἰθουσαν ὅπου κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν μᾶ μεγαλόσχημος καὶ ὄβρα τραγουδίστρια ἀπεδείχθη κατωτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ μετρίου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἔργον, τοῦτο ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς σημερινῆς τεχντροπίας. Ἡ μουσικὴ του εἶνε ζωντανὴ καὶ εὐρίσκειται ἐν ἀδελφικωτάτῃ συμφωνίᾳ με τὰς ποιητικὰς ἐκφράσεις τοῦ λιμπρέτου τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, ὁ ὁποῖος εἶνε ἐπίσης ἀξίος συγχαρητηρίων ὅτι κατώρθωσε νὰ γράψῃ λιμπρέττο ἐκπληροῦν ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ σημερινῆς μελοδραματικῆς θεάτρου.

Ὁ κ. Λαυράκιος λείπει ἀπὸ τὴν Εὐρώπην ἀπὸ πολλοῦ. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀξίζει νὰ τὸν θαυμάσῃ, ὅτι δηλαδὴ ἀπὸ μακρὰν παρακολουθῶν τὴν ἐξέλιξιν τῆς τέχνης κατορθώνει νὰ τὴν παρουσιάσῃ κατὰ τὸν ἀριστοτεχνικώτερον τρόπον.

Ἡ ὀρχήστρα του πολὺ εὐγλωττος καὶ με θαυμασίους συνδυασμούς. Ἀξιοσημείωτα μέρη εἶνε τὸ Duetto finale τῆς πρώτης πράξεως, τὸ Quartetto τῆς δευτέρας, ἡ ῥομάντζα τῆς Διδῶς «Αἰνεῖα, μὴ φεύγεις», καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλαι ὠραῖαι φράσεις ποικίλλουσιν ἐν εἶδει recitativo τὰς διαφόρους μεταπτώσεις. Ἡ κυρία Βλαχοπούλου, καὶ οἱ κ. κ. Χατζηλουκάς, Βακαρέλης καὶ Βλαχόπουλος καθὼς καὶ ὅλος ὁ ἄλλος θίασος τοῦ Ἑλληνικοῦ Μελοδραματικῆς ἔκαμε ἀρίστην ἐντύπωσιν.

Ἡ συναυλία τῆς Κυρίας Λουκίας Ἰωάννου

Τὸ παρελθόν Σάββατον ἐγένετο εἰς τὸν «Παρθνασόν» ἡ προαγγελθεῖσα συναυλία τῆς ἀριστοτέρας κυρίας Λουκίας Ἰωάννου. Ἄν καὶ τὸσον σπανίως ἐμφανίζεται ἡ κ. Α. Ἰωάννου, ἐν τούτοις ἡ ἡχοὶ τοῦ ἀπαισιωτάτου ὄργάνου τῆς μένοντος τῶσιν ἐναίον εἰς τὴν ἀκοήν μας, καὶ εἶνε τοῦτο χαρακτηριστικὸν τῆς βαθείας ἐντυπώσεως τὴν ὁποῖαν προξενεῖ τὸ λεπτόν παιξισμόν τῆς. Ἐκεῖνα τὰ accordi τῆς τὰ ὁποῖα ἀφίονον νὰ φεῖν σιγὰ-σιγὰ μῖα τεχνικωτάτη ἀντήχησις, ἐπίσης καὶ ἡ χορῶν τῶν χορδῶν κατὰ τὸν χαϊδευτικώτερον τρόπον καὶ ὅχι με τὰ χυδαῖα τραβήγματα, καθὼς καὶ ἡ ἐκφρασίς τῆς ἀποτελοῦν διὰ τὴν κ. Ἰωάννου προσόντα πρώτης τάξεως. Εἰς τὸ Abend sang τοῦ Kintz - Holy τὰ accordi τῆς οἱ ἀριστοί τῆς ἀπέπνεον ὄλην τὴν ἡρεμον ἀρμονίαν τοῦ ἑσπερινοῦ ἤματος. Εἰς τὸ «Klänge aus der Alhambra» τοῦ Roenitz ἡ ἄρπα ἐγύρισεν ὀπίσω εἰς τοὺς ἀνατολικούς χρόνους ὅσων νὰ ἐνθυμῆθῃ κατὰ τὴν ἀπὸ τὴν μακροσημῆν ἀνατολικὴν δόξαν τῆς. Εἰς τὴν Schubert - Fantaisie τοῦ Trneck ἡ κ. Ἰωάννου ἔδειξε ὄλην τὴν τέρην. Ἡ σύνθεσις αὐτὴ δὲν εἶνε διὰ τυχαία δάκτυλα. Ἡ δυσκολία ὡς πρὸς τὰ δάκτυλα συνδυαζομένη με τὴν ἀλλεπάλληλον χρῆσιν τῶν pedales τὴν κάμουν δυσκολωτάτην. Ἡ κ. Ἰωάννου ἐπαίξεν ἐπίσης καὶ τὴν πρώτην ἑλληνικὴν φαντασίαν δι' ἄρπαν «Μόνη» γραφείσιν καὶ ἀφιερῶθεισιν εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ γράφοντος αὐτὰς τὰς γραμμάς, ὁ ὁποῖος τῆς ἀπευθύνει ἓνα μεγάλο «εὐχαριστῶ» ἀλλὰ καὶ ἓνα μεγαλειότερον «εὐγε» διὰ τὴν ἀριστοτεχνικὴν τῆς ἐκτέλεσιν. Ὁμολογῶ... ὡς συνθέτης τῆς ὅτι τὰ διάφορα bisbigliando δὲν εἶνε καὶ τὸσον ἐνκατόρθωτα, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ διάφοροι «ἀρμονικοὶ» φθόγγοι, ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀπόδοσις κάποιου ἑλληνικοῦ χρώματος ποὺ τὴν χαρακτηρίζει. Ἡ κ. Ἰωάννου τὴν ἠσθάνθη πρῶτα καλὰ καὶ τὴν διεμήνευσε τελείως. Ἐκφράζω δὲ τὴν χαρὰν μου ὅτι ἡ πρώτη ἑλληνικὴ σύνθεσις δι' ἄρπαν εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ παιχθῆ ἀπὸ τὴν πρώτην καὶ μοναδικὴν μας ἑλληνίδα ἀρτίστριαν. Ὁ κ. Schultze ἐπαίξε τὴν δυσκολωτάτην Fantaisie Ecossaise τοῦ Bruch καὶ τὴν Nocturne τῶν Chopin - Sarasate με τὴν λεπτὴν τέρην ποὺ τὴν χαρακτηρίζει, ἀντικατέστησε δὲ ἐγγενέστατα προσφερόμεν καὶ τὴν κ. Φωκὰ ὁσθενήσασαν αἰφνιδίως. Ὁ κ. Κεπετζῆς ὁ μοναδικὸς μας ἐρασιτέχνης accompagnateur μᾶς ἔδειξε καὶ πάλιν ὅτι εἰμπορεῖ νὰ συναγωνισθῆ καὶ με ἐπαγγελματίας καὶ κατὰ παραπάνω.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΑΑΡΙΑΝΣ

Ἑλληνικαὶ συνθέσεις

ΠΑΡΗΚΟΛΟΥΘΗΣΑ τὴν παρελθούσαν Δευτέραν εἰς τὸ Ὁδεῖον μίαν ἀνεπίσημον συναυλίαν, ἀσυνήθην διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ διὰ τὸν κόσμον ὀδύκλιον. Μαθήτριά τῆς τάξεως τοῦ κ. Μ. Βελουδίου ἐξετέλεσαν ὅλας σχεδὸν τὰς συνθέσεις Ἑλλήνων μουσουργῶν, ποὺ εἶνε γραμμέναι διὰ πιάνο. Θυμοῦμαι εἰς τὸ σχολεῖον τὸν δάσκαλόν μου. Ὅσῳκις εἶχε πεποθήσιν ὅτι ὀλίγοι ἐγνώριζαν αὐτὸ ποὺ ἔρωτοῦσε, ἐφώναζε:

— Ὅποιος τὸ ξέρει ἄς σηκώσῃ τὸ χέρι.

Μερικὰ τολημῶ δάκτυλα, ἄλλα κινούμενα ἀπὸ πραγματικὴν γνῶσιν καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὸ θάρρος τῆς ἀγνοίας, ὑψώνοντο ὑπὲρ τὰς παιδικὰς κεφαλὰς. Ὁ κ. Νάζος καὶ ὁ κ. Βελουδίου φαντάζομαι πὸς εὐρέθησαν εἰς ἀνάλογον θέσιν με τὸν δάσκαλόν μου καὶ εἶπαν:

— Ὅποιος ἔχει σύνθεσι γιὰ πιάνο, ἄς τὴν φέρῃ. Καὶ ἀπὸ αὐτὰς κατήρτισαν ἓνα πρόγραμμα με δέκα πέντε κομμάτια καὶ πρέπει νὰ ἐπαναλάβω ὅτι ἐκ τῶν συνθετῶν ὀλίγοι ἐκινήθησαν ἀπὸ ξεχειλίσι μουσικῆς ἐμπνεύσεως καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὸ θάρρος τῆς ἀγνοίας.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ὁδεῖου καὶ ὁ κ. Βελουδίου δὲν

εἶχαν καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς. Μεταξὺ δέκα πέντε συνθέσεων ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ διαλέξουν δέκα πέντε. Ὅταν δὲν μπορῆ νὰ γείνη ἄλλοῶς, ἄς περάσωμεν με τὸ βρασκοῦμενο. Ἄλλως τε ἠκούσθησαν καὶ ἔργα ἱκανὰ νὰ μᾶς ἀποζημιώσουν διὰ τὴν ματαιοδοξίαν ἀδικαιολογῆτος ἀνυποκόμου νεότητος.

Αἱ Ballades τοῦ Καλομοίρη σοφαὶ εἰς σύνθεσιν καὶ δυναταὶ εἰς ἐμπνευσιν μῖα Mazurka τῆς κ. Μεσσηνέζης στερουμένη δυστυχῶς ἑλληνικοῦ χρώματος, ἀκούεται εὐχαρίστως. Ἐπίσης Les Diablotins, Polka de Salon — πρὸς Θεοῦ γιατί τόσα γαλλικά; — τοῦ κ. Βελουδίου. Ἡ πρώτη αὐτῆ συναυλία δὲν θὰ μείνῃ βέβαια καὶ ἡ τελευταία. Ὁ κ. Νάζος εὐχεστήθη νὰ μου ἀνακοινώσῃ τὰ σχέδιον μελλούσης πληρεστερας, ὅποτε θὰ ἐκτελεσθῶν καὶ συνθέσεις ὀρχήστρας, τραγοῦδια — κατὰ πρῶτον λόγον φωναῖα τὰ δημοτικὰ μας — καὶ ὅτι δῆποτε ἄλλο σταχυολογηθῆ ἐν τῷ μεταξῷ. Κάποια πνοὴ νατσιοναλισμοῦ, ὅχι ὅμως πέραν τῶν ὁρίων τῆς ἐπιεικειας, θὰ δώσῃ ἀναμφιβόλως ζοὴν εἰς τοὺς μουσικοὺς μας κύκλους.

Α. Μ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΟΝΑΔΙΚΟΝ εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ἓνα περιοδικὸν νὰ ἐορτάσῃ τὴν τριακονταετηρίδα του καὶ νὰ βαδίξῃ ἀκόμη πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀκμαϊότερον καὶ γοργότερα ὁλοένα. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐώρτασε ἐπισημῶς τὴν περασμένην ἑβδομάδα εἰς τὴν μεγάλην αἰθουσαν τοῦ «Παρθνασόν» ἡ «Διάπλασις τῶν Παίδων», ὅπου ὅλοι σχεδὸν οἱ σημερινοὶ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι συνεργάσθησαν Ὁ κ. Παπαδόπουλος με θέλησιν σιδηρᾶν καὶ μοναδικὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ ἄχαρὶ αὐτὸ ἔργον ἐν Ἑλλάδι, ἔχρισεν εἰς τὴν «Διάπλασιν»

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθυντὴς τῆς «Διαπλάσεως τῶν Παίδων»

δλην του τὴν ζοὴν. Θεορὰ σφίγγομεν τὸ χέρι τοῦ φίλου μας καὶ εὐγενοὺς ἐργάτου ὁ ὁποῖος ἐχάλκευσε τόσας ἰδιοφυῖας διὰ τῆς «Διαπλάσεως».

Τὴν αἰθουσαν τοῦ «Παρθνασόν» ἐτίμησαν πλήθος κόσμου, ἐπίσημοι, λόγιοι, κυρία καὶ μικροσκοπικοὶ συνεργάται τοῦ περιοδικοῦ. Ἐμίλησαν οἱ κ. Δ. Κακλαμάνος, Γ. Τσοκόπουλος, Χ. Ἄννινος καὶ ἀπήγγειλαν ποιήματα οἱ κ. Α. Προβελέγγιος Ι. Πολέμης καὶ Γ. Σουρῆς.

Ἴδου δύο στροφαὶ ἀπὸ τὸ ποίημα τοῦ κ. Πολέμη:

Σάφην μᾶ γνάφωμ φωνῆ
μ' ἐκάλεσε ἀπὸ πέρα,
φωνῆ γιὰ μὲνα ἀξέχαστη
φωνῆ σπαριαριστῆ:
«Ἐν' ἡ γιορτὴ μου σήμερα
κ' εἶνε μεγάλη μέρα,
ἐλα, παλῆ μου σύντροφε,
χλωμὲ τραγοῦδιστῆ».

Κ' ἐστράφηκα καὶ εἶ εἶδα ἐκεῖ,
παλῆ μου φιλενάδα,
πλημμυριστὸ στὰ χέρια σου
λουλούδια νὰ κρατῆς
λουλούδια ἐπὶ τὸς ὄμορφα
πότ' μου δὲν ξανάδα:
ἀνθὲ τοῦ κήπου ἀμάραντα
κ' ἀνθὲ τῆς ἀρετῆς.

Καὶ ὀλίγοι στίχοι τοῦ κ. Σουρῆ:

Τώρα κ' ἐγὼ ποὺ γέρασα
καὶ τὴν ζοὴν μου πέρασα
μὲ στίχων πακτωλὸν
καὶ λόγους μ' ἐψιλόν,

Τώρα ποὺ ξεμωράθηκα
κ' εἶμαι παπποῦς μ' ἐγγόνια,
πὸς τὰ θυμοῦμαι τὰ μικρὰ
τὰ παιδικὰ μου χρόνια.

ΑΠὸ τὰ «Κάλβεια Μέτρα» τοῦ κ. Σ. Σιπῆ σὺς δίδομεν ἓνα ποίημα. Εἶνε γραμμένον εἰς τὸν θάνατον τοῦ πατέρα του. Ἐχει κατὰ τὴν εἰκὼν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ψυχὴν.

Παράπονο δὲν ἔρχεται
Νὰ πῆ τὸ ἀλαφροσκοπιῶμα
Τοῦ ὄραίου μου πατέρα,
Μήτε σὴ σιτῆμα τῶν νεκρῶν
Δάκρυα νὰ χύσῃ.

Ἄγγελικὸς ὡς εἶπαι
Πάντοτε καὶ γαλήνιος,
Κάποιον μὲς στήν παραῤῃρη
Ζοὴ μου, σιτοῦς ἀπόκηρφοῦς
Τοῦς λογιμοῦς μου

Ἐρχεται ἀντίκρια. Κάθεται
Σὰν ἄλλοτες. Χαμόγελο
Σὰ φῶς τοῦ περιζῶναι
Τὸ χεῖλος. Ἡ φωνὴ του
Σὰν ἄγια κρήνη.

Ἴσθου γιατί δὲν πρόκαμα,
Μοῦ λέει, θαρρῶ προφῆς,
Ἐτῶν Ἀστῶν τὴν Ἱστορίαν
Νὰ τελειώσω, σιτοῦς στίχους σου
Γιὰ νὰ τὴν ψάλῃς!

Η «Αθηνά Υγεία» μάς έδωσε έφετος ύπόδειγμα άναμώκτου Πάσχα, με τό δεικνόν που προσέφερε εις τόν κ. Δρακούλην. Οί δαιτυμόνες, μεμνημένοι και μη, δέν έφυγαν δυσαρεστημένοι από την νέαν διαίταν. Είναι άλλως τε διαδεδομένη τώρα άρκετά ή άκρωφάγια, κατά τόν τελευταίον όρον, εις όλας τάς τάξεις. Είς την πρόοσον του προόδου κ. Φιλαρετου άπληγή- σεν ό κ. Δρακούλης με την ήρεμον και πειστικήν όμι- λαν του άναπτύσσων τάς άρχάς τών άκρωφάγων.

Όλίγα ώραιά λόγια ειπε ή συνεργάτις τών «Πανα- θηναίων» κ. Αύρα Θεοδοροπούλου:

«Ο πασχαλιός έορτασμός μας άπόψε, μού φαίνεται ώσαν έορτασμός άλλης άναστάσεως έσωτερικής εις την ψυχήν του καθενός μας. Η χαρμόσυνος αύτή παν- δαισία την όποιαν δέν παρεσκεύασε καμία κραυγή όδύνης, εινε μία εύγενική διαμαρτυρία έναντίον έθί- μου τό όποιον συγκροτείται με την αισθητική και την ήθική αντίληψίν μας. Άς μή νομίση όμως κανείς ότι πρόκειται νά κηρύξωμεν τόν πόλεμον έναντίον τών έθνικών μας έθίμων, μεταξύ τών όποιών ύπάρχουν τόσα θαυμαστά και ώραιά, τά όποια ένόνουν εις όλό- χυσον άλυσίδα την φυλήν μας διά μέσου τών άγώ- νων. Ποίος από μάς, κρατών την άναμμένην του λαμ- πάδα, σταλαγματιάν φωτός εις τό φωτεινόν ποτάμι της πομπής τών Έπιταφίων, δέν έφαντάσθη ότι κάποτε εις κάποιον περασμένον αιώνα έκρατούσεν ό ίδιος άναμμένην δάδα εις την πομπήν του Ίαχχου εις τά Έλευσίαια; Ποίος θά θελήση ποτέ νά καταινίξη ώραιάς παρομοίας εκδηλώσεις της φυλής μας;

«Όταν όμως ή πρόοδος, ή εξέλιξις, ή αιώνια μετα-βολή τών πραγμάτων γεννούν άνα μίαν μας συναισθήματα που συγκροτούνται τελείως με έπικρατούσας σινηθείας, εινε μία μεγάλη νίκη διά τόν καθένα μας όταν σπά- ζωμεν τάς σιδηράς αύτάς άλύσεις αί όποίαι έμποδι- ζουν την έλευθέραν και ώραιάν άνθησιν του πνεύμα- τος και της ψυχής. Και χαιρετώ όλας τάς έλευθέρας ψυχάς που δειξάν άπόψε ότι εινε άνωτέρα από αιμα- τηράς προλήψεις όσον και άν εινε σφιχτοδεμένοι με έθιμα έθνικά».

ΠΡΟΣΕΚΑΘΗ εις τάς Αθήνας υπό του Δήμου της πρωτεύουσας ό Γερμανός αρχιτέκτων κ. Όφμαν νά μελετήση τά του έξωραϊσμού τών Αθηνών. Θά συν- νοψίσωμεν έδώ μίαν συνέντευξίν του δημοσιευθείσαν εις τό «Έμπρός». Τό θέμα ένδιαφέρει όλους, και τοίς Αθηναίους και τοίς επισκέπτας μας.

«Έλιξω, ειπε ό κ. Όφμαν, ότι τό ζήτημα της ύδρευσεως δέν θά βραδύνη νά λυθί. Πρέπει όμως εκ παραλλήλου νά ληφθί μέριμνα περί τών όδών. Αύτή ή άποτυφλωτική κόνις άσχημίζει την πόλιν και μα- ταιού την έντίπωσην έξ οιοιδήποτε καλλωπιστικού έρ- γου. Τό σύστημα της ασφαλτοστρώσεως όπερ ήκολου- θήσατε είναι άναμφισβητήτως τό προσφύτερον, διά τάς άνωφερικάς όμως όδους δέον νά προτιμηθί ή πλα- κόστρωσις, λαμβανόμενου μάλλιστα ύπ' όψιν ότι οι ύπαι εις τά μεσημβρινά μέρη δέν δύνανται νά σύρω- σιν ένα όλισθηρού έδάφους μεγάλη βάση.

«Τά σημεία επί τών όποιών πρωτίστως έχω νά έρ- γασθώ είναι τρία. Τό τών νέων συνοικιών της πόλεως, τό της περιφερικής όδου της Ακροπόλεως και τό του Ανκαβητού. Τό έσωτερικόν μέρος της πόλεως έχει ήδη σχηματισθί. Εξουσις τών όδών και νέαι άρτηριαί και λεωφόροι είναι ζητήματα κολοσάιων δαπανών, παρέ- χοντα και πλείστας άλλας δυσχερείας. Δι' αυτόν τόν λόγον θεωρώ άνέφικτον τό μελετώμενον σχέδιον εύ- ρείας λεωφόρου άρχομένης έμπροσθεν του Πανεπι- στημίου και καταληγουσης εις τοίς πρόποδας της Ακροπόλεως. Ως προς τό μέρος τούτου της πόλεως κυρίως δέον νά ληφθί πρόνοια περί τών πλατειών. Η δεινδροφύτευσις τών πλατειών πολύ θά συντελέση εις τόν έξωραϊσμόν. Σκόπιμον επίσης θά ήτο νά λαμβά-

ναι πρόνοια περί του μεγέθους τών άνεγειρομένων οικοδομών, όπερ δέον νά ή άνάλογον προς τό εύρος της όδου και όχι ούστωδώς διάφορον της μιάς οικοδο- μής προς την παρακειμένην.

«Η τοποθέτησις τών ηλεκτρικών συρμάτων παρά τάς πλατείας και τάς όδους χάριν τών τροχιοδρόμων έβλαψε βεβαίως την αισθητικήν, άλλ' είναι άναγκασιον κακόν όπερ πανταχού ήνέχθησαν χάριν της συγκοι- νωνίας.

«Έκει όπου ή πρόνοια του έξωραϊσμού πολύ δύνα- ται νά συντελέση είναι αί έν τώ σχηματίζεσθαι νέαι συν- οικίαι, αίτινες πανταχόθεν περιβάλλουσι την πόλιν, επί του σχεδίου δ' αύτών ιδιαιζόντας θά έπιστήσω την προ- σοχήν μου. Πρέπει νά συναρμολογηθώσι καταλλήλως προς άλλήλας άφ' ένός εις τό άρχαιότερον μέρος της πόλεως, άφ' έτέρου συνωδευμένοι με εύρύτερας λεω- φόρους, διότι ως πανταχού συνέβη εις τάς πέραν τών κέντρων ήσυχους ταύτας συνοικίας επιφυλάσσεται εύρον μέλλον με την άνάπτυξιν τών μέσων της συγκοινωνίας. Η πέραν της Ακροπόλεως προς τό Φάληρον παρά την λεωφόρον Συγγρού συνοικία δέον ιδίως νά κατα- στη μία τών ώραιότερων της πόλεως έπεκτεινομένη προς την μαγευτικήν παραλίαν την προς την όποιαν κατεύθυνσιν θεωρώ άτύχημα ότι δέν έλαβεν ή πόλις.

«Η μεγάλη επέκτασις του σχεδίου δέν θεωρώ ότι έβλαψε καθ' έντην την πόλιν, διότι και ήμεις έν Βε- ρολίνω έχομεν εύρύτατον σχέδιον. Δέν επιτρέπεται όμως εκεί εις ούδένα νά οικοδομηση άπλώς και μόνον διότι οικοδομεί έντός του σχεδίου. Πρέπει πρώτον ό δήμος νά σχηματίση την όδόν μετ' άκριβή χωροστάθ- μισιν, νά κατασκευάση τάς ύπονόμους, νά τοποθε- τήση τοίς σωλήνας ύδρευσεως και φωτισμού και έπειτα από όλα ταύτα θά έπιτραπή ή έναρξίς οικοδο- μών. Έν Αθήναις όμως ούδέν τούτων έτηρήθη. Πρέ- πει ν' απαγορευθώσι νέαι οικοδομαί εις όδους άς ό δήμος δέν κατεσκευάσεν είστέ λαμβάνων πρόνοιαν μέχρι αύτης της ύδρευσεως και του φωτισμού.

«Τό δεύτερον σημείον τών μελετών μου θά είναι, όπως ειπα, τό της μεγάλης περιφερικής όδου της Ακροπόλεως. Τό λεκτόν του ζητήματος έγκείται ιδίως εις τόν τρόπον καθ' όν ή όδος αύτη θά άποτελέση συνέχειαν ύφισταμένης άρτηρίας, πώς δηλαδή θά έξέλ- θωμεν εκ της πόλεως διά της περιφερικής όδου. Η νέα λεωφόρος θά είναι εκ τών περικομποτέρων, θά διαθέρη δέ τόν άθάνανον βράχον, δι' ό και δέον εύστό- χως νά καταστή προσιτή εκ τινος τών κέντρων της πόλεως διά καταλλήλου διαρροθμίσσεως.

«Πρός έξωραϊσμόν τών Αθηνών άπαραίτητος άπο- βαινει ή χρησιμοποίησις του ρομαντικού λόφου του Ανκαβητού. Έπί του ζητήματος τούτου επίσης ιδιαι- τέρως θέλω ασχοληθί, διότι ή μαγευτική αύτη τοπο- θεσία δέον τό ταχύτερον νά καταστή προσιτή. Η δειν- δροφύτευσις τών ύπαρειών επιβάλλεται, σκέπτομαι δέ νά σχεδιάσω κατάλληλον κοχλιοειδή όδόν φέρουσαν δι' άλσους εις την κορυφήν έφ' ης δέν είμαι της γνώ- μης ότι δέον νά ιδρυθί μέγα τι μνημείον ή οικοδο- μημα. Έν τοιαύτη περιπτώσει ό Ανκαβητός συναγο- νιζόμενος προς την Ακρόπολιν θά απέβαλλε την γρα- φικότητά του.

«Ο Ανκαβητός είναι κωνοειδής άποκλείων, έξ έλ- λείψεως ίκανού επιπέδου χώρου, οϊανδήποτε εύρύτε- ρων βάσεων οικοδομήν. Μικρός ναϊσκος ή άλλο τι έλαχιστον διαστάσεων μνημείον δέον νά έπιστήρη την κορυφήν του Ανκαβητού.

«Έν τέλει της συνεντεύξεώς του, επανέλαβε και προς ήμάς ό κ. Όφμαν ότι δέν είναι της γνώμης όπως ό άνδριάς Κωνσταντίνου του Παλαιολόγου ιδρυθί επί ύψώματος. Τούναντίον ή άνέγερσις του δέον νά είναι όσον τό δυνατόν άπλή. Νόμος αρχιτεκτονικός αιώσιος, ειπεν, είναι ότι, όσον μέγα είναι μνημείον τι τόσον και άπλούστερον πρέπει νά σχεδιάζεται. Τό παράδειγμα

νά ειρη «την πλέον καθαράν έκφρασιν του αισθήμα- τός του, του χαρακτήρος του, της ζωής του, επί τέ- λους όλοκλήρου της ύπαρξέως του».

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Η Κέρκυρα φιλοξενεί κ' έφετος τό αυτοκρατορικόν ζεύγος της Γερμανίας. Ο έλληνικός λαός μ' ένθουσα- σμόν ύπεδέχθη τοίς αυτοκράτορας.

Την 30 Μαρτίου ή «Έταιρεία Περιοδικού Τύπου Αθηνών» επί τη έπετείφ της Έθνικής Έορτής κατέ- θεσε στεφανον εκ δάφνης εις τοίς τάφους του Κοραή, Κολοκοτρώνη, Κανάρη και Όδυσσεώς Ανδρουτσου. Προσεφώνησαν οι κ. κ. Δ. Καλογερόπουλος, Α. Σπη- λιοτόπουλος και Σ. Τσαλούχος.

Ο κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος έγραψε νέον δράμα «Ραχήλ». Η υπόθεσις εις την Ζάκυνθον κατά την έπο- χήν που ό λαός της ήήσου έξηγήρεθη κατά τών Έβραίων και τοίς απέκλεισε εις τό Γέτο.

Τό «Έμπρός» της 31 Μαρτίου δημοσιεύει άγνωστον έπιστολήν του Βήρωνος προς τόν στρατηγόν Ανδρέαν Λόντον.

Όραιον στόλισμα ή έπιστολή δια φύλλον πανηγυρι- κόν της έπετείου του 21, όχι όμως και άγνωστος. Τό βιβλίον Byron's Life, Letters and Journal, σελίς 620 όπου είναι τυπωμένη, έχει έκδοθί τό 1860.

Η Έλληνική Κυβέρνησις έτίμησε με τόν Σταυρόν του Σωτήρος τόν ζωγράφο κ. Παύλον Μαδιόπουλον. Προς τόν φίλον καλλιτέχνην θερμά συγχαρητήρια.

Την 3 Μαΐου συνέρχεται έν Αθήναις τό 6ον Πανελ- λήμιον Ίατρικόν Συνέδριον εις την μεγάλην αίθουσαν τών τελειών του Έθνικου Πανεπιστημίου. Έπιτροπή του συνεδρίου: Μακκάς πρόεδρος, Ε. Καλλιωντζής και Απ. Φαλιώφ άντιπρόεδροι, Κ. Μελισσηός γεν. γραμ- ματεύς, Έμμ. Βαλέττας ταμίας.

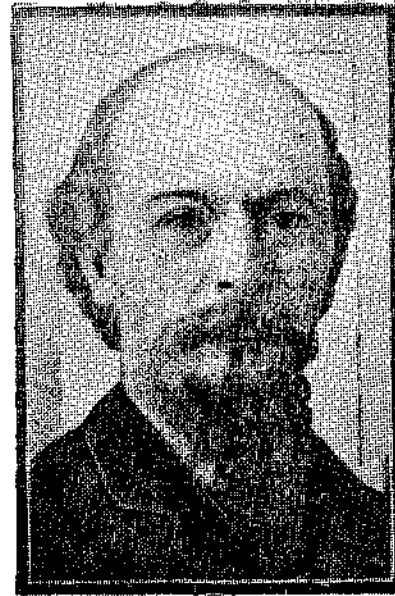
Η Έπιστήμη έορτάζει προσεχώς την εκατονταετη- ρίδα της γεννήσεως του μεγάλου άγγλου φυσιοδύφου Καρόλου Δάρβιν.

Τόν έχόμενον Μάιον διοργανούνται έορτάί προς τιμήν του προβηγγιανού ποιητού Φρειδερίκου Μιστράλ. Ο «Παρασός» προλαμβάνων τοίς συμπατριώτας του ποιητού θά έορτάση τό γεγονός έντός του Απρι- λίου, διότι τόν Μάιον, λέγει, θά έχουν λήξει αί ενιαύ- σιοι εργασίαι του. Είς την τιμητικήν προεπεριδα θά όμιλήσουν και θ' άπαγγείλουν οι κ. κ. Δ. Κακλαμάνος, Κωστής Παλαμάς, και Ι. Πολέμης. Η όρχήστρα του Ωδείου θά έκτελέση τεμάχια της «Μιρέτυ» του Μασ- σενέ την όποιαν ό μουσουργός συνέθεσε έμπνευσθείς από τό όμώνυμον ποίημα του Μιστράλ.

Με όλην την άνορθογραφίαν τών γυαλιών της φυ- σιογνωμίας του αγαπητού συνεργάτου μας κ. Στύρου Θεοδοροπούλου, την δημοσιεύομεν άνεπιφυλάκτως, διότι είναι ώραια ή τεχνολογία της και χαρακτηρισ- τική. Αν έξφυγε λίγο, τό χέρι του καλλιτέχνου, δέν άξίζει και νά τόν κρεμάσωμε.

Τό νέον δράμα του Δ'Αννουίντιου «Φαίδρα» άπέτυχε, μολονότι τό πλήθος έκάλεσε τόν ποιητήν επί της σκηνης.

Είς τό έφετεινόν Σαλόν του Παρισίου έγειναν δεκά έλληνικά έργα: Σύμπλεγμα γλυπτικών του κ. Δημη- τριάδη, μία εικόνη του κ. Γκέσκου και δύο του κ. Μηλιάδη. Οι κ. Γκέσκος και Μηλιάδης πρώτην φοράν έκθέτουσιν εις τό Σαλόν.

Ο άποθανών Άγγλος ποιητής Σουίνμπέρν

των πυραμίδων καταδεικνύει ότι και αύτοί οι άρχαιό- τεροι λαοί κατείδον την άλήθειαν αύτην. Ο άνδριάς του Παλαιολόγου πρέπει νά ιδρυθί επί άπλουστάτου βάθρου εις τια τών πλατειών της πόλεως».

ΑΠΕΘΑΝΕ ό άγγλος ποιητής Σουίνμπέρν, έβδομηντα δύο έτών. Την προσοχήν του κοινού κατέφρωσε νά έπιστήρη, μόλις τριάντα έτών, με μίαν του συλλογήν ποιημάτων, αφού πολλούς έως τότε ειχε προσπαθήσει νά κατακτήση την δόξαν διά του θεάτρον. Άργότερα τό 1874 έπανήλθε εις τό θεάτρον με την τραγωδίαν Bothwell ή όποια και έπέτυχε. Τά περισσότερα έργα του Σουίνμπέρν έμπνέονται από ζωηρόν αισθημα έλευθερίας.

Η πραγμασία την όποιαν έγραψεν ό Γάλλος Άκα- δημαϊκός Μωρίς Μασόν περί του Alfred de Vigny έχει τό μέγιστον προτέρημα ότι μάς δίδει αύτην την σκέψιν του ποιητού διά τών πολυαριθμων σημειώ- σεων, άποσπασμάτων τών έργων του και τών έπιστο- λών του. Αί έπιστολαί του Βινύ έπεξηγοϋν θαυμάσια τό έργον του, διότι μάς άποκαλύπτουν τόν άνθρω- πον και μάς δεικνύουν πόσον επάλαισεν έναντίον της εϊμαρμένης.

Η ποιήσις του Βινύ, λέγει ό Γκουρμόν, είναι γε- μάτη από άντίδρασαν έναντίον του περιβάλλοντος και της έποχής. Έγραψε τούς στίχους του διά νά καθο- ριση έν έαυτώ τάς ιδίας άβεβαιότητας και τοιουτοτρό- πως έγινεν ότι ήθελε νά είναι. Έν τούτοις ύπάρχει και ένας άλλος Βινύ έντελώς άγνωστος, ό άπόκομπος έαυτός του, ό Βινύ ό δραματιστής όστις τάς έσωτερι- κωτέρας σκέψεις του δέν έπεθύμει νά τάς μεταδώση εις κανένα, τάς έκράτει δι' έαυτόν, τάς έβλεπεν εις τόν καθρέπτην της φαντασίας του, και έπειτα έκλεινε τά μάτια του κ' έπισποϋσε.

Ο Μωρίς Μασόν διήρесе την πραγμασίαν του αύτην εις τρία μέρη. Την ζωήν, τάς ιδέας και την τέ- χνην του Βινύ. Αλλ' ή τέχνη του ποιητού συνίσταται, όπως ό ίδιος την έχαρακτήρισεν εις ένα του γράμμα προς την Δ'α Μωνονάρ την 24ην Μαρτίου 1851, εις τό

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

*Τῆ πρωτοβουλία τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —*

Ἐκ προηγουμένων εισφορῶν . . . Δρ. 2448.55

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλικὸν ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,100. Καὶ τὸ ὑπενδυμίζομεν εἰς ὄλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν μὲ τὸὺς στίχους τοῦ ὕμνου τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εισφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

Ὁ κ. Μιλτιάδης Εὐθυμιάδης, ἐν Ἀρμοχάστῳ τῆς Κύπρου, ἀνέλαβε τὴν γενικὴν ἀντιπροσωπεῖαν τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν νῆσον. Ὅλοι οἱ ἐν Κύπρῳ συνδρομηταὶ μας παρακαλοῦνται ν' ἀποστέλλωσι πρὸς αὐτὸν τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς των.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητῆς τῶν «Παναθηναίων» ὃ ὁποῖος ἐγγράφει ἘΝΑ νέον συνδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συν-ἀποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρου καταλόγου.

Διατιμῶμεν χάριν εὐκολίας τὰ βιβλία τῆς Α' Σειρᾶς πρὸς Δρ.—Φρ. 1 ἕκαστον καὶ τῆς Β' Σειρᾶς πρὸς 3.

Τὰ βιβλία θ' ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελευτῶν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀναλαμβάνομεν ν' ἀποστείλωμεν ὅ,τι δῆποτε βιβλίον μᾶς ζητηθῆ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.—Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν ἐγγραφήν.

Κάθε συνδρομητῆς μας ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν φίλον ἢ συγγενὴ φιλαναγκῶστην, διατεθειμένον νὰ ὑποστηρῆ τὸ ἔργον ἐνός περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενὴ ἄς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράψῃ εἰς τὰ «Παναθηναία». Ὁ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοῦ συνδρομητῆς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἕναν χωριστά. ΜΕΡΙΣΤΗ ὁμως θὰ ἦναι ἢ ἐκ τοῦ συνόλου ἐπίσχισις τῶν «Παναθηναίων» καὶ ἢ ἐξ αὐτῆς πρόοδος καὶ βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Σειρὰ Α' — Πρὸς Δρ. 1 ἕκαστον

Χ. Ἀννίνου: Ἐδῶ κ' ἐκεῖ.
Δ. Βικέλας: Λουκῆς Λάρας, διήγημα.
Γ. Δελαμπρέτ, μετάφρ.
Χ. Ἀννίνου: Θεῖος καὶ ἐφημέριος.
Ν. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημὸς ψυχῆς, δράμα.
Δ. Γρ. Καμπούρογλου: Mémoires du Prince N. Ypsilanti.
Κ.Μ. Κωνσταντόπουλος: Ἱστορία τῆς βυζαντ. τέχνης.
Α. Κόναν Δούλ, μετάφρ.
Χ. Ἀννίνου: Τὸ παράδοξον ἐγλήμμα.
Α. Κόναν Δούλ, μετάφρ.
Χ. Ἀννίνου: Τὸ σῆμα τῶν τεσσάρων.
Α. Κλάρη, μετάφρ. Α. Παπαδιαμαντῆ:
Κάσις Λαδόπουλος: Ἡθεύσεις τῆς γυναικὸς τοῦ Λλῶτ.
Στ. Λοβέρδος: Χαμένη εὐτυχία, δράμα.
Μ. Μαλακᾶσης: Ἡ Ἁγία Πόλις.
Ἡ Κυρὰ τοῦ Πύργου, δράμα.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ:

Τεύχος 202, σελ. 276, στήλη Β', γραμμὴ 18 κάτωθεν γράφει: *der Wahrheitsgehalt* ἀντὶ *die*....

Τεύχος 203, σελ. 325, στ. Α' γρ. 2 ἄνωθεν: *ὀλικῶν* ἀντὶ *ὀλικῶν*.

Σελίς 326, στ. Β', γρ. 4 κάτωθεν: *αὐτοτελεῖς* ἀντὶ *ὑποτελεῖς*.

Σελίς 328, στ. Α', γρ. 13 κάτωθεν: *παγκοσμίου* ἀντὶ *παγκοσμίου*.

Σελίς 329, στ. Β', γρ. 7 ἄνωθεν: *ἐλισσικὰ* ἀντὶ *ὀριστικὰ*.

Σελίς 329, στ. Β', γρ. 11 ἄνωθεν: *Strauss* ἀντὶ *Staus*.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐκκλησία καὶ θέατρον, Δημ. Σίμου Μπαλάνου. Ἀθήναι τυπογρ. ἐφημ. Ἀθῆναι.

Χρονολογία τῆς ἀρχαίας ἱστορίας, Γεωργίου Σωτηριάδου. Σύλλογος Ὁφελίμων Βιβλίων. Ἀθήναι λεπτ. 40.

The Twenty-second book of the Iliad with critical notes, by Alex. Pallis. London, David Nutt 57-59 Long acre.

Γ. Μαυρογιάννης: Βυζαντ. τέχνη καὶ καλλιτέχνα.
Σπύρος Μελάς: Ὁ Γυῖος τοῦ Ἰσκιου, δράμα.
Κίμων Μιχαηλίδης: Σάν Ζωή καὶ σάν Παραμυθι.
Παῦλος Νιρβάνας: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.

Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.
Τέχνη καὶ Φρονοπάθεια.
Παγὰ Χαλέουσα. ποιήματα.
Τὸ Χελιδόνι, δράμα.
Σαλώμη, δράμα.

*Ὄσκαρ Οὐάιλντ:

Α. Ὀνβαρδ, μετάφρ.

Χ. Ἀννίνου:

Σπυρίδων Παγανέλης: Μία σύννομοσία.
Κωστής Παλαμᾶς: Πάρεργα Φύλλα.

Γ. Στρατιῆγης:

Μαρετ Χάρτ, μετάφρ. Ὑμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν.
Ἡ Φιλολογικὴ μας Γλῶσσα.
Τραγοῦδιὰ τοῦ Σπιτιοῦ.

Μαρετ Χάρτ, μετάφρ.

Α. Παπαδιαμαντῆ: Ἡ καλὴ τύχη τοῦ Ρῶριν Κόμπ.
Λεύκωμα «Παναθηναίων»: 20 καλλιτεχν. εἰκόνες εἰς τὸ σῆμα τῶν «Παναθηναίων».

Σπαρτιατικὸν Ἡμερολ.: Ἔτος 1906.

1907.

Σειρὰ Β' — Πρὸς Δρ. 3 ἕκαστον

Γρηγόριος Ξενόπουλος: Μαργαρίτα Στέφα.
Διηγήματα Σειρὰ Α'.
" Β'.
" Γ'.

Νίκου Ἀ. Βέη: Δημόδη Ἄσματα Φιγαλίας μεθ' ἑπομνημάτων.

Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος.

Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα—Ἐκδ. «Παναθηναίων».

Σειρὰ Γ'.

«Ὁ Ρωμῆος τοῦ Σουρή»—μία ἐτησία ἐγγραφή φρ. 8 ἀντὶ 10.

«Διάπλοισις τῶν Παιδῶν»—μία ἐτησία ἐγγραφή φρ. 8 ἀντὶ 10.

«Τὸ Ἐμπόριον»—μία ἐτησία ἐγγραφή φρ. 5.

«Δελτίον Ἐμπορ. καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας» μία ἐτησία ἐγγραφή φρ. 2 ἀντὶ 3.